

บทที่ ๔

การวิเคราะห์ลักษณะของ เกมการเล่นพื้นเมืองไทย

เกมการเล่นพื้นเมืองไทย แบ่งออกได้ ๒ ประเภท คือ

๑. การเล่นประเภทมีกติกา เป็นการเล่นที่กำหนดจำนวนผู้เล่น สถานที่เล่น อุปกรณ์ที่ใช้เล่น มีการแข่งขัน และมีกฎเกณฑ์กติกาที่ใช้ในการเล่นแน่นอน ที่ผู้เล่นทุกคนต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการเล่นร่วมกัน ผู้ใดทำผิดกฎกติกาที่ร่วมกันวางเอาไว้ก็ต้องถูกปรับเป็นแพ้ หรือถูกลงโทษ การเล่นประเภทนี้แบ่งย่อยออกได้เป็น ๒ ชนิด คือ

ก. การเล่นที่มีบทร้องประกอบ เป็นการเล่นที่มีกฎเกณฑ์กติกาและมีเพลงประกอบการเล่นด้วย ช่วยให้การเล่นสนุกสนานเพิ่มขึ้น

ข. การเล่นที่ไม่มีบทร้องประกอบ เป็นการเล่นที่มีกฎเกณฑ์กติกาเช่นกัน แต่ไม่จำเป็นต้องใช้เพลงหรือคำร้องประกอบการเล่น

๒. การเล่นประเภทไม่มีกติกา เป็นการเล่นที่ไม่มีกฎเกณฑ์หรือกติกาที่กำหนดตายตัว การเล่นประเภทนี้เน้นในทางการใช้จินตนาการของผู้เล่น มุ่งสร้างความสนุกสนานมากกว่า และไม่มีการแข่งขัน การเล่นประเภทนี้แบ่งย่อยออกได้เป็น ๓ ชนิด คือ

ก. การเล่นของเล่น การเล่นทำนองนี้เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ความสามารถในการนำเอาวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติและอยู่ในท้องถิ่นใกล้ ๆ ตัวเด็กมาดัดแปลงประดิษฐ์เป็นของเล่น อาจใช้เล่นคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ แต่ไม่มีการแข่งขันกัน

ข. การเล่นปริศนาคำทาย เป็นการเล่นที่ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้สติปัญญา และไหวพริบในการแก้ปัญหา อาจเป็นปัญหาเขาวนหรือความรู้รอบตัว

ค. การเล่นล้อ หรือการเล่นล้อเลียน เป็นการใช้คำพูด หรือคำร้องที่มีสัมผัสคล้องจองล้อเพื่อน บางทีเป็นการกล่าวกระทบกระแทกหรือประชดประชัน ส่วนใหญ่จะมุ่งในทางสร้างความสนุกสนานมากกว่าด้านอื่น แต่คำล้อบางบทก็แฝงไว้ด้วยคติสอนใจ หรือสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ในสังคมของของเด็ก

ดังได้กล่าวแล้วว่า การเล่นเกมพื้นเมืองของไทยเรามีหลายประเภทและหลาย
 อย่าง ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงวิธีการเล่นเกมพื้นเมืองของไทยโดยละเอียด

เกมพื้นเมืองประเภทในร่ม

แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. เกมพื้นเมืองประเภทในร่ม ที่มีบทร้องประกอบ
๒. เกมพื้นเมืองประเภทในร่ม ที่ไม่มีบทร้องประกอบ

เกมพื้นเมืองประเภทในร่ม ที่มีบทร้องประกอบ

เกมที่ ๑

ชื่อเกม ชีตู่กลางนา

วิธีเล่น จับไม้สั้นไม้ยาว เพื่อให้คนแพ้เป็นคนท่าย เมื่อได้แล้วคนอื่น ๆ ที่ล้อมวง
 ให้คนท่ายอยู่ตรงกลางวง ผู้ที่ล้อมวงเอามือโพล่หลัง คนหนึ่งจะมีวัตถุสำหรับ
 ท่ายอยู่ในมือ ขณะร้องบทร้อง ทุกคนจะทำสีหน้าให้ผู้ท่ายเข้าใจผิด ถ้า
 ท่ายถูกคนนั้นต้องไปอยู่กลางวงแทน แต่ถ้าท่ายผิดต้องเป็นต่อไป

บทร้องประกอบการเล่น

ชีตู่กลางนา ชีตาตุ๊กแก ชีมุกกายแก็

ถือไม้้อ้อแอ้ อยู่มือคนไหน จำไว้ให้แน่

ออระแฉ้ ออระซอน

ทักษะที่ใช้ การหมุน

รูปแบบการเล่น วงกลม มีคนหนึ่งอยู่ตรงกลาง

ลักษณะการแข่งขัน เป็นหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน

กติกา มีผู้ท่าย ๑ คน อยู่ตรงกลางวง ถ้าท่ายถูกคนนั้นออกมาเป็นแทน

สถานที่ใช้ ในร่ม

อุปกรณ์ มีวัสดุอะไรก็ได้สำหรับอยู่ในมือผู้เล่น

บทร้อง มีบทร้องประกอบ

โอกาสที่ใช้ เล่นได้ทั่วไปทุกโอกาส

เกมที่ ๒

ชื่อเกม ชกเส้า

วิธีเล่น มีผู้เล่น ๒ คนขึ้นไป จับเป็นคู่ ๆ ก็คู่มิจำกัด ผู้เล่นยืนหันหน้าเข้าหากัน
ยื่นมือทั้งสองยึดกัน แล้วโยกแขนไปมา พร้อมทั้งร้องเพลง

บทร้องประกอบการเล่น

ชกสาวเอ๋ย มะนาวโตงเตง

ขุนนางมาเอง จะเล่นชกสาว

มือใครยาวสาวได้สาวเอา มือใครสั้นเอาเถาว์ลยต่อเข้า

ทักษะที่ใช้ การทรงตัว

รูปแบบการเล่น แกวหน้ากระดาน ๒ แกว

ลักษณะการแข่งขัน ประเภทคู่ ไม่จำกัดจำนวน

กติกา ไม่มีกติกา

สถานที่ใช้ ในร่ม

อุปกรณ์ ไม่มี

บทร้อง มีบทร้องประกอบ

โอกาสที่ใช้ เล่นได้ทุกโอกาส

เกมที่ ๓

ชื่อเกม โยกเยก

วิธีเล่น ผู้เล่น ๒ คนขึ้นไป จับเป็นคู่ ผู้เล่นนั่งหันหน้าเข้าหากัน เอามือจับเอวกัน
แล้วโยกไปข้างหน้าข้างหลังที่พร้อมกับร้องเพลงประกอบ

บทร้องประกอบการเล่น

โยกเยกเอ๋ย น้ำท่วมเมฆ

กระต่ายลอยคอ หมาทางงอ กอดคอโยกเยก

ทักษะที่ใช้ การโยก

รูปแบบการเล่น แกวหน้ากระดาน ๒ แกว

ลักษณะการแข่งขัน ประเภทคู่ ไม่จำกัดจำนวน

<u>กติกา</u>	ไม่มีกติกา
<u>สถานที่ใช้</u>	ในร่ม
<u>อุปกรณ์</u>	ไม่มี
<u>บทร้อง</u>	มีบทร้องประกอบ
<u>โอกาสที่ใช้</u>	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป ทุกโอกาส

เกมที่ ๔

ชื่อ เกม แมงมุม

วิธีเล่น ผู้เล่นไม่ต้องมาก ประมาณ ๖-๑๐ คน ผู้เล่นเอามือวางกับพื้นข้างหนึ่ง อีกข้างหนึ่งใช้นิ้วโป้งกับนิ้วชี้หยิบหลังมือข้างที่วางไว้แล้วกรีดนิ้วให้กระจาย คนอื่นก็หยิบกันต่อ ๆ ซ้อนขึ้นไป ขณะร้องเพลงก็ทำมือโหยงขึ้นโหยงลงตาม ทำนองเพลง พอจบเพลงก็กระแทกเสียง ตอนจบปล่อยมือทั้งหมดลงอย่างรวดเร็ว แล้วนำมือนั้นมาจับที่ใบหูข้างใดข้างหนึ่ง ถ้าผู้ใดจับช้า ผู้นั้นจะต้องถูกทำโทษ อาจจะให้รำหรือแสดงอะไรก็ได้

บทร้องประกอบการเล่น

- ๑) แมงมุมเอ๋ย ชุ่มหลังคา
แมวกินปลา ทหากัดกะโพ้งกัน
(บางแห่งจะต่อว่า "อะไรย่น ๆ ดิดกันไครมา")
- ๒) แมงมุมเอ๋ย ชุ่มหลังคา
ลูกเจ็บหนักหนา วางลูกเสียเถิด

ทักษะที่ใช้ การดึง

รูปแบบการเล่น วงกลม

ลักษณะการแข่งขัน ประเภทหมู่ จำนวนผู้เล่น ๖-๑๐ คน

กติกา เมื่อเพลงจบผู้เล่นจะต้องนำมือนั้นมาจับใบหูอย่างรวดเร็ว ถ้าผู้ใดจับช้ากว่าคนอื่น จะต้องถือเป็นแพ้โดยให้ออกมานั่งนอกวง เมื่อครบสัก ๓-๔ คน ก็ให้รำหรือแสดงตลกให้ดู

<u>สถานที่ใช้</u>	ในร่ม
<u>อุปกรณ์</u>	ไม่มี
<u>บทร้อง</u>	มีบทร้องประกอบ
<u>โอกาสที่ใช้</u>	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป ทุกโอกาส

เกมที่ ๕

ชื่อเกม ควักกะปิ ขย่ำกะปิ หรือจับปุดำ ขย่ำปุดำ
วิธีเล่น ผู้เล่นทุกคนกำมือ แล้วปล่อย ขณะปล่อยมือให้นิ้วมือกางออกเหมือนขยำ
 สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทำเช่นนี้หลาย ๆ ครั้ง ขณะที่กำและปล่อยมืออาจจะหมุน
 ข้อมือไปทางไหนก็ได้ แปรก ๆ ก็ได้ ขณะเดียวกันก็ร้องบทร้องประกอบ

บทร้องประกอบการเล่น

- ๑) ควักกะปิ ขย่ำกะปิ ควักกะปิ ขย่ำกะปิ
- ๒) จับปุดำ ขย่ำปุดำ จับปุดำ คว่ำปุดะเล

ทักษะที่ใช้ การเคลื่อนไหวของมือ (การกำมือ)

รูปแบบการเล่น แถวตอน ๒ แถว

ลักษณะการแข่งขัน ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน

กติกา ไม่มีกติกา

สถานที่ใช้ ในร่ม

อุปกรณ์ ไม่มี

บทร้อง มีบทร้องประกอบ

โอกาสที่ใช้ มักจะเล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์ และเทศกาลอื่น ๆ

เกมที่ ๖

ชื่อเกม จัจอเจียบ

วิธีเล่น ผู้เล่น ๒ คน คนหนึ่งกำมือหนึ่งให้เหลือแค่นิ้วชี้เหมือนจะชี้อะไร อีกคน
 หนึ่งแบมือแล้วให้อีกคนชี้ที่กลางใจมือขณะที่ร้องจี่ พอถึงคำว่าเจียบคนที่
 แบมือก็ตะบ่นิ้วชี้ของอีกคนหนึ่ง หรือคนเดียวกันจะใช้สองมือเล่นคนเดียว
 ก็ได้ แต่ไม่สนุกเท่าเล่นสองคน

บทร้องประกอบ

จ๊อบ เจ๊ียบ

<u>ทักษะที่ใช้</u>	การเคลื่อนไหวของนิ้วมือและมือ
<u>รูปแบบการเล่น</u>	แถวหน้ากระดาน ๒ แถว
<u>ลักษณะการแข่งขัน</u>	เป็นคู่ ผู้เล่น ๒ คน จะเล่นหลายคู่ก็ได้
<u>กติกา</u>	ถ้าผู้แบ่มือสามารถกำนิ้วชี้ของอีกฝ่ายหนึ่งได้ ผู้นั้นจะต้องกลับมาเป็นฝ่ายแบ่มือ และผู้แบ่มือก็ เป็นฝ่ายกำมือแทน
<u>สถานที่ใช้</u>	ในร่ม
<u>อุปกรณ์</u>	ไม่มี
<u>บทร้อง</u>	มีบทร้องประกอบ
<u>โอกาสที่ใช้</u>	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๗

<u>ชื่อ เกม</u>	เด็ก เอ้ยพาย
<u>วิธีเล่น</u>	สมมุติว่าอยู่ในเรือ คนหนึ่งหัวเรือเป็นพาย คนหนึ่งท้ายเป็นคนพาย ขณะ เล่นจะร้องบท เพลงประกอบ คนท้ายทำท่าพาย คนข้างหน้าจะโยก ตัวไป พอร้องถึงวรรคสุดท้ายจะลุกขึ้นเชกหัวคนอื่น คนอยู่ในเรือต้อง พยายามหลบให้ดี
<u>บทร้องประกอบการ เล่น</u>	เด็กเอ้ยพาย นายเอ้ยโยก พอถึงสามโคก นายก็โยกไม้ไทว ยกตามพาย ตีหัวนายดังโป๊ก การเล่นแบบนี้ แสดงให้เห็นวิธีพายเรือ (ซึ่งในสมัยก่อนใช้เรือ เป็นพาหนะ) ว่าต้องอาศัยความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าคนคุมท้ายพาย คนหัว หรือ คนอื่นโยกตัวก็จะทำให้เรือพุ่งไปได้ไกล เป็นการผ่อนแรงคนพาย
<u>ทักษะที่ใช้</u>	การโยก
<u>รูปแบบการเล่น</u>	แถวตอน ๑ แถว

<u>ลักษณะการแข่งขัน</u>	เป็นหมู่ ไม่จำกัดจำนวนผู้เล่น
<u>กติกา</u>	คนที่ เป็นพายต้องคอยหลบการ เขกหัวของคนพาย
<u>สถานที่ใช้</u>	ในร่ม
<u>อุปกรณ์</u>	ไม่มี
<u>บทร้อง</u>	มีบทร้องประกอบ
<u>โอกาสที่ใช้</u>	เล่นในเทศกาลนักชดถุกษ์

เกมที่ ๘

ชื่อเกม จ้ำจี้

วิธีเล่น ผู้เล่นนั่งล้อมวงกัน แบบมือทั้ง ๒ ข้างลงบนพื้น คนหนึ่งเป็นคนจี้โดยใช้นิ้วชี้จี้ไปที่มือของผู้ผู้เล่นรอบ ๆ วง พร้อมทั้งร้องเพลงไปด้วย เพลงประกอบการเล่นจ้ำจี้มีเพลงหลายเพลง เมื่อร้องจบแล้วที่จี้มือใครคนนั้นต้องชักมือนั้นออกไป ผู้จี้ก็เริ่ม เล่นใหม่ ถ้าตกที่มือคนนั้นอีก เป็นอันว่าคนนั้นต้องออกจากการเล่น ทำเช่นนี้ไปจนจี้ครบหมดทุกคนคนสุดท้ายจะถูกเพื่อนกินโต๊ะโดยนั่งหมอบ เพื่อนช่วยกันสมมุติอาหารต่าง ๆ วางบนโต๊ะแล้วทำท่าหยิบกิน

บทร้องประกอบการเล่น

จ้ำจี้มีหลายบทดังนี้

๑) จ้ำจี้มะ เชื้อ เปราะะ	กะ เทาะหน้าแว่น	พาย เรือออกแอน
กระแท่นตันกุ่ม	สาวสาวหนุ่มหนุ่ม	อาบน้ำท่าไท
อาบน้ำท่าวัด	เอาแบ้งที่ไหนดัด	เอากระจากที่ไหนด่อง
เยียม ๆ มอง ๆ	นกขุนทองร้องวู้	
๒) จ้ำจี้มะ เชื้อ เปราะะ	กะ เทาะหน้าแว่น	พาย เรือออกแอน
กระแท่นตันกุ่ม	เห็นเด็กหนุ่มหนุ่ม	ดี เนื้อดีใจ
ขอค้ายขอไหม	เย็บผ้ายายช	เอาโท่ตาส
เอาดีไหม่งครุ่ม	ขย่มหน้ากลอง	นางสายบัวทอง
อาบน้ำท่าไท	อาบน้ำท่าวัด	เอาแบ้งที่ไหนดัด
เอากระจากที่ไหนด่อง	เยียม ๆ มอง ๆ	เจ้าขนมทองร้องเนื้อ

- ๓) จำจิมะ เชื้อพวง เมียน้อย เมียหลวง ทากินกำมกึ่ง
 กำมกึ่ง ร่องแฉ มาสอยดอกแค มาแห่รูป
 อีหนูตกกะไต กลางคืน เมมา เหล้า เตะหม้อข้าวปากปิ่น
 หม้อข้าววิ่งหนี สาระพี เล่นกล กระจำสวดมนต์
 รับศีล รับพร
- ๔) จำจิมะ เชื้อพวง ขอเชิญพระกุมารเจ้ามาเล่น
 ขึ้นพระพายไชยพัดสะบัดเย็น ไม่ยากเย็นล้อมวงจงกางมือ
- ๕) จำจิมะ เชื้อพวง บ้านน้อยบ้านหลวง ยับแยะยับแยะ
 มาสอยดอกแค มาแห่รูป หนูกินแป้ง
 วันละ เม็ดสองเม็ด เปิดกินไก่ วันละตัวสองตัว
 เข่ว่ายหัว เข่ว่ายหาง นกยางบินหรือ
- ๖) จำจิมะ เชื้อพวง เห็นชาวบางหลวง มาทอดกำมกึ่ง
 กำมกึ่ง เอ๋ย มาร่องแฉ ๆ มาทอดกำมกึ่ง
 มาแห่รูป อีหนูคายแป้ง อีแรงตกใจ
 ปินไปพะเอิบพะยาบ จระเข้าลากหาง นกยางบินหรือ
- ๗) จำจิมะ เชื้อพวง ผู้ใดมีบุญ ได้กินสำหรับ
 ผู้ใดผลบุญผล กินรางหมาเน่า ^{ตัว}สมมะลิ้น
 สมมะเน้น มะพร้าวออกดอก มะกอกออกฝัก
 ผัวไม่รัก จะโทษเอาใคร
- ๘) จำจิมะ เชื้อพวง ใครมีบุญได้กินสำหรับ
 ใครบุบป็น ได้กินกะลา
 มะม่วงออกช่อ มะกอกออกฝัก
 ผัวไม่รัก จะหักใครเนื้อ
- ๙) จำจิมะ เชื้อพวง ยอกแยกปลาไหล ให้ชี้ตรงไหน
 จะไซตรงนี้ จำจิมะจำจอก ปลาลอกปลาไหล
 โสนใบไม้ ตะเข้ขึ้นไข่ แมงดาขึ้นฟัก
 อ้ายเขี้ยวขาหัก ยักขึ้นยักลง

๑๐) จำจี้ดอก เข็ม มา เล็ม ออก ทมาก เป็น ครก เป็น สาก
 ให้ แม่ ยาย ต่ำ เข้า เป็น น้ำ เต้า ให้ แม่ ยาย เสีย ชด
 เป็น ชะมด ให้ แม่ ยาย ผน ทา เป็น ดอก จำ ปา
 ให้ แม่ ยาย เต็ด หัด เป็น ไม้ ก ลัด ให้ แม่ ยาย เสีย บ ผม
 เป็น อ้าย พรหม เขา จิก หัว ไข่ เป็น อ้าย ไหม
 ให้ เขา ชาย หัว กิน เป็น อ้าย อิน เขา กิน หัว เสีย
 ร้อง ให้ รัก เมีย กะ โด้ง โห้ง

๑๒) จำจี้จำจอก ปลา ลอก ปลา ไหล
 ไข่ ตรง ไหน ไข่ ตรง นี้ จู้จี้จู้จี้
 จพี่ยน มา จาก จำจี้ ออก แคก

๑๓) รุน รุน ลูก กระสุน ใคร มี บุญ ได้ กิน สำหรับ
 ใคร ปุบ ชับ ได้ กิน ทมา เน่า ส้ม มะ ลิ่น ส้ม มะ แบน
 มะ ขาม ออก ดอก มะ กอก ออก ผัก ตัว ไม่ รัก จะ โทษ เอา ใคร
 จะ โทษ อี แบน อี แบน แล่น จู้ด

บท ร้อง ประกอบ การ เล่น เหล่า นี้ นอกจาก ทำให้ เด็ก สนุก สนาน ใน การ ได้
 ร้อง พร้อ ม ๆ กัน ยามว่าง แล้ว ยัง เป็น การ สะ ท้อน สัง คม ใน เรื่อง ความ
 เป็น อยู่ และ มา รยา ท ด้วย บาง บท ก็ แล้ว แต่ ก ลอน พา ไป

<u>ทักษะที่ใช้</u>	การ เคลื่อน ไหว ของ มือ และ นิ้ว มือ
<u>รูปแบบการเล่น</u>	วงกลม
<u>ลักษณะการแข่งขัน</u>	เป็น หมู่ ไม่ จำกัด จำนวน ผู้ เล่น
<u>กติกา</u>	เพลง ร้อง ถึง ผู้ ไค ผู้ นั้น เอา มือ ออก จาก วง
<u>สถานที่ใช้</u>	ใน ร่ม
<u>อุปกรณ์</u>	ไม่มี
<u>บทร้อง</u>	มี บท ร้อง ประกอบ
<u>โอกาสที่ใช้</u>	เล่น ได้ ทั่ว ๆ ไป

เกมพื้นเมืองประเภทในร่ม ที่ไม่มีบทร้องประกอบ

เกมที่ ๙

ชื่อเกม คีต เม็ดมะขามลงหลุม

วิธีเล่น ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน จับไม้สั้นไม่ว่าใครจะเล่นก่อน ผู้เล่นคนอื่น ๆ จะเลือกให้คีตเม็ดใดก็ได้แล้วทำมือให้เป็นหลุมบ่อ ถ้าเม็ดแรกคีตลงหลุมได้ ก็คีตเม็ดต่อไปจนได้เท่าที่สามารถถ้าคีตไม่ได้ถือว่าตาย ถ้าผู้อื่นเล่นทำนองเดียวกัน เวลาคีตใช้นิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ เมื่อเล่นได้เม็ดมะขามจำนวนเท่าใดนำมานับแข่งกัน

ทักษะที่ใช้	การคิด และการกระระยะ
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ไม่จำกัดจำนวนผู้เล่น
กติกา	ถ้าผู้เล่นก่อนคีตเม็ดมะขามไม่ลงหลุมถือว่าตาย ให้คนอื่นเล่นแทน
สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	เม็ดมะขาม (อาจจะเปลี่ยนเป็นเม็ดอะไรก็ได้ที่ทำได้ง่าย ๆ)
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๐

ชื่อเกม อีซีดีอีเซียน

วิธีเล่น ผู้เล่นควรมีประมาณ ๒-๔ คน และผู้เล่นแต่ละคนต้องนำเมล็ดพืชอย่างใดก็ได้ต้นมากองทุนไว้ลงคนละเท่าใดตามแต่จะกำหนด อาจจะเป็นคนละ ๑๐-๒๐ เมล็ดก็ได้ จับไม้สั้นไม่ว่าใครจะเล่นก่อน เมื่อได้แล้วผู้เล่นจะไปรยหรือทอด เมล็ดพืชทั้งหมดลงที่พื้นกระดาน แล้วเลือกคีตเมล็ดทีละคู่ ถ้าคีตถูกก็คู่ก็เป็นอันว่าได้ เมล็ดนั้นเป็นของตน ถ้าคีตไม่ถูกก็ถือว่าตาย หรือระหว่างที่คีตมือไปโดน เมล็ดอื่นที่อยู่ติดกันไหวตัวก็ตายเหมือนกัน คนอื่น ๆ เล่นต่อไป แต่ถ้าคีตได้ครบ ๒๐ คู่ (ในกรณีที่เขาทุนมี ๔๐ เมล็ด) ก็ชนะได้เมล็ดไปทั้งหมด เริ่มกองทุนใหม่

ทักษะที่ใช้	การคิด และการกระระยะ
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นประมาณ ๒-๔ คน
กติกา	ผู้เล่นถ้าติดถูกได้ก็คู่ เมล็ดนั้นก็ เป็นของคน แต่ถ้าติดผิด หรือมือไปถูกเมล็ดอื่น ก็ถือว่าตาย คนอื่นเล่นแทน ถ้าใคร ติดได้มากที่สุดก็เป็นผู้ชนะ
สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	หอยทราย หรือ เมล็ดน้อยหน้า หรือ เมล็ดมะขาม อย่างใด อย่างหนึ่ง
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๑

ชื่อ เกม	อีตัก
วิธีเล่น	ผู้เล่น ๒-๔ คน เตรียม เมล็ดน้อยหน้าหรือมะขาม แต่ละคนลงทุนลง เท่า ๆ กัน จับไม้สั้นไม้ยาวว่าใครจะเริ่ม เล่นก่อนทุกคนมีกระต่ายที่ตัก ของตัวเอง คนเริ่มเล่นด้วยการโปรย เมล็ดไปตามพื้นกระดาน ซึ่งจะต้อง อยู่ในกรอบที่จำกัดไว้ ถ้าเมล็ดใดเกินขอบเขตที่กำหนดจะตักไม่ได้ เอา กระต่ายที่ทำเป็นที่ตัก ตักทีละเม็ดจนหมด ถ้าเมล็ดใดกอดกันอยู่ต้องระวัง ไม่ให้กระเทือน ถ้ากระเทือนก็หมดสิทธิ์เล่นต้องให้คนต่อไปเล่น เมื่อ หมดลงทุนใหม่ นับ เมล็ดว่าใครได้มากที่สุดก็ชนะ

ทักษะที่ใช้	การตัก และการกระระยะ
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นประมาณ ๒-๔ คน
กติกา	ผู้เล่นต้องตัก เมล็ดพิชให้ได้ทีละ เม็ดโดยไม่ให้กระเทือนกับ เม็ดอื่นใด ถ้ากระเทือนก็หมดสิทธิ์ ผู้อื่นเล่นแทน ใคร ตักได้มากที่สุดผู้นั้นชนะ

สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	เมล็ดน้อยหน้า หรือมะขาม กระดาษไม้แข็งหรือไม้อ่อนเกินไป นัก ตัด เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า จับให้ปลายข้างหนึ่งซ้อนกัน ใช้มือถือ เป็นที่ตัก เมล็ดน้อยหน้า
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๒

ชื่อเกม	เสียดกตั้ง
วิธีเล่น	มีผู้เล่น ๒ คน คนหนึ่งเป็นเจ้าของเบี้ยหรือเหรียญอันหนึ่ง อีกคนหนึ่งเป็นเจ้าของเหรียญ อีกอันหนึ่งวางไว้บนกระดาษ สี่เหลี่ยมจตุรัส ๑ แผ่น ที่เขียนเส้นทะแยงมุมตัดเส้นตัดกัน วางไว้ บนปลายทั้งสองข้างที่ตัดกัน สมมุติเป็นเสือ ครั้น แล้วลงมือเล่นด้วยการเดินเหรียญนั้นคนละครั้ง สลับกันไป โดยเริ่มเดินจากปลายเส้นไปยังจุดกลางหรือเส้นอื่นก็ได้ แต่ จะเดินข้ามเสืออีกตัวหนึ่งหรือข้ามถึงไม่ได้ และถ้าถึงตาจน เสือโล่มา ข้างหน้าก็เป็นตัว ก็เป็นอันว่าแพ้
ทักษะที่ใช้	การสังเกตและการเคลื่อนไหวของมือและแขน
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	เป็นคู่ ผู้เล่น ๒ คน
กติกา	ถ้าผู้ใดเดินข้ามเสืออีกตัวหนึ่ง หรือข้ามถึงไม่ได้ และถ้า ถึงตาจนเสือโล่มา ข้างหน้าก็เป็นถึงก็เป็นอันว่าแพ้
สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	กระดาษสี่เหลี่ยมจตุรัส ๑ แผ่น ขนาดประมาณ ๑ ฟุต เขียนเส้นทะแยงมุมสอง เส้นปลายเส้นห่างจากมุมทั้งสี่ประมาณ ๑ นิ้ว กลางช่องหนึ่งของสี่ช่องนั้น เขียนวงกลมเล็ก ๆ

สมมุติเป็นดังเบี้ยหรือเหรียญ ๒ อัน ซึ่งจะต้องมีลักษณะ
ต่างกัน

บทร้อง

ไม่มีบทร้องประกอบ

โอกาสที่ใช้

เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๓

ชื่อเกม

เสือกินวัว

วิธีเล่น

ผู้เล่นฝ่ายละ ๑ คน ฝ่ายหนึ่งเป็นเสือก อีกฝ่ายหนึ่งเป็นวัว
เมื่อเริ่มเล่น เสือกจะอยู่ที่มุมทั้ง ๔ ของตาราง (ดังภาพ)

ฝ่ายที่เป็นวัวเริ่มเล่นก่อนโดยวาง

ตัวของตนในตารางทีละตัว ทั้ง

หมควัว ๑๒ ตัว และเสือก ๔ ตัว

การวางวัวทีละตัวนี้จะต้องระวัง

อย่าให้ติดตาที่เสือกอยู่เพราะจะถูก

เสือกกิน ดังนั้นต้องวางในตาใดตา

หนึ่งใน ๔ ตา กลางบริเวณที่แรเงา

(เวลาเล่นจริง ๆ ไม่ต้องแรเงา

ก็ได้) ต่อไปให้เสือกคือขยับเสือกตัว

ที่อยู่ใกล้วัวที่สุดไป ๑ ตา เพื่อจะกินวัว (ให้เดินทีละตาและ

ห้ามเดินทะแยง) ฝ่ายวัวจะต้องวางอีกตัวหนึ่งลงในตาที่อยู่

ติดตาที่วัวตัวแรก และให้ขยับตรงข้ามกับเสือกเพื่ออุดตาเสือก

มิให้ข้ามมากินวัวได้ เพราะถ้าอีกฟากหนึ่งของวัวซึ่งอยู่ตรง

ข้ามกับเสือกเป็นตาว่างวัวจะถูกกินทันที (ดูภาพ)

เสือก	วัว	ว่าง
-------	-----	------

ผลัดกันเดินเช่นนี้ทีละตาต่อไปเรื่อย ๆ ฝ่ายเสือกต้องพยายาม

อุดตาเสือกไว้เพื่อมิให้เสือกมีตาเดิน และป้องกันพวกเดียวกัน

เสือก			เสือก
เสือก			เสือก

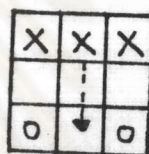
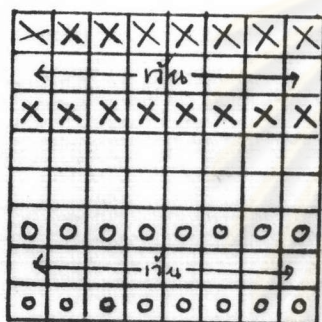
เกมที่ ๑๔

ชื่อ เกม

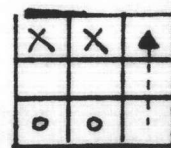
หมากกินอ้อม

วิธีเล่น

ผู้เล่น ๒ คน ผู้เล่นแต่ละฝ่ายวางตัว (เบี้ย) ของตนลงบนกระดานตารางโดย เว้นแถวล่างของแต่ละฝ่ายไว้ (ดูภาพ) ผลัดกันเดิน การเดินสามารถเดินไปหน้า ถอยหลังหรือจากซ้ายไปขวา จากขวาไปซ้ายได้จะเดินข้ามตามก็ได้ในเมื่อแถวนั้นไม่มีตัว (เบี้ย) ขวางอยู่ แต่ห้ามเดินทะแยง

ภาพที่ ๑ (๑)

ภาพที่ ๑ (๒)

การกิน ถ้าตัวของอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ตั้งในภาพเล็ก (๑) อีกฝ่ายหนึ่ง (กากบาท) มีตัวอยู่ตรงกับตัวว่าง (ดูภาพประกอบ) ของอีกฝ่ายหนึ่ง และเป็นฝ่ายเดิน สามารถเอาตัวของตนที่อยู่ตรงตัวว่าง (ตามลูกศร) ที่มีตัวของอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ ข้างใต้และทั้งสองตัวนั้นก็ถูกกิน การกินอีกวิธีหนึ่งคือใช้วิธีหนีบ คือ ถ้าฝ่ายหนึ่งมีตัวอยู่ข้าง ๆ ของอีกฝ่ายหนึ่ง (ดูภาพเล็ก ๒) อยู่แล้ว และมีตัวว่างอยู่อีกด้านหนึ่งของอีกฝ่ายหนึ่ง (คือ ฝ่ายกากบาท) ฝ่ายนั้น (ฝ่ายตัวกลม) สามารถหยิบตัวของตนที่อยู่แถวเดียวกับตัวว่าง (คือตัวหมายเลข ๑) ของอีกฝ่ายไปวางไว้ในตำแหน่งเป็นการหนีบอีก

อีกฝ่ายหนึ่งและฝ่ายที่ถูกหนีบ (ฝ่ายกากบาท) จะมีตัวถูกหนีบ
ก็ตัวในแถวนั้นก็ตาม ก็ถูกกินหมด

การกินทั้ง ๒ วิธี สามารถกินได้จนกว่าจะอึด
คือ ไม่มีที่จะกินต่อไปอีกแล้ว ต่อไปก็ให้ฝ่ายที่ถูกกินเดินบ้าง
หรือถ้าตัวถูกกินมาก ขึ้นเดินต่อไปก็ไม่มีทางชนะก็ยอมแพ้
ตั้งต้นเล่นกันใหม่ การเดินทั้ง ๒ ฝ่ายจะต้องพยายามเดินจุด
หรือปิดฝ่ายของตนเพื่อมิให้อีกฝ่ายมากินได้ ขณะเดียวกันต้อง
พยายามกินอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อเอาชนะให้ได้

ทักษะที่ใช้	การสังเกตและการเคลื่อนไหวของมือและแขน
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทคู่ ผู้เล่น ๒ คน
กติกา	ถ้าฝ่ายใดกินได้มากกว่าฝ่ายนั้นชนะ
สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	เบี้ยฝ่ายละ ๑๖ ตัว และกระดานตาราง ๖๔ ตาราง จะใช้กระดาน หมากรุกไทย หรือขีดเส้นบนพื้นดินนั่งเล่นกันก็ได้
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๕

ชื่อเกม	ข้าวหลามตัด
วิธีเล่น	ให้ผู้เล่นยืนจับมือกันเป็นวงกลมสลับชาย-หญิง ให้ชายคู่กับหญิง ให้ชายหญิงอีกคู่หนึ่งอยู่นอกวง เดินไปรอบ ๆ เลือกตัด (หรือ พันด้วยมือ) คู่ใดคู่หนึ่งที่ยืนอยู่ในวงแล้วรีบวิ่งรอบวงเพื่อจะมา อยู่ที่ที่ว่างนั้นโดยเร็วที่สุด คู่ที่ถูกตัดก็ต้องรีบวิ่งมาเพื่อจะมาอยู่ ที่เดิมของตนเช่นเดียวกัน การวิ่งให้วิ่งสวนทางกัน ถ้าคู่ใด มาถึงก่อนก็ยืนจับมือกันเป็นวงกลมอยู่อย่างเดิม คู่ที่มาถึงทีหลัง

ก็ต้องตัดใหม่อีก ถ้าวิ่งมาถึงที่นั่นก่อนก็จะยืนจับมือร่วมวงกับ
คู่อื่น ๆ ไม่ต้องตัดและวิ่งให้เหนื่อยเพื่อชิงที่กับคู่อื่น ๆ ต่อ
ไปอีก

ทักษะที่ใช้	การวิ่ง
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ไม่จำกัดจำนวนผู้เล่น
กติกา	ถ้าคู่ที่ถูกตัดวิ่งมาถึงก่อนคู่ที่ตัด คู่นั้นก็ต้อง เป็นผู้ตัดตามเดิม แต่ถ้าคู่ที่ถูกตัดวิ่งมาถึงทีหลังก็ต้อง เป็นคู่ตัดแทน
สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่วไป

เกมที่ ๑๖

ชื่อเกม	สือข
วิธีเล่น	มีผู้เล่น ๒ คน ใช้เส้นด้าย หรือเชือกเส้นเล็ก ๆ ผูกเป็น วงกลมขนาดยาวพอสมควร คล้องเชือกด้วยนิ้วชี้และนิ้วก้อย ทั้ง ๒ ข้าง ผู้เล่นก่อนสอดนิ้วกลางไปที่เส้น เชือกทั้งสองมือ เส้นเชือกจะอยู่ในลักษณะไขว้กัน ๒ ซม. มีเส้นตรงคู่ขนาน อยู่ด้านนอกด้านละ ๑ เส้น ผู้เล่นอีกคนหนึ่ง สอดมือเข้า ระหว่างเชือก ที่เป็นแปกับเส้นขนานกดเส้นตรงทั้งสองเส้น ลง มือของผู้ถือ เชือกจะอยู่ในท่าพนม ผู้เล่นอีกคนหนึ่งเอา ห่วงตรงนิ้วหัวแม่มือคล้องข้ามมือไปไว้ระหว่างนิ้วนางและนิ้ว ก้อย และเอาห่วงตรงนิ้วก้อยสลับข้ามมาคล้องทั้งไว้ระหว่าง นิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ ผู้ถือเชือกกางมือออก เชือกจะมีลักษณะ

ไขว้กัน ๒ อัน ผู้เล่นอีกคนหนึ่งใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ทั้งสองมือที่จับปมให้สอดลงใต้เส้นตรงทั้งสองเส้น ดึงเชือกออกจากมือผู้ถือคนแรก เส้นเชือกจะอยู่ในลักษณะไขว้เป็นตารางขนมเปียกปูนเล็ก ๆ โดยมีปมให้สีปม คือ ปมด้านข้างสองปม และปมด้านหน้ามือสองปม ผู้เล่นอีกคนหนึ่งใช้นิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือทั้งสองข้างจับปมที่ด้านข้าง ยกขึ้นมาสอดลงระหว่างช่องว่างดึงเชือกออกจากมือ ผู้ถือเชือกจะเปลี่ยนเป็นรูปเส้นขนาน ๒ เส้น อยู่ตรงกลางคู่ขนาน ๒ คู่ อยู่ด้านนอก ใช้นิ้วก้อยทั้งสองข้างเกี่ยวเส้นขนานด้านในข้างละเส้นสลับมือกันโดยเกี่ยวดึงไขว้มา แล้วใช้นิ้วหัวแม่มือสอดเส้นคู่ทั้งสองขึ้น เชือกจะเปลี่ยนเป็นเส้นขนาน ๒ เส้นอยู่ด้านบนบนไขว้สองปมอยู่ด้านล่าง ผู้เล่นอีกคนหนึ่งจับปมด้วยนิ้วหัวแม่มือ และนิ้วชี้ยกสอดลงระหว่างเส้นคู่ขนานด้านบน เชือกจะกลายเป็นปมรูปขนมเปียกปูนอันใหญ่หนึ่งอัน ใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้จับที่ปมกดลงล่าง เชือกจะเปลี่ยนรูปไปเป็นสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนที่มีเส้นคู่ขนานอยู่ภายในเป็นแกนกลาง ผู้เล่นอีกคนหนึ่งได้สีขอโดยการดึงเส้นคู่ขนาน ๑ เส้นขึ้น เส้นหนึ่งดึงลงไป ๆ มา ๆ เหมือนเวลาสีขอ เป็นอันจบเกมชนิดนี้

ทักษะที่ใช้	การสังเกต และการเคลื่อนไหวของมือและนิ้วมือ
รูปแบบการเล่น	จับคู่หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	เป็นคู่ ผู้เล่น ๒ คน
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	เส้นด้าย หรือเชือกเส้นเล็ก ๆ ผูกเป็นวงกลมขนาดยาวพอสมควรไม่ให้ลื่นเกินไป
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๗

ชื่อเกม หมากเก็บ

วิธีเล่น ผู้เล่น ๒ - ๔ คน เสียทายว่าใครจะเล่นก่อนโดยวิธีขึ้นร้าน คือ ถือหมากทั้งห้าเม็ดไว้แล้วโยนพลิกเอาหลังมือรับ แล้วพลิกมือกลับรับอีกทีใครได้มากที่สุดคนนั้นเล่นก่อน มีทั้งหมดห้าหมาก

หมากที่ ๑ ทอดหมากให้ห่าง ๆ กัน เลือกลูกทำไว้ ๑ เม็ดใช้เมล็ดตรวจที่ห่างที่สุดโยนเมล็ดทำขึ้น แล้วเก็บทีละ เม็ดพร้อมกับรับลูกทำที่หล่นลงมาให้ได้ ถ้ารับไม่ได้ถือว่า "ตาย" ขณะหยิบเม็ดที่ทอดนั้น ถ้ามือไปถูกเมล็ดอื่นถือว่าตาย

หมากที่ ๒ เก็บทีละ ๒ เม็ด

หมากที่ ๓ เก็บ ๓ เม็ด และ ๑ เม็ด

หมากที่ ๔ ใช้โปะไม่ทอด คือถือหมากทั้งหมดไว้ในมือโยนลูกทำขึ้นแล้วโปะเม็ดที่เหลือลงพื้น แล้วรวบทั้งหมดถือไว้ "ขึ้นร้าน" ได้กี่เม็ดเป็นแต้มของคนนั้น ถ้าขึ้นร้านเม็ดหล่นหมด ใช้หลังมือรับไม่ได้ถือว่าตายไม่ได้แต้มคนอื่นเล่นต่อ ตาต่อไปถ้าใครตายหมากไหนก็เริ่มต้นหมากนั้นส่วนมากมักกำหนดแต้ม ๕๐ - ๑๐๐ แต้ม เมื่อแต้มใกล้จะครบเวลาขึ้นร้านต้องคอยระวังไม่ให้เกินแต้มที่กำหนด ถ้าเกินไปเท่าใดหมายถึงว่าต้องเริ่มต้นใหม่โดยได้แต้มที่เกินไป เช่น โต้แต้มอยู่ ๔๗ ใน ๕๐ แต้ม เวลาขึ้นร้านตาสุดท้ายต้องขึ้นให้ได้ ๓ ถ้าเกินไป ๑ เม็ด เป็น ๔๑ หมายถึงความว่าเริ่มเล่นโดยมีแต้มเพียง ๑ แต้มเท่านั้น หลังจากขึ้นร้านแล้วต้องเล่นหมากที่เหลือต่อโดยการเลือกเล่นหมากใดก็ได้ เช่น ขึ้นร้านได้แค่ ๒ แต้ม เหลือที่พื้น ๓ เม็ด จะเล่นต่อหมาก ๒ ก็ได้ หมาก ๔ ก็ได้ ถ้าต้องการเล่นหมาก ๔ ก็โยนลูกทำขึ้นไปโปะเม็ดที่อยู่ในมือลงไปบนพื้นแล้วเล่นหมาก ๔ นั้น ถ้าเล่นหมาก ๓ ก็รวบทั้ง ๓ เม็ดขึ้นไปจากพื้นต้องเล่นหมาก ๔ ต่อจึงจะขึ้นร้านได้

วิธีเล่นหมากเก็บนี้มีพลิกแพลงหลายอย่าง เช่นโยนลูกทำขึ้นเก็บเม็ดทีละเม็ด เมื่อเก็บได้เม็ดหนึ่งก็โยนขึ้นพร้อมลูกทำ ๒-๓-๔ เม็ดตามลำดับ หมาก ๒-๓-๔ ก็เล่นเหมือนกันโยนขึ้นทั้งหมด และต้องรับ

ให้ได้ทั้งหมด เรียกว่า "หมากพวง"

ถ้าโยนลูกทำขึ้นเล่นหมาก ๑-๒-๓-๔ แต่พลิกข้างมือ ขึ้นรับลูกทำให้เข้าในมือระหว่างนิ้วโป้ง โดยทำเป็นรูวงกลม เตรียมไว้เรียก "หมากจับ"

ถ้าใช้มือซ้ายป้อง และเขี่ยหมากให้เข้าในมือนั้นทีละ ลูกในหมาก ๑,๒ ในหมาก ๒,๓ และ ๔ ตามลำดับ เรียก "อีกาเข้ารัง" ถ้าเขี่ยไม่เข้าจะ "ตาย" ถ้าใช้นิ้วกลางกับ นิ้วหัวแม่มือยันพื้น นิ้วอื่นปล่อยทำเป็นรูปขุมประตู เขี่ยหมาก ออกเรียก "อีการออกรัง" ถ้าใช้นิ้วกลางกับนิ้วหัวแม่มือขุด เป็นวงกลม นิ้วชี้ชี้ตรงนิ้ว นอกนั้นยันพื้นเป็นรูปเหมือน รูป ก็เรียก "รูป"

เมื่อจบเกมการเล่นแล้วจะมีการกำทาย ผู้ชนะจะทาย ผู้แพ้วามีก็เม็ด ถ้าทายผิดก็ต้องถูกเขกเข้า ก็ทำตามตนเอง ทายจนเหลือเม็ดสุดท้าย คนทายจะถือเม็ดไว้ในมือแล้ววน พร้อมทั้งร้องเพลงประกอบ เมื่อร้องจบเอามือหึ่งกำไว้ งอข้อศอกขึ้นตั้งบนมือที่กำอีกข้างหนึ่ง เพลงที่ร้องตอนทายผู้ แพ้เกมหมากเก็บนี้มีดังนี้ (หมายเหตุ :- ไม่ใช่บทร้องประ- กอบขณะเล่นเกม)

ตะสิงตึงตึง ข้างล่างเท้า ข้างบนลิบ

ถ้าทายผิดต้องโดยเขกเข้า

ทักษะที่ใช้

การโยนและการกระชาระยะ

รูปแบบการเล่น

วงกลม

ลักษณะการแข่งขัน

ประเภทเดี่ยว ผู้เล่น ๒ - ๔ คน

กติกา

ในการเล่นหมากเก็บแต่ละหมาก ถ้าผู้เล่นรับลูกนำไม่ได้ หรือขึ้นร้านไม่ได้เลย หรือทำให้ลูกอื่นสะเทือน ถือว่า "ตาย" คัดเปลี่ยนให้ผู้อื่นเล่นจนกว่าจะมีผู้เล่นทำเต็มได้ครบแต้มที่กำหนดไว้ ซึ่งมีการกำทายเกิดขึ้นถ้าทายไม่ถูกก็จะถูกเขกเข้า จนกว่าจะหมดเม็ด

สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	ก้อนกรวดที่มีลักษณะกลม ๆ ๕ ก้อน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ (แต่มีเพลงที่ร้องตอนท้ายผู้แพ้ในตอนสิ้นสุดเกม)
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๘

ชื่อเกม หมากระต๊อบ
 วิธีเล่น ผู้เล่นไม่เกิน ๔ คน มีลูกมะนาว ๑ ลูก และตะเกียบ ๑๐ อัน จับไม้สั้นไม่ว่าใครจะเล่นก่อน วิธีเล่นคล้ายหมากระต๊อบของภาคอีสาน แต่เมื่อถึงหมากระต๊อบ โยนลูกมะนาวขึ้นแล้วรวบ ๑๐ อัน ถือสลับมือไปมา ๑๐ ครั้งโดยลูกมะนาวไม่ตก จากนั้นเล่นหมากระต๊อบ คือวางไม้ตะเกียบเป็นรูปปลาตะเพียน แล้วหยิบทีละอันห้ามทำให้ปลาแตกจากกัน ถือว่าตาย

ทักษะที่ใช้	การโยนและการกระชาระยะ
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นไม่เกิน ๔ คน
กติกา	ผู้เล่นตั้งแต่หมากระต๊อบ ๑ ถึง หมากระต๊อบ ๑๐ จะต้องรวบตะเกียบให้ได้ก่อนลูกมะนาวตกมาที่รับ ถ้ารับลูกมะนาวไม่ทัน ไม่ได้ถือว่า "ตาย" คัดเปลี่ยนให้ผู้อื่นเล่น
สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	ลูกมะนาว ๑ ลูก และตะเกียบ ๑๐ อัน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	มีการเล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๑๙

ชื่อเกม เป่ากบ
 วิธีเล่น ผู้เล่นตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป มียางหนังสติ๊กไว้ในครอบครอง แบ่งผู้เล่นเป็น ๒ ฝ่าย เริ่มต้นด้วยการเป่าอย่างกันคนละที เวลาเป่ามักตัวโค้งหรือนอนราบกับพื้นคล้ายกบ จนกระทั่งฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกกินโดยถูกยางของฝ่ายตรงข้ามขึ้นไปซ้อนเกยอยู่ที่เสียนางเส้นนั้นไป

ทักษะที่ใช้ การเป่า
 รูปแบบการเล่น จับคู่หันหน้าเข้าหากัน
 ลักษณะการแข่งขัน ประเภทคู่ ผู้เล่นตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป
 กติกา ผู้เล่นทั้ง ๒ จะผลัดกันเป่าคนละที จนกระทั่งถ้ายางของฝ่ายตรงข้ามขึ้นไปซ้อนเกยอยู่กับยางของเราอยู่ ก็เสียนางเส้นนั้นไป
 สถานที่ใช้ ในร่ม
 อุปกรณ์ ยางหนังสติ๊ก
 บัตรรอง ไม่มีบัตรรองประกอบ
 โอกาสที่ใช้ เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๒๐

ชื่อเกม ตีไก่
 วิธีเล่น ผู้เล่น ๒ คนขึ้นไป แต่ละคนมีเท้าแพรงที่มีหัวแข็งๆ คล้ายหัวไก่คนละก็อันก็ได้แล้วแต่จะหาได้ ผู้เล่นแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย จับคู่แข่งขันกันโดยใช้เท้าที่เก็บมาผลัดกันตีคนละทีจนหัวไก่ของคู่ต่อสู้หัก ก็เป็นอันชนะ แข่งกับคนต่อไป

ทักษะที่ใช้ การตี
 รูปแบบการเล่น จับคู่หันหน้าเข้าหากัน
 ลักษณะการแข่งขัน ประเภทคู่ ผู้เล่นตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป
 กติกา ผู้เล่นจะผลัดกันใช้เท้าที่หามาได้ตีกันคนละครั้งจนกว่าหัวไก่ของคู่ต่อสู้จะหัก ก็เป็นอันชนะ แข่งกับคนอื่นต่อไป

สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	หม้อแพรงที่มีหัวแข็ง ๆ คล้ายหัวไก่ คนละก้นก็ได้แล้วแต่จะหาได้ การเลือกหัวหม้อยิ่งหัวโตมากยิ่งขึ้นดี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๒๑

ชื่อเกม	ตีตบแผล
วิธีเล่น	ผู้เล่นตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป จับคู่กันเป็นคู่ ๆ แต่ละคู่นั่งหันหน้าเข้าหากัน ยกมือขึ้นทำท่าเหมือนตบมือสลับหว่างกันระหว่างผู้เล่น ๒ คน เริ่มเล่นด้วยการลูบมือของคู่ของตนแล้วตบมือ ๑ ครั้ง ตบตัก ๑ ครั้ง เหวมือขวาข้างหนึ่งตบกับมือขวาของคู่ของตน ตบมือ ตบตัก ตบมือ ตบมือซ้ายกับคู่สลับกันไปเช่นนี้เร็วขึ้นจนคู่ตามได้ทันจะชนะ หรือมีวิธีเล่นอีกอย่างหนึ่งคือ ตบมือครั้งเดียว ตบมือกับคู่ที่ละข้างสลับกันเท่านั้น

ทักษะที่ใช้	การตบ
รูปแบบการเล่น	จับคู่นั่งหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	เป็นคู่ ที่คู่ก็ได้ไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าคูใดตบมือจนอีกฝ่ายหนึ่งตามไม่ทัน ถือว่าเป็นผู้ชนะ
สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๒๒

ชื่อเกม	กงจักร
วิธีเล่น	ผู้เล่นแต่ละคนจะมีฝ่าเปียร์หุบให้แบน เจาะรูตรงกลางลูกบอลลูกเล็กเจาะรูหรือสตางค์แดงมีรู ทำเชือกร้อยเข้าไปในรูตรงกลางของสตางค์แดงหรือฝ่าเปียร์หรือลูกบอล ถือเชือกไว้ด้วยมือทั้งสองข้าง แก้วงเชือกให้เป็นเกลียวมากที่สุดเท่าที่จำทำได้ แล้วถึงให้ตั้ง เหยียดตรงกลางจะหมุน

ทักษะที่ใช้	การหมุน
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	ฝาเปียร์ทูปให้แบน เจาะรูตรงกลาง, ลูกบอลลูกเล็ก เจาะรู หรือสตางค์แดงมีรู และเชือก
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๒๓

ชื่อเกม	กำท่าย
วิธีเล่น	ใช้ผู้เล่นตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ผู้เล่นแต่ละคนนำเมล็ดถั่ว หรือก้อนกินมา ใครนำมามากก็เป็นคนกำท่ายก่อน ผู้ ท่ายกำเมล็ดถั่วเท่าใดก็ได้แล้วให้คนอื่น ๆ ทาย ใคร ทายถูกก็ได้เมล็ดถั่วจำนวนนั้นไป ถ้าไม่ถูก คนท่าย คนเก่าก็ได้ท่ายใหม่ บางแห่งกำหนดจำนวนเมล็ดถั่วว่า ห้ามเกิน ๒๐ เมล็ด
ทักษะที่ใช้	การสังเกต และการเคลื่อนไหวของมือ (การกำเมล็ดพืช)
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าผู้ใดท่ายถูกว่ามีเมล็ดถั่วเท่าใด ผู้นั้นก็ได้เมล็ดถั่วนั้นไป ครอบครอง
สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	ถั่วลิสง หรือก้อนหินเล็ก ๆ
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๒๔

ชื่อเกม	ท่ายโบสน
วิธีเล่น	ใช้ผู้เล่น ๒ คน มีโบสน ๒ ใบ โบสนมีลักษณะเป็น ปล้อง ๆ ผู้เล่นจะเด็ดปล้องออกแล้วเสียบไว้อย่างเดิม ให้อีกคนหนึ่งชี้ว่าปล้องไหนถูกดึงออก ถ้าท่ายไม่ถูกต้อง ท่ายใหม่ ถ้าท่ายถูกก็ผลัดกันท่าย
ทักษะที่ใช้	การสังเกตและการเคลื่อนไหวของมือ
รูปแบบการเล่น	จับคู่หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทคู่ ผู้เล่น ๒ คน ผลัดกัน
กติกา	ผู้เล่นคนหนึ่งจะเด็ดปล้องสนออกแล้วเสียบไว้อย่างเดิม ให้อีกคนหนึ่งชี้ว่าปล้องไหนถูกดึงออก ถ้าท่ายไม่ถูกต้องท่าย ใหม่ ถ้าท่ายถูกก็ผลัดกันท่าย
สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	โบสน ๒ ใบ
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๒๕

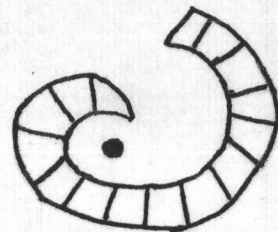
ชื่อเกม	ต่อบ้าน
วิธีเล่น	ผู้เล่น ๒-๔ คน มีกระดาษ ๑ แผ่น จุดลงให้ทั่วไม่จำกัด จำนวนจับไม้สั้นไม้ยาวว่าใครจะเล่นก่อนตามลำดับ ผู้เล่น คนแรกขีดเส้นเชื่อมจุดที่ละจุด ผู้เล่นคนต่อไป จะเริ่มขีด เส้นเชื่อมจุดใหม่ก็ได้จนวนมาถึงคนแรก ในเทียวนนี้ผู้เล่น คนแรกจะต้องลากเส้นเชื่อมจุด จากเส้นที่มีอยู่แล้วใน กระดาษจะเป็นของใครก็ได้ ห้ามเริ่มต้นใหม่ ผู้เล่นทุก คนต้องพยายามลากเส้นเชื่อมจุดต่อให้เป็นรูปสามเหลี่ยม บ้าง สี่เหลี่ยมบ้าง ปลาเบ็ด เขียนชื่อตัวเองเป็นเจ้าของ โดยใช้ชื่อย่อ ในขณะที่เดียวกันต้องระวังไม่ต่อเส้นให้เป็น

รูปพอที่จะให้คนอื่นลากเส้นปิดเป็นบ้านของตนเองได้ เล่นไปเช่นนี้จนลากครบจุดทุกจุด แล้วนับบ้านดูว่าใครได้มากที่สุดคนนั้นชนะ

ทักษะที่ใช้	การขีด และการสังเกต
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่น ๒-๔ คน
กติกา	ผู้เล่นทุกคนต้องพยายามลากเส้นเชื่อมจุดต่อให้เป็นรูปสามเหลี่ยมหรือสี่เหลี่ยมหลายปิดเขียนชื่อย่อตัวเองเป็นเจ้าของ เมื่อลากครบจุดทุกจุดแล้วนับดูว่าใครมีบ้านมากที่สุดผู้นั้นชนะ
สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	กระดาษ ๑ แผ่น จุดลงไปในกระดาษให้ทั่วไม่จำกัดจำนวน ดินสอหรือปากกา
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๒๖

ชื่อเกม	จุงนางเข้าห้อง
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่เกิน ๓ คน มีแผ่นกระดาษซึ่งขีดตารางเป็นรูปก้นหอย และเบี้ยสำหรับทอด ๕ ตัว เบี้ยแทนตัวนาง และแทนตัวผู้เล่นตามจำนวนนั้น จับไม้สั้นไม่ยาวว่าใครจะได้ทอดเบี้ยก่อน และตกลงกันว่าจะนับทางหงาย

หรือคว่ำ ถ้าทอดเบี้ยได้เท่าไร ก็นับช่องเดินเบี้ยของตน
ไปเท่านั้นแต่ถ้าทอดได้ ๑ เดินไป ๑ ตารางแล้วมีสิทธิ์ทอด
อีกครั้ง คือถ้าทอดได้ ๕ ก็เดินไป ๕ ตารางแล้วทอดได้อีก
๑ ครั้ง ถ้าเบี้ยคนที่สองหรือสามตามไปไปตกช่องเดียว
กับคนแรกก็แต่ละคนแรกกลับลงมา ถ้าใครเดินได้จนไปถึง
ทางในท้องก็จูงนางออกมา แล้วก็นับตารางตามวิธีเดิม
ถ้าจูงมาแล้วมาเจอใครมาตกช่องนั้นพอดี ผู้นั้นก็มีสิทธิ์
จูงนางแทน ถ้าใครจูงนางออกมาได้ก็นับเป็นชนะ

ทักษะที่ใช้	การโยน
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นไม่เกิน ๓ คน
กติกา	ถ้าผู้ใดจูงนางออกมาได้ก็นับว่าเป็นผู้ชนะ
สถานที่ใช้	ในร่ม
อุปกรณ์	แผ่นกระดาษซึ่งตีตารางเป็นรูปกันหอย และเบี้ยสำหรับทอด ๕ ตัว เบี้ยแทนตัวนางและแทนตัวผู้เล่นตามจำนวนนั้น
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมพื้นเมืองประเภทกลางแจ้ง

แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. เกมพื้นเมืองประเภทกลางแจ้ง ที่มีบทร้องประกอบ
๒. เกมพื้นเมืองประเภทกลางแจ้ง ที่ไม่มีบทร้องประกอบ

เกมพื้นเมืองประเภทกลางแจ้ง ที่มีบทร้องประกอบ

เกมที่ ๒๗

ชื่อ เกม	โพงพาง
วิธี เล่น	ใช้ผู้เล่นกี่คนก็ได้ เลือกคนที่ เป็นปลาโดยการจับไม้สั้น ไม้ยาว เอาผ้าผูกตาคนที่ เป็นปลา แล้วหมุน ๓ รอบ ผู้เล่นคนอื่น ๆ ล้อมวงจับมือกันเดินไปเป็นวงกลม พร้อมกับร้องเพลงประกอบ เมื่อจบเพลงนั่งลงถามว่า "ปลา เป็นหรือปลาตาย" ถ้าตอบว่าปลาเป็น คนที่อยู่รอบวง จะขยับเขยื้อนหนีได้ ถ้าบอกปลาตายจะต้องนั่งอยู่เฉย ๆ คนที่ถูกปิดตายถูกก็ต้องมา เป็นแทน ถ้าตายผิดต้องเป็น ต่อไป
บทร้องประกอบ	โพงพางเอ๋ย ปลาเข้าลอด ปลาตาบอด เข้าลอดโพงพาง
ทักษะที่ใช้	การหมุนและการเดิน
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุ้ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ถูกปิดตายอยู่กลางวง ต้องจับผู้เล่นรอบวงให้ได้ เมื่อ จับได้ต้องทนายชื่อให้ถูก ถ้าตายถูกคนนั้นต้องมา เป็นแทน ถ้าตายไม่ถูกต้องเป็นปลาต่อไป
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ผ้า ๑ ผืน
บทร้อง	มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	มักเล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๒๘

ชื่อเกม	เสือไล่หมู
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน จับไม้สั้นไม้ยาวเพื่อหาว่าใครจะต้องเป็นเสือ เป็นหมูก่อน ๒ คน คนอื่น ๆ ล้อมวงจับมือกัน หมูอยู่ในวง คนรอบวงเดินหมุนไป ร้องเพลงไปด้วย เสืออยู่นอกวง พอร้องเพลงจบ เสือจะวิ่งเข้าคอกเพื่อไปจับหมูผู้เป็นคอกต้องพยายามกันไม่ให้เสือเข้า ถ้าเสือจะมุดต้องนั่งลงเป็นการปิดคอก ถ้าเสือหลุดเข้ามาได้ไล่หมู ก็ต้องช่วยให้หมูหลุดออกไปนอกคอกกันเสือไว้เสือและหมูจะไล่จับกัน คอกต้องคอยปิดเปิดให้ได้ ถ้าจับได้ก็ผลัดกัน
บทร้องประกอบ	หมูจับหมูจ้อย หมูน้อยกินรำ เดือนมืดเดือนค่ำ ไล่หมูเข้าคอก แค่ศอกแค่ควา อีกามันเห็น อีกามันร้อง ถือไม้คัตค้อง ปีบนมสาวเล่น มะเขือขาวลอยมา เอาควายไปสน ที่ตันไม้ใหญ่ เสือไว้มากินหมูวา
ทักษะที่ใช้	การวิ่ง
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไปจำกัดจำนวน
กติกา	ผู้เล่นเป็นเสือต้องพยายามหาทางจับหมูให้ได้ ผู้เล่นเป็นหมูก็ต้องพยายามอย่าให้เสือจับได้ ถ้าเสือไล่ทัน ก็ต้องเปลี่ยนกันเป็นเสือและหมู
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๒๔

ชื่อเกม	อ้ายโมง
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน จับไม้สั้นไม้ยาวว่า ใครจะเป็นอ้ายโมงก่อน ผู้ที่เป็นอ้ายโมงเอาผ้ามาผูกตา แล้วผู้เล่นอื่น ๆ ใช้คำถามให้อ้ายโมงตอบ พอถึงคำว่า "ทัน" ก็ออกไล่จับผู้เล่นพยายามอยู่ใกล้ ๆ รینگล่อให้จับ ถ้าจับใครได้คนนั้นเป็นแทน ถ้าจับไม่ได้ต้องเป็นต่อไป
บทร้องประกอบ	ถาม อ้ายโมงเอ๋ย กินข้าวกะอะไร ตอบ กินข้าวกะไข่ ถาม ช้อนหอยไว้ไหน ตอบ เอาไว้ตันกล้วย ถาม ไล่ทันหรือไม่ทัน ตอบ ทัน
ทักษะที่ใช้	การวิ่ง
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าผู้เป็นอ้ายโมงไล่จับใครได้ คนนั้นต้องเป็นแทน ถ้าจับไม่ได้ต้องเป็นต่อไป
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ผ้า ๑ ผืน
บทร้อง	มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๓๐

ชื่อเกม	มอญซ่อนผ้า
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน จับไม้สั้นไม้ยาวเลือกคนที่เป็นมอญคนอื่น ๆ นั่งล้อมวง คนที่เป็นมอญถือผ้าไว้ในมือเดินวนอยู่นอกวงจะร้องเพลงระหว่างนั้นจะทิ้งผ้าไว้หลังใครก็ได้

แล้วตักพรางไว้ทำเป็นว่ายังถือผ้าอยู่เมื่อเดินกลับมา
 ผ้ายังอยู่ที่เดิม ก็หยิบผ้าไล่ตีผู้นั้น ผู้เล่นนั้นต้องวิ่งหนี
 ไปรอบ ๆ วง แล้วจึงนั่งได้ ผู้เป็นมอญจะเดินวนต่อไป
 หาทางวางผ้าให้ผู้อื่นใหม่ ถ้าใครรู้สึกตัวคล้ายพบจะวิ่งไล่
 ตีมอญไปรอบวง ๑ รอบ มอญต้องรีบวิ่งหนีมานั่งแทนที่คน
 ไล่ก็ต้องเป็นมอญแทน

บทร้องประกอบ มอญซ่อนผ้า ตึกตาอยู่ข้างหลัง
 ไวโน่นไว้ดี ฉันจะตีกันเธอ

ทักษะที่ใช้ การเดิน และการสังเกต

รูปแบบการเล่น วงกลม

ลักษณะการแข่งขัน ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน

กติกา ผู้เป็นมอญจะต้องนำผ้าไปซ่อนไว้หลังผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง
 ถ้าผู้เล่นคนนั้นไม่รู้ตัว ผู้เป็นมอญก็จับผ้าที่ซ่อนผู้นั้น ผู้เล่น
 ต้องวิ่งหนีกลับมาที่นั่งที่เดิม แต่ถ้าผู้เล่นรู้ตัวก็นำผ้าที่ซ่อน
 มอญก็ต้องวิ่งหนีมานั่งแทนที่ ผู้นั้นก็จะเป็นมอญแทนต่อไป

สถานที่ใช้ กลางแจ้ง

อุปกรณ์ ผ้า ๑ ผืน

บทร้อง มีบทร้องประกอบ

โอกาสที่ใช้ เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๓๑

ชื่อเกม อ้ายเข้อ้ายโขง

วิธีเล่น ใช้ผู้เล่นกี่คนก็ได้ จับไม้สั้นไม้ยาวว่าใครจะเป็นอ้ายเข้
 สมมุติเป็นแม่น้ำมี ๒ ผิ่ง คนอื่น ๆ อยู่บนบก อ้ายเข้อยู่
 กลางแม่น้ำ ทุกคนต้องว่ายน้ำข้ามผิ่งอ้ายเข้คอยจับคนกำลัง

	ว่ายนํ้าให้ได้ ถ้าอายเข้จับใครได้คนนั้นต้องเป็นอาย เข้แทน
	ระหว่างวิ่งข้ามฝั่ง คนบนบกจะหลอกล้อทำท่าทางต่าง ๆ
บทร้องประกอบ	อายเข้อายโขง อยู่ในโพรงไม้สัก อายเข้พันหัก กัดคนไม่เข้
ทักษะที่ใช้	การวิ่ง
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้เล่นเป็นอายเข้ ต้องพยายามไล่จับคนที่กำลังว่ายนํ้าให้ได้ ถ้าจับได้ผู้นั้นต้องเป็นอายเข้แทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๓๒

ชื่อเกม	ซ่อนหา หรือโป้งแปะ
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน จับไม้สั้นไม้ยาว เพื่อหาว่าใคร จะเป็นคนหาก่อน เมื่อได้แล้วก็ปิดตาคนอื่น ๆ ไปซ่อน คนปิดตาถาม "เอาหรือยัง" ถ้าผู้ซ่อนคนใดหรือหลายคน ร้องว่า "ยัง" ก็ยังเปิดตาไม่ได้ รอจนกว่าผู้ซ่อนจะร้อง ว่า "เอาละ" จึงเปิดตาได้ และค้นหาผู้ซ่อนเมื่อหาพบ ต้องส่งเสียงดัง ๆ เพื่อให้รู้ว่าพบใครคนหนึ่งแล้ว ผู้ซ่อน ทั้งหลายก็ออกมาจากที่ซ่อน ถ้าเล่นโป้งแปะ จะต้อง ร้องว่า "โป้ง" (ชื่อผู้ที่พบ) ถ้าผู้ซ่อนถึงตัวผู้หาและร้องว่า "แปะ" ก่อน ผู้นั้นต้องเป็นต่อไปผู้เล่นจะต้องซ่อนคนเดียว ที่เดียวกันจะซ่อนมากกว่า ๑ คนไม่ได้

บทร้องประกอบ	(ร้องตอบให้ผู้ปิดตา)
	ปิดตาไม่มีค สารพิษ เข้าตา
	พ่อแม่ทำนา ได้ข้าวเม็ดเดียว
ทักษะที่ใช้	การเดิน และการสังเกต
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ปิดตาจะค้นหาผู้ซ่อน เมื่อหาพบ ต้องส่งเสียงดัง ๆ เพื่อให้รู้ว่าพบใครคนหนึ่งแล้ว ผู้ซ่อนทั้งหลายก็ออกมาจากที่ซ่อน ถ้าเล่นโป้งแปะ จะต้องร้องว่า "โป้ง" ชื่อผู้ที่พบ ถ้าผู้ซ่อนถึงตัวผู้หาและร้องว่า "แปะ" ต้องเป็นผู้หาต่อไป แต่ถ้าไม่มีผู้มาแปะผู้หา ผู้ซ่อนคนแรกที่ผู้หาพบจะต้องเป็นผู้ซ่อนแทนต่อไป
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๓๓

ชื่อเกม	เอาเถิด
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน เสียงทายว่าใครจะเป็นผู้อยู่โยง ๑ คน โดยการจับไม้สั้นไม้ยาวผู้อยู่โยงยืนอยู่ที่หลักที่กำหนดไว้ มีหน้าที่ไล่จับผู้อื่นให้ได้ เมื่อผู้นั้นพร้อมแล้ว และร้องล่อให้จับ ผู้อยู่โยงต้องกำหนดให้ตีว่าจะจับใครได้ง่ายที่สุด แล้วออกวิ่งไล่จับให้ได้ เวลาออกไล่จับ

ผู้ล่อจะแตกกระจายไปทิศทางต่าง ๆ กัน เพื่อล่อให้หลง
 วกวน ถ้าผู้ล่อวิ่งเข้าโยงได้ทุกคน ผู้ไล่ก็ต้องอยู่โยงต่อ
 ไปอีก แต่ถ้าจับคนหนึ่งคนใดได้ คนนั้นต้องเป็นแทน

บทร้องประกอบ

๑) เอาเถิดเจ้าล่อ ข้าวเหนียวสองท่อน ไม่พอกันกิน
 ๒) ผัดพ้อผัด ข้างงารัด ทางคนไม่เข้า
 ๓) ไล่ให้ทัน ให้น้ำมันลืบขวด ให้ลวดลืบตา
 ให้ม้าลืบหาง ให้ข้างลืบหัว ให้วัวลืบหลัก
 ให้ปะฎักลืบอัน ไล่ให้ทันเถิดโว้ย

ทักษะที่ใช้ การวิ่ง การหลบหลีก
 รูปแบบการเล่น เป็นกลุ่ม
 ลักษณะการแข่งขัน ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
 กติกา ผู้อยู่โยง ต้องออกวิ่งไล่จับผู้ล่อให้ได้ ถ้าผู้ล่อวิ่งเข้าโยง
 ได้ทุกคน ผู้ไล่ก็ต้องอยู่โยงต่อไปอีก แต่ถ้าจับคนหนึ่งคนใด
 ได้ คนนั้นต้องมาเป็นแทน

สถานที่ใช้ กลางแจ้ง
 อุปกรณ์ ไม่มี
 บทร้อง มีบทร้องประกอบ
 โอกาสที่ใช้ มักจะเล่นในวันเทศกาลตรุษ-สงกรานต์

เกมที่ ๓๔

ชื่อ เกม ริริข้าวสาร

วิธีเล่น ผู้เล่นกี่คนก็ได้ จับไม้สั้นไม้ยาว ให้ผู้เล่น ๒ คน ยืน
 เอามือประสานกันเหนือศีรษะเป็นประตูโค้ง คนอื่น ๆ
 เกาะไหล่กันลอดใต้โค้งไปเรื่อย ๆ ๒ คนที่เป็นประตู
 จะต้องเพลงประกอบ เวลาลอดใต้โค้ง หัวแถวจะต้อง
 เดินอ้อมหลังคนที่ เป็นประตูครั้งละคน เมื่อจบเพลงจะ

	กระตุกแขนลงกั้นคนสุดท้ายให้อยู่ระหว่างกลาง คัดออกไป คนข้างหลังต้องระวังตัวให้ดี มิฉะนั้นตนเองต้องออกจาก การเล่น ต้องพานให้ได้หมดทุกคนจึงจะจบเกม
บทร้องประกอบ	วิธีข่าวสาร สองทะนานข้าวเปลือก เลือกห้องโถงโบลาน เก็บเปียใต้ถุนร้าน คนข้าวใส่จาน พานเอาคนข้างหลังไว้
ทักษะที่ใช้	การวิ่ง การหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้เล่น ๒ คนที่เป็นประตุ เมื่อจบเพลงจะกระตุกแขนลง กั้นคนสุดท้ายให้อยู่ระหว่างกลาง คัดออกไป เมื่อคัด หมดจึงจะหมดเกม
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	มักจะเล่น ในเทศกาลตรุษสงกรานต์ - เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๓๔

ชื่อเกม	งูกินหาง
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน คนหนึ่งเป็นพ่อง อีกคนหนึ่งเป็น แมง พ่องยืนหันหน้าเข้าหาแมง นอกนั้นเป็นลูกงู จับ เอวกันเป็นแถวยาว ความยาวของลูกงูนั้นขึ้นอยู่กับจำนวน ผู้เล่น

พ่อจงจะถามแม่จ๋าว่า

พ่อจ๋า แม่จ๋า เอ๊ย

แม่จ๋า เอ๊ย (ลูกจงช่วยตอบ)

พ่อจ๋า กินน้ำบ่อไหน

แม่จ๋า กินน้ำบ่อโศก

ลูกจง โยกไปก็โยกมา (แม่จ๋าและลูกจงโยกตัวขยายแฉกทั้งแฉก)

พ่อจ๋า แม่จ๋า เอ๊ย

แม่จ๋า เอ๊ย

พ่อจ๋า กินน้ำบ่อไหน

แม่จ๋า กินน้ำบ่อทราย

ลูกจง ย้ายไปก็ย้ายมา (วิ่งทางซ้ายทีขวาที)

พ่อจ๋า กินน้ำบ่อไหน

แม่จ๋า กินน้ำบ่อหิน

ลูกจง บินไปก็บินมา (ทำท่าบินแล้วจับเอาต่อ)

พ่อจ๋า หุงข้าวที่หม้อ

แม่จ๋า ...หม้อ (เท่ากับจำนวนลูกจงกับแม่จ๋า)

พ่อจ๋า ขอกินหม้อได้ไหม

ลูกจง ไม่ได้

พ่อจ๋า ตำนานปริศนาก็ครก

แม่จ๋า ...ครก

พ่อจ๋า ขอกินครกได้ไหม

ลูกจง ไม่ได้

พ่อจ๋า ทอดปลาที่ตัว

แม่จ๋า ...ตัว

พ่อจ๋า ขอกินตัวได้ไหม

ลูกจง ไม่ได้

พ่อจ๋า กินหัวกินหางกินกลางตลอดตัว

แม่จ๋า กินทางตลอดตัว

พ่อจะไล่จับลูกจากปลายแถวขึ้นมาหัวแถว แม่จะต้อง
พยายามป้องกันไม่ให้พ่อเอาลูกไปได้โดยการกางมือกัน
แล้วลูกก็ต้องคอยวิ่งหนี แต่ต้องระวังไม่ให้แตกแถว

เมื่อจับลูกได้ พ่อจะถามลูกว่า

พ่อ อยู่กับพ่อหรืออยู่กับแม่

ลูก อยู่กับแม่

พ่อ ลอยแพไป

พ่อจะผลักลูกให้ห่างออกไป ถ้าลูกตอบว่า "อยู่กับพ่อ"

พ่อ หักคอจมน้ำพริก

พ่อก็จะจับลูกให้หนีออกจากการเล่นไปอยู่ เช่นนี้จนจับได้หมด
ถ้าตอบว่ากินกลางตลอดตัว พ่อจะจับลูกตัวแรกในบริเวณ
กลางลำตัวต่อ ๆ ไป ก็เลือกจับตามจชอบ ลูกต้องหลบ
หลีกให้ได้

ถ้าแม่ตอบว่า กินหัวตลอดทาง พ่อต้องพยายามปล้ำแม่
ให้แพ้ชนะให้ได้ แล้วจับลูกตั้งแต่หัวแถวลงไปจนหมด เป็นอัน
จบ เกม

ทักษะที่ใช้	การวิ่ง การหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	พ่อต้องพยายามไล่จับลูกให้ได้ทุกตัว จึงจะจบเกม
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	มักจะเล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๓๖

ชื่อ เกม	แม่นาคพระโขนง
วิธี เล่น	ใช้ผู้เล่นกี่คนก็ได้ จับไม้สั้นไม้ยาว ใครแพ้ต้องเอาเป็นแม่นาค ผู้เล่นคนอื่น ๆ จะอยู่ในบ้านแม่นาคจะมาหา แม่นาค ตะลือกตอกแตก เด็ก ๆ มาทำไม แม่นาค มาชวนไปดูหนัง เด็ก ๆ เรื่องอะไร แม่นาค เรื่องแม่นาคพระโขนง เด็ก ๆ ที่ไหน แม่นาค ที่หลังป่าช้า แม่นาคนำเด็กออกเดินไปสักครู่ก็หยุด เด็ก ๆ นี้นั้นอะไร แม่นาค ตันตะเคียน เด็ก ๆ ทำไมผมยาว แม่นาค เพราะฉันไว้ผม เด็ก ๆ ทำไมเล็บยาว แม่นาค ก็ไม่ได้ตัด เด็ก ๆ ทำไมหน้าขาว แม่นาค เพราะฉันทาแป้ง เด็ก ๆ ทำไมปากแดง แม่นาค เพราะฉันทาปาก เด็ก ๆ ทำไมลิ้นยาว แม่นาค ธรรมชาติ เด็ก ๆ ทำไมตาโบ๋ แม่นาค เพราะฉันเป็นผี

	เด็ก ๆ ก็อกริ่ง แม่นาคไล่จับ ถ้าจับใครได้คนนั้น ต้องมาเป็นแทน
ทักษะที่ใช้	การวิ่งและการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุ่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าผู้เล่นเป็นแม่นาคไล่จับใครได้ คนนั้นต้องมาเป็นแม่นาคแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๓๗

ชื่อเกม	มะล็อกก็อกแก๊ก
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งมีคนเดียว อีกฝ่าย มีหลายคน ฝ่ายคนเดียวสมมติเป็นเจ้ อีกฝ่ายหนึ่งจะมา ชวนเจ้ไปดูหนังพูดจาโต้ตอบกันแล้ว เจ้จะวิ่งไล่จับอีก ฝ่ายหนึ่ง ถ้าใครถูกจับได้คนนั้นต้องเป็นเจ้ เด็ก ๆ มะล็อกก็อกแก๊ก เจ้ ไครมา เด็ก ๆ ปิศาจมา เจ้ มาทำไม เด็ก ๆ มาชวนเจ้ไปดูหน้า เจ้ หนังเรื่องอะไร เด็ก ๆ ตาบวิเศษ (หรืออื่น ๆ) เจ้ ไปก่อน ฉะจะแต่งตัว

เด็ก ๆ	ฮ้า ฮุย ฮ้า
เจ้	ใครเห่า
เด็ก ๆ	หมาเห่า
เจ้	ฉันไม่กลัว

แล้วเจ้วิ่งไล่จับเด็ก ๆ การเล่นวนเวียนทำนองนี้

เรื่อย ๆ คือถ้าจับเด็กคนไหนได้ คนนั้นต้องเป็น เจ้แทน

ทักษะที่ใช้	การวิ่ง การหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าเจ้ไล่จับใครได้ คนนั้นต้องมาเป็นเจ้แทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๓๘

ชื่อเกม	เขย่งแก๊งกอย (กระตึงกระต้อย)
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน ฝ่ายหนึ่งเป็นเจ้าของวัว อีกฝ่ายหนึ่งเป็นชาวบ้าน เจ้าของวัวจะมีก็คนก็ได้ ทั้งสองฝ่ายจับไม้สั้นไม้ยาว ฝ่ายเจ้าของวัวต้องเขย่งด้วยขาข้างเดียวไปรอบ ๆ เมื่อพบใครก็ตาม เจ้าของวัว เขย่งแก๊งกอย เห็นวัวกินอ้อยที่ไหนบ้าง ชาวบ้าน วัวดำหรือวัวแดง เจ้าของวัว วัวดำ ชาวบ้าน ตกน้ำคร่ำตายแล้ว

แล้วเจ้าของวัวก็เขย่งต่อไป

เจ้าของวัว เขย่งเก้งกอย เห็นวัวกินอ้อยที่ไหนบ้างขา
 ชาวบ้าน วัวดำหรือวัวแดง
 เจ้าของวัว วัวแดง
 ชาวบ้าน ตกน้ำแกงตายแล้ว

ทักษะที่ใช้ การกระโดด
 รูปแบบการเล่น เป็นกลุ่ม
 ลักษณะการแข่งขัน เป็นหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
 กติกา เมื่อเล่นไปเป็นเวลาอันสมควร ก็เปลี่ยนหน้าที่กัน เล่นบ้าง
 จนกว่าจะไม่อยากเล่น
 สถานที่ใช้ กลางแจ้ง
 อุปกรณ์ ไม่มี
 บทร้อง มีบทร้องประกอบ
 โอกาสที่ใช้ เล่นได้ทุก ๆ ไป

เกมพื้นเมืองประเภทกลางแจ้ง ที่ไม่มีบทร้องประกอบ

เกมที่ ๓๔

ชื่อเกม ล้อต็อก
 วิธีเล่น ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน ใช้ไม้พาดก่าแพงหรือต้นเสาให้เอียง
 พอประมาณ และเงินเหรียญโตพอประมาณ เช่น สตางค์
 แดง หรือเหรียญ ๑ บาท ไม้สำหรับวัดยาวประมาณ ๕ นิ้ว
 เสี่ยงทายด้วยการล้อเหรียญของตนลงบนกระดานที่พาดอยู่ให้
 ไกลที่สุดเท่าที่จะไกลได้ ผู้ที่เหรียญอยู่ใกล้กระดานที่สุดเริ่ม
 ก่อน กำหนดเส้นฟาวล์ให้ห่างพอสมควร แล้วแต่ละคนลง
 กัน ผู้เริ่มก่อนล้อเหรียญของตนไปให้ไกลเส้นฟาวล์ ถ้า
 ทับเส้นหรือเลยเส้นหมดสิทธิ์เล่นอาจต้องเสียค่าปรับ เมื่อ

ลือครบทุกคนแล้ว ผู้ที่อยู่ใกล้เส้นฟาวล์ที่สุดจะ เล่นโดยการ
ทอยเหรียญที่ใกล้ของตนที่สุด เมื่อโดนเหรียญจะกระเด็น
ไป ก็เอาไม้วัดมาวัด เสียค่าปรับคิดตามไม้ ซึ่งแล้วแต่จะ
ตกลงกัน ถ้าทอยไม่ถูก เจ้าของเหรียญที่ถูกทอยก็มีสิทธิ์
ทอยคนต่อไป

ทักษะที่ใช้	การโยน
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ที่เหรียญอยู่ใกล้เส้นฟาวล์ที่สุดจะ เล่นโดยการทอย เหรียญ ที่ใกล้ของตนที่สุด เมื่อโดนเหรียญจะกระเด็นไป ก็เอา ไม้วัดมาวัด เสียค่าปรับคิดตามไม้ ซึ่งแล้วแต่จะตกลงกัน ถ้าทอยไม่ถูก เจ้าของเหรียญที่ถูกทอยก็มีสิทธิ์ทอยคนต่อไป
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ใช้ไม้พาดกำแพงหรือต้นเสาให้เอียงพอประมาณ และเงิน เหรียญโตพอประมาณ เช่น สตางค์แดง หรือเหรียญ ๑ บาท ไม้สำหรับวัดยาวประมาณ ๕ นิ้ว
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๔๐

ชื่อเกม	บ้อหุ้น
วิธีเล่น	ผู้เล่น ๒-๔ คน แต่ละคนมีสตางค์แดง หรือเหรียญ ชุดหลุม ๑ หลุม ไม่ต้องให้ใหญ่มากขนาดใหญ่มากเท่า เหรียญ ที่เล่นเล็กน้อย ชีตเส้นฟาวล์และเส้นตั้งต้น ผู้เล่นทุกคน เสี่ยงทายว่าใครจะเล่นก่อน ด้วยการโยนสตางค์ไปที่หลุม ถ้าไม่พันเส้นถือว่าฟาวล์ ถ้าเลยเส้นสตางค์ลงไปหลุม สตางค์ก็เป็นสิทธิ์ของคนโยน คนนั้นได้สตางค์ไป ถ้าสตางค์ ลงไปหลุมสตางค์ก็เป็นสิทธิ์ของคนโยน คนนั้นได้สตางค์ไป ถ้าสตางค์ที่ถูกโยนเกาะกลุ่มติดกันโดยมีอันหนึ่งตกลงไปใน

หลุมก็เป็นสิทธิ์ของคนโยนเช่นกัน ผู้เล่นคนอื่นจะชี้ให้คนโยน
ทอยเหรียญ ถ้าทอยถูกก็ได้สตางค์ทั้งหมดมาเป็นของตน
ถ้าทอยผิดและไปโดนอันที่ไม่ได้ถูกชี้สตางค์ก็เป็นกองกลาง
ให้คนต่อไปโยน เหมือนการเล่นทอดหลุม

- ทักษะที่ใช้ การโยน
- รูปแบบการเล่น เป็นกลุ่ม
- ลักษณะการแข่งขัน ประเภทเดี่ยว ผู้เล่น ๒-๔ คน
- กติกา ถ้าผู้เล่นโยนสตางค์ลงไปหลุม สตางค์นั้นก็เป็นที่สิทธิ์ของ
คนโยนและถ้าผู้เล่นทอย เหรียญที่ผู้อื่นชี้ให้ถูกสตางค์ทั้งหมด
ก็เป็นของผู้เล่น ถ้าไม่ถูกสตางค์ก็เป็นของกองกลาง คน
ต่อไปก็โยนแทน
- สถานที่ใช้ กลางแจ้ง
- อุปกรณ์ สตางค์แดง หรือ เหรียญ
- บทร้อง ไม่มีบทร้องประกอบ
- โอกาสที่ใช้ มักจะเล่นเวลาเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๔๑

- ชื่อเกม เตย หรือ ตาล่อง
- วิธีเล่น ผู้เล่น ๖-๘ คน มีสนามขีดเส้นกำหนดบริเวณเป็นเส้นขนาน
๓ คู่ เส้นขวางตามยาวอีก ๑ เส้น เส้นข้างตามยาว ๒
เส้น ซึ่งจะกำหนดบริเวณไม่ให้วิ่งออกไปข้างกว้างเกินไป
จับไม้สั้นไมยาวว่าใครจะเป็นผู้กัน ใครจะเป็นผู้ล่อง ผู้กัน
ยืนประจำเส้นของตน คอยกันไม่ให้ผู้ล่องผ่านไปได้ ผู้ล่อง
ต้องพยายามหลอกล่อให้เผลอ แล้ววิ่งผ่านไปให้ได้ การ
วิ่งต้องวิ่งผ่านด่าน จนครบทุกด่านแล้ววิ่งกลับไปจุดตั้งต้น

ถ้าผ่านได้สำเร็จต้องร้องบอกว่า "เตย" หรือ "ตกลง"
หมายความว่าชนะแล้ว แม้เพียงคนเดียวก็ถือว่าจบ เกม
เริ่มใหม่ แต่ถ้าโดนตะกอนแม้เพียงคนเดียวก็ถือว่าตาย
ต้องเปลี่ยนข้างกัน การเล่นเกมนี้มีเล่นทั้งภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ มีวิธีเล่นอย่างเดียวกัน

ทักษะที่ใช้	การวิ่ง และการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	เป็นหมู่ผู้เล่น ๖-๘ คน
กติกา	ผู้ล่องต้องวิ่งผ่านด่านให้ครบทุกด่าน ถ้าผ่านด่านได้ ร้องว่า "เตย" หรือ "ตกลง" แต่ถ้าโดนตะกอนแม้เพียงคน เดียวก็ตาม ต้องเปลี่ยนข้างกัน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ขีดเส้นกำหนดบริเวณเป็นเส้นขนาน ๓ คู่ เส้นขวางตามยาว อีก ๑ เส้น เส้นขวางตามยาว ๒ เส้น ซึ่งจะกำหนดบริเวณ ไม่ให้วิ่งออกไปข้างด้านเกินไป
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๔๒

ชื่อเกม	วัวกระทิง
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน เด็กที่เป็นวัวกระทิง ถือเชือกกระทิง ไว้ ผู้เล่นแบ่งคนละครึ่ง ถือปลายเชือกซึ่งยาวพอประมาณ (มีไม้ท่อนสั้น ๆ ท่อนหนึ่งผูกไว้ตรงกลางเชือก สมมุติเป็น เชือกกระทิง) ถือให้ปลายเชือกทั้งสองให้ห่างจากกระทิง พอที่กระทิงจะเอื้อมมาแตะไม่ได้ ขณะดึงไปดึงมาผู้เป็น

กระตังต้องล่อหลอกและฉวยโอกาสขณะที่มีการเซ หรือ
เสียหลักขวิดคนที่อยู่ใกล้ตัวที่สุด เด็กที่ถูกขวิดหรือคนที่ทำ
เชือกหลุดมือจะต้อง เป็นกระตังแทน

ทักษะที่ใช้	การดึง
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	เป็นหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าผู้เป็นกระตังขวิดถูกใคร หรือคนที่ทำเชือกหลุดมือจะต้อง เป็นกระตังแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	เชือกยาวพอประมาณ ไม้ท่อนสั้น ๆ ท่อนหนึ่งผูกไว้ตรงกลาง เชือก สมมุติเป็นเชือกกระตัง
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๔๓

ชื่อเกม	ร็วรัว หรือร็วเปี้ยว
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แต่ต้องแบ่งเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน ปักหลัก ๒ ข้าง หรือใช้คนนั่งเป็นหลัก ข้างละหลัก ระยะห่าง ประมาณ ๕๐ เมตร มีกรรมการตัดสิน ๑ คน เริ่มต้นพร้อม กันทั้งสองข้าง ต้องร็วล้อมหลักเล่นให้ทันกัน มือถือผ้าคนละฝั่ง เมื่อถึงฝ่ายของตนส่งไวให้คนต่อไป เมื่อเป็นเช่นนี้จนร็ว ทันกัน ฝ่ายไล่ทัน ต้องใช้ผ้าที่ถืออยู่ติดอีกฝ่ายหนึ่ง ถือฝ่าย นั้นชนะ
ทักษะที่ใช้	การร็ว
รูปแบบของการเล่น	แถวตอน ๒ แถว หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน

กติกา	ถ้าฝ่ายใดไล่ทัน ต้องใช้ผ้าที่ถืออยู่อีกฝ่ายหนึ่ง ถือว่าฝ่ายนั้นชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ผ้า ๒ ผืน มีหลัก ๒ หลัก มักไว้คนละข้างห่างกัน ๕๐ เมตร
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๔๔

ชื่อเกม	ห่วงยาง
วิธีเล่น	ผู้เล่นกี่คนก็ได้ แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน มีเส้นกันเขต เริ่มต้นโยนลูกไปในอีกฝ่ายหนึ่งรับ ถ้าฝ่ายตรงข้ามรับไม่ได้ แต่มีห่วงแล้วต้องไปเป็นเชลยของตน ถ้าเชลยรับได้ เอาห่วงไปแตะฝ่ายตรงข้าม ผู้ที่ถูกแตะต้องเป็นเชลย เล่นกันจนกว่าฝ่ายใดเหลือน้อยที่สุดฝ่ายนั้นแพ้
ทักษะที่ใช้	การโยน
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๒ แถว หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าฝ่ายตรงข้ามข้าม รับห่วงยางที่โยนมาไม่ได้ แต่มีห่วงแล้วต้องไปเป็นเชลยของอีกฝ่ายหนึ่ง แต่ถ้าเชลยรับได้ เอาห่วงไปแตะฝ่ายตรงข้าม ผู้ที่ถูกแตะต้องเป็นเชลยฝ่ายใดเหลือน้อยที่สุดฝ่ายนั้นแพ้
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ห่วงยาง เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๖ นิ้ว
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๔๕

ชื่อเกม	เสือข้ามห้วยเดี่ยว
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน จับไม้สั้นไม้ยาวเลือกคนที่เป็นห้วย ๑ คน คนอื่น ๆ กระโดดข้ามมีทั้งหมด ๘ ท่า ท่าที่ ๑ เขยียดขา ๑ ข้าง ข้างใดก็ได้ ท่าที่ ๒ เขยียดขาทับบนข้างเดิมให้ซ้อนเท้าต่อบน หัวแม่เท้า ท่าที่ ๓ เขยียดแขนข้างหนึ่งตั้งบนขาทั้งสองข้าง ให้นิ้วก้อยตั้งบนหัวแม่เท้า กางนิ้วห่าง ๆ กัน ท่าที่ ๔ เขยียดแขนอีกข้างหนึ่ง ต่อบนมือข้างเดิม ให้นิ้วก้อยตั้งบนนิ้วหัวแม่มือของข้างเดิม ท่าที่ ๕ นั่งหมอบ ท่าที่ ๖ ชกเขยียดโดยใช้ข้อศอกข้างหนึ่ง ยกขึ้นยกลง ท่าที่ ๗ ชกเขยียดทั้งสอง ใช้ข้อศอกทั้งสองข้างยก ท่าที่ ๘ ลูกขึ้นยืนแล้วก้มตัวใช้หลายนิ้วมือจรดนิ้วเท้า ถ้าผู้เล่นคนใดคนหนึ่งกระโดดข้ามท่าใดท่าหนึ่ง ไม่ทัน ต้องมาเป็นห้วยแทน ต่อจากขั้นที่ กระโดดไม่ทัน แต่ถ้าเสือข้ามพ้นทุกขั้น ผู้เป็นห้วยจะถูกลงโทษ โดยพวกเขาจะช่วย กันทรมานไปตั้ง แล้ววิ่งกลับมาที่เล่น ผู้เป็นห้วย ต้องพยายามจับให้ได้ ถ้าจับได้คนหนึ่งคนใดได้ คนนั้นเป็น
ทักษะที่ใช้	การกระโดด
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน

กติกา ถ้าผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง กระโดดข้ามท่าใดท่าหนึ่งไม่พ้น ต้องมาเป็นช่วยแทน ต่อจากขั้นที่กระโดดไม่พ้น แต่ถ้าข้ามพ้นทุกขั้น ผู้เป็นเสือจะช่วยกันห้ามห้วยไปทิ้ง แล้ววิ่งกลับมาที่เล่น ผู้เป็นห้วยต้องพยายามไล่จับคนหนึ่งคนใดให้ได้ คนนั้นเป็นแทน

สถานที่ใช้ กลางแจ้ง
อุปกรณ์ ไม่มี
บทร้อง ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้ เล่นได้ทุก ๆ ไป

เกมที่ ๔๖

ชื่อเกม เสือข้ามห้วยหมู
วิธีเล่น ผู้เล่นแบ่งเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน เหมือนกับเสือข้ามห้วยเดียว แต่ผู้ที่เป็นห้วยเพิ่มขึ้น นั่งเรียงกันไป โดยเว้นระยะห่างพอสมควร ผู้ที่เป็นเสือต้องกระโดดข้ามให้พ้นหมดทุกด่าน ถ้าตายที่ด่านใดด่านหนึ่ง ทุกคนจะต้องตายหมด กลายมาเป็นช่วยแทนสลับกัน

ทักษะที่ใช้ การกระโดด
รูปแบบการเล่น แถวตอน ๒ แถว
ลักษณะการแข่งขัน ประเภทหมู ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา ผู้ที่เป็นเสือต้อง กระโดดข้ามให้พ้นทุกด่าน ถ้าตายที่ด่านใดด่านหนึ่งทุกคนจะต้องตายหมด กลายมาเป็นช่วยแทน

สถานที่ใช้ กลางแจ้ง
อุปกรณ์ ไม่มี
บทร้อง ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้ เล่นได้ทุก ๆ ไป

เกมที่ ๔๗๖

ชื่อเกม	ตีจับ
วิธีเล่น	ใช้ผู้เล่นกี่คนก็ได้ แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย เท่า ๆ กัน ให้ทั้งสองฝ่ายจับไม้สั้นไม้ยาวว่าใครจะเริ่มตีก่อน ฝ่ายที่ตีก่อนเริ่มเล่นโดยเลือกพวกของตนคนหนึ่งเป็นคนเข้าไปตี คนที่จะออกเสียง "ตี" หรือ "ห้าม" เข้าไปในแดนฝ่ายตรงข้าม เอามือพยายามแตะฝ่ายตรงข้าม ในขณะเดียวกันฝ่ายตรงข้ามต้องคอยยึดตัวไว้ไม่ให้กลับเข้าแดนของตนได้ จนกว่าจะขาดเสียงผู้นั้นต้องมาเป็นเชลยของฝ่ายตรงข้าม แต่ถ้าสามารถหนีกลับเข้าแดนของตนได้ คนที่ถูกแตะจะก็คนก็ตาม ต้องไปเป็นเชลยสลับกันเมื่อมีฝ่ายของตนเป็นเชลย ผู้ที่ตีคนต่อไปต้องพยายามช่วยพวกของตัวเองให้กลับมาให้ได้ ฝ่ายตรงข้ามต้องคอยกันไม่ให้แตะกันได้ ถ้าแตะกันได้เชลยจะได้ออกกลับแดนของตน เล่นกันเช่นนี้จนกว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะหมดตัวผู้เล่นก่อน ฝ่ายชนะมีสิทธิ์ที่จะปรับฝ่ายแพ้ให้ทำอะไรก็ได้
ทักษะที่ใช้	การหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๒ แถว หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าผู้ตี ขาดเสียงในแดนของฝ่ายตรงกันข้าม ต้องเป็นเชลย แต่ถ้าหนีกลับเข้าแดนตนเองได้ คนที่ถูกแตะจะก็คนก็ตาม ต้องมาเป็นเชลย
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๔๘

ชื่อ เกม	ตะเตหุน
วิธี เล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน จับไม้สั้นไม้ยาวเลือกผู้เล่นคนหนึ่งให้เป็นคนวิ่งไล่ คนอื่น ๆ หลอกล่อ เมื่อคนวิ่งไล่ไปตะเตใครคนนั้นต้องหยุดนิ่ง ในท่าที่กำลังทำอยู่ในขณะนั้น จะเคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนท่าไม่ได้ ถ้าเคลื่อนไหวคนนั้นก็ตายต้องมาเป็นคนไล่แทน ถ้าตะเตได้หมดแล้วทุกคนเป็นหุ่นหมด ผู้วิ่งไล่จะแสดงท่าหลอกล่อต่าง ๆ ให้ยิ้มหรือหัวเราะหรือเคลื่อนไหวใครเคลื่อนไหวต้องมาเป็นคนวิ่งไล่แทน
ทักษะที่ใช้	การวิ่งและการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	เป็นหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ถูกตะเตต้องหยุดนิ่ง ถ้าเคลื่อนไหวถือว่า "ตาย" ต้องมาเป็นคนไล่แทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๔๙

ชื่อ เกม	ลูกหิน
วิธี เล่น	ผู้เล่น ๒-๔ คน แต่ละคนมีลูกหินหรือลูกแก้ว ชุดหลุม ๑ หลุม ไม่ต้องกว้างมากนัก ขนาดใหญ่กว่าลูกหินเล็กน้อย เสียงทายว่าใครจะเล่นก่อน ชิดเส้นตั้งต้นให้ห่างพอสมควร ใช้นิ้วตีลูกหินของใครใกล้หลุมมากที่สุด ผู้นั้นเริ่มต้นเล่นก่อน เริ่มจากตำแหน่งที่ตนอยู่ครั้งแรกที่เสียงทายติดให้ถูกของคน ถัดไปให้กระเด็นไปแล้วตีลูกของตัวเองลงหลุม จากปากหลุม

ติดให้โคนลูกหินของคนถัดไปที่อยู่ใกล้หลุมอันดับต่อไป เสร็จแล้วติดลงหลุม ถ้าไม่ลงหลุมหรือติดไม่โคนลูกอื่นเป็นอันหมดรอบ คนถัดไปมีสิทธิ์เล่นเหมือนกัน ทั้งนี้ต้องติดเช่นนี้สลับกันจนครบ ๑๐ หลุม ถ้าทำได้ดีถือว่าชนะ ผู้แพ้ต้องนำลูกหินของตน มาวางที่หลุมให้ผู้ชนะปา ก็ครั้งแล้วแต่จะตกลงกัน

ทักษะที่ใช้	การคิด, การกระระยะ
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้เล่นถ้าติดไม่ลงหลุมหรือติดไม่โคนลูกอื่น ผู้อื่นมีสิทธิ์เล่นแทนต่อไป
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ลูกหิน หรือลูกแก้ว
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๕๐

ชื่อเกม	ลูกตั้ง
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แต่ละคนมีลูกตั้งที่ทำจากไม้ตัดกลม ๆ ๒ อัน มาประกบกัน ใช้เชือกผูกที่แกน ยาวเท่าที่ต้องการ เริ่มโดยใช้เชือกพันรอบ ๆ ลูกตั้งหลาย ๆ รอบ แล้วสอดห่วงเชือกไว้ที่นิ้วชี้ถือไว้ในอุ้งมือ แล้วใช้ฝ่ามือตีลูกตั้ง พริ้งทั้งยกมือขึ้นทำขึ้น ๆ ลง ๆ
ทักษะที่ใช้	การหมุน (การเคลื่อนไหวของมือ)
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน

กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ลูกตั้งทำจากไม้ตัดกลม ๆ สองอันมาประกบกัน ใช้เชือกผูกที่แกนยาวเท่าที่ต้องการ
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๕๑

ชื่อเกม	ตาเขย่ง
วิธีเล่น	ผู้เล่น ๒-๓ คนไม่ควรเกิน ๔ คน มีการสร้างสะพานโดยใช้ไม้ขีดที่พื้นเป็นรูปเหมือนเกือกม้า แล้วแบ่งขีดเป็นตอน ๆ ตอนที่อยู่ตรงส่วนโค้งเรียกว่า ตากะโหลก และที่ติดกับตากะโหลกจะขีดเป็นกากบาทเพื่อใช้เป็นตาพัก นอกจากนี้ยังมีเขี้ยวที่ผู้เล่นเจาะให้เป็นรูปกลม ๆ ผู้เล่นจะเสี่ยงทายว่าใครเล่นก่อนด้วยการทอยไปที่ตากะโหลก ใครใกล้ที่สุดก็จะได้เล่นก่อน ผู้เล่นเริ่มเล่น ด้วยการทอยเขี้ยวไปที่ตาหนึ่ง และเขย่งเท้าไปในตาที่หนึ่ง เตะเขี้ยวออกจะต้องไม่เหยียบเส้น และใช้เท้าเตะเขี้ยวออกจากตาให้ได้ และต้องเตะออกทางคานเข้าเท่านั้น จะเตะออกด้านอื่นไม่ได้ เมื่อเล่นได้ตาแรก ก็เล่นตาอื่น ๆ ต่อไป ถ้าเล่นได้ถึงตากะโหลก และเตะเขี้ยวออกได้จะกลับบ้านในตาแรก ผู้อื่นจะเหยียบไม่ได้ ต้องกระโดดเขย่งข้ามไป ถ้าเข้าของบ้านเตะเขี้ยวเข้าไปในบ้านของตนเองถือว่าไฟไหม้บ้าน ตานั้นจะว่างผู้เล่นอื่นเขย่งไปในตานั้นได้
ทักษะที่ใช้	การกระโดด
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม

ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นประมาณ ๒-๔ คน
กติกา	ถ้าผู้เล่น เล่นได้ตาแรกก็เล่นตาอื่น ๆ ต่อไปจนถึงตาจะโหลก ถ้าผ่านก็จะได้บ้านในตาแรก ถ้าผู้เล่นเตะเบี้ยเข้าบ้านตัวเองจะไฟไหม้บ้าน ตานั้นก็จะว่างเล่นได้เหมือนเดิม เวลาผู้เล่นจะเตะเบี้ยออกต้องไม่เหยียบเส้น และจะออกทางที่เข้ามาเท่านั้น
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีเบี้ยที่เจาะให้เป็นรูปกลม ๆ สร้างสะพานโดยใช้ไม้ขีดที่พื้น เป็นรูปเหมือนเกือกม้า แล้วแบ่งขีดเป็นตอน ๆ ตอนที่อยู่ตรงส่วนโค้งเรียกว่า "ตะกะโหลก" และที่ติดกับตาจะโหลก จะขีดเป็นกากบาทเพื่อใช้เป็นตาพัก
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๕๒

ชื่อเกม	ยิงหนึ่งสะตึก
วิธีเล่น	มีไม้จ๋ามค่อนข้างแข็งแรง ๑ อัน อาจใช้ไม้กระถิน หรืออะไรก็ได้ ยาว ๒ เส้น หน้าเล็ก ๆ ๑ แผ่น ดินเหนียว เจาะรูหน้า ๒ ข้าง เอายางร้อยผ่านรูทั้งสองปลายทั้งสอง ผูกไว้ร่วมทั้งสองด้าน ทาดินเหนียวขึ้นเป็นก้อนเล็ก ๆ หรือก้อนหิน เวลาจะยิงใช้ก้อนหินหรือก้อนดินที่ปั้นไว้สอดตรงหน้า จับแล้วจ๋ามให้ตึง แล้วปล่อยให้ลูกกระสุนกระเด็นไปถูก เป้าหมายหรือยิงยาง อีกวิธีหนึ่งคือใช้กระดาษมันแล้วพับกลางเกี่ยวกับยางเส้นบาง ๆ แบบที่ใช้รัดของ เกี่ยวไว้ด้วยนิ้วชี้หรือนิ้วหัวแม่มือ เอากระดาษที่พับหักไว้สอดเกี่ยวตรงด้านนอก แล้วจ๋ามเข้าหาตัวพร้อมกับการปล่อยให้กระสุนกระดาษปลิวไปถูกเป้าหมาย

ทักษะที่ใช้	การยิงและการกระชาระยะ
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยิง ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ปล่อยลูกกระสุนให้ถูกเป้าหมาย
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม้จุ่มคอนข้างแข็งแรง ๑ อัน อาจใช้ไม้กระถิน หรือ อะไรก็ได้ยาว ๒ เส้น หนึ่งเล็ก ๆ ๑ แผ่น ดินเหนียว
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในฤดูร้อน

เกมที่ ๕๓

ชื่อ เกม	ปลาหมอตกทะเล
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งผู้เล่นเป็นสองฝ่าย จับไม้สั้น ไม้นานกว่าใครจะเล่นก่อน ผู้หนึ่งจับมือกันเป็นวงกลม ผู้หนึ่งต้องกระโดดเข้าไปในวงตรงที่มือจับกันอยู่ ถ้า กระโดดเข้าได้พวกของตนก็มีสิทธิ์ได้เข้าไปหมดทุกคน ขณะ ที่คนหนึ่งกระโดดอยู่คนอื่น ๆ ก็ไปกระโดดผู้เล่นแต่ละคนต้อง พยายามช่วยเพื่อนของตนให้เข้าไปอยู่ในวง เมื่อเข้าได้ ก็พยายามกระโดดออก ฝ่ายที่หนึ่งจับมือต้องคอยดักจับไม่ให้อีก ฝ่ายหนึ่งเข้าไปได้ ฝ่ายที่กระโดดต้องช่วยกัน หลอกล่อ ถ้าขณะที่กระโดดผู้หนึ่งจับมือถูก ถือว่าตายก็เปลี่ยนข้างให้ ฝ่ายนั้นมาเป็นฝ่ายกันบ้างผลัดกันแล้วแต่ความพอใจ
ทักษะที่ใช้	การกระโดด
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยิง ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน

กติกา	ถ้าฝ่ายที่กระโดด กระโดดถูกมือฝ่ายที่นั่งถือว่า "ตาย" ต้องเปลี่ยนให้อีกฝ่ายหนึ่งมาเป็นฝ่ายกระโดดแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๕๔

ชื่อเกม	ตีลูกล้อ
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แต่ละคนมียางรถจักรยาน หรือวงล้อ เป็นซี่ ๆ ไม้ขนาดหนาหามือ ประมาณ ๑ ฟุต กำหนดจุด เริ่มต้น และเส้นชัยไว้ แต่ละคนนำลูกล้อของตนเองมาที่ จุดเริ่มต้น และวิ่งเอาไม้ตีลูกล้อให้กลิ้งไป แข่งกันว่า ใคร จะถึงเส้นชัยก่อนกัน ผู้ที่ใช้วงล้อจะได้เปรียบเพราะวง ล้อมีร่องสำหรับใส่ยาง เอาไม้ตีได้สะดวกและตรงกว่า ไม้แกว่งไปแกว่งมา ใครถึงเส้นชัยก่อนคนนั้นก็ชนะ
ทักษะที่ใช้	การตี
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ใดถึงเส้นชัยก่อน ผู้นั้นก็ชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ยางรถจักรยาน หรือวงล้อเป็นซี่ ๆ ไม้ขนาดหนาหามือ ประมาณ ๑ ฟุต
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๔๔

ชื่อเกม	การเล่นว่าว
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แต่ละคนเหลาไม้ไผ่ ๒ อัน อันหนึ่งยาวกว่าอีกอันหนึ่ง ใช้อันยาวเป็นแกนนำอันสั้นวางขวาง ใช้เชือกหรือเส้นด้ายขนาดใหญ่กว่าปกติผูกเข้าด้วยกัน ทำเป็นโครงตัดปลายอันขวางให้โค้งลงทั้ง ๒ ข้าง ใช้เชือกผูกโยงกับปลายไม้อันยาว ใช้กระดาษว่าวอย่างติดตามรูปให้ใหญ่กว่าโครงว่าวเล็กน้อย เพื่อสะดวกในการพับ ทากาวตรึงริม แล้วพับเข้าตามเส้นเชือกตามโครง ทำเชือกทำคอขลุ่ย โดยเจาะรูผูกที่แกน ๖ ระยะเวลาให้ถ่วงน้ำหนักกันพอดีไม่ให้เอียง แล้วผูกให้ยาวออกมาพอสมควร ทำเชือกเส้นเล็กหรือเชือกป่านมาต่อให้ยาว ให้เพื่อนคนหนึ่งคอยส่งโดยถือว่าวเดินไปให้ไต่ระยะพอสมควร รอพอลงมาเพื่อนก็ปล่อยให้ว่าวขึ้น แล้วระตูกพร้อมทั้งผ่อนสาย เชือกจนว่าวสูงติดลม จึงถือไว้หนึ่ง ๆ หรือหากู้ต่อสู้เพื่อคว้าตัดว่าวคู่ต่อสู้ให้ขาดลอย วิธีนี้ต้องทำป่านคม โดยการนำขวดแก้วมาบดให้ละเอียด เคี้ยวกับแป้งเปียก แล้วรูดตามเส้นเชือกซึ่งไว้กับเสาหรือต้นไม้ ตากทิ้งไว้ให้แห้งแล้วจึงเก็บมาเล่น ป่านคมนี้อันตรายมาก เพราะบาดมือได้ หรือถ้าเล่นคนเดียวไม่มีเพื่อนช่วยส่ง ผู้เล่นจะถือว่าออกวิ่งให้ลมช่วยส่งแล้วค่อย ๆ ผ่อนเชือกไปที่ละน้อยจนว่าวจะกินลมขึ้นสูง
ทักษะที่ใช้	การตี
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ว่าวของใครอยู่สูงกว่าผู้นั้นชนะ

สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีว้าว ๑ ตัว และเชือกป่าน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในฤดูหนาว

เกมที่ ๕๖

ชื่อเกม	กระโดดเชือกเดี่ยว
วิธีเล่น	ผู้เล่นกี่คนก็ได้ มีเชือกยาวขนาดพอดีตัวผู้เล่นที่จะลอดได้ ผู้เล่นจะจับปลายเชือกทั้งสองข้างแกว่งไปข้างหน้า กระโดดข้ามทีเดียว ๒ ขา หรือทีละขาก็ได้ ถ้ากระโดดไปเหยียบเชือกก็หมดรอบ หรือจะแกว่งย้อนหลังก็ได้
ทักษะที่ใช้	การกระโดด
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าผู้กระโดดเหยียบเชือก ถือว่าหมดสิทธิ์กระโดดต่อไป
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	เชือกยาวขนาดพอดีตัวผู้เล่นที่จะลอดได้
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๕๗

ชื่อเกม	กระโดดเชือกคู่
วิธีเล่น	ใช้ผู้เล่นเป็นคู่ จะกี่คู่ก็ได้แล้วแต่ ใช้เชือกยาวพอสมควร ๒ คนจับปลายเชือกทั้งสองข้าง ผู้เล่นคนแรกกระโดดก่อน ผู้เล่นอีกคนหนึ่งไปกระโดดด้วย จะเริ่มต้นกระโดดพร้อมกันก็ได้ หรือเข้าไปในจังหวะที่เชือกกระทบพื้นก็ได้ เมื่อกระโดดจะหันหน้าเข้าหากันหรือหันหน้าออกก็ได้ สวนกันไปสวนกันมา ถ้าสะดุดเชือก ถือเป็นตายต้องออกให้ผู้แกว่งมากกระโดดแทน

ทักษะที่ใช้	การกระโดด
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทคู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าคู่ใดกระโดดแล้วเหยียบเชือก หรือสะดุดเชือก ต้องออกมาแก้แทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	เชือกยาวพอสมควร ๒ คนจับปลายเชือกทั้งสองแฉ่ง
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๕๕

ชื่อเกม	กระโดดเชือกหมู
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน ใช้เชือกยาวกว่าการกระโดดเชือกทั้งสองแบบที่กล่าวมาแล้ว จับไม้สั้นไม้ยาว มีคนถือเชือก ๒ คน แฉ่งไกวให้คนอื่นกระโดด ผู้แฉ่งจะแฉ่งเชือกไปทางซ้ายผู้ที่คอยดันซ้ายจะเข้าได้ง่าย เรียกว่าเข้าทาง "ลอด" คือ ลอดเชือกเข้าไปแล้วกระโดดทุกครั้งที่เชือกกระทบพื้น คนที่อยู่ทางขวามือเรียกว่าทางข้ามต้องข้ามเชือก ถ้าสะดุดเชือกที่แฉ่งจะหยุด ผู้ที่ทำให้เชือกหยุดต้องมาเปลี่ยนให้คนแฉ่งไปเล่นแทน
ทักษะที่ใช้	การกระโดด
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าผู้ใดสะดุดเชือกที่แฉ่ง เชือกจะหยุด ผู้นั้นต้องมาเปลี่ยนให้คนแฉ่งไปเล่นแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	เชือกยาวพอประมาณมากกว่าทั้ง ๒ แบบ
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๕๔

ชื่อเกม	หลุมเมือง
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นเป็น ๒ ฝ่าย ๆ ละ ๑-๒ คน แต่ละคนมีหอยทราย ชุดหลุมเป็น ๒ แถว ๆ ละ ๖ หลุม หลุมที่อยู่ขวามือของผู้เล่น แต่ละฝ่ายใส่เปลือกหอยของตนลงในหลุมหลุมละ ๕ ตัว และหลุมเมืองใส่ ๑๐ ตัว จับไม้สั้นไม้ยาวว่าใครจะได้เล่นก่อน โดยควักหอยในหลุมใดหลุมหนึ่งเป็นของตัว หยอดหอยหลุมละ ๒ ตัว ถ้าหมดควักหอยหลุมต่อไป หยอดลงในหลุมต่อไป จนมีหลุมว่าง ๑ หลุม หอยที่อยู่หลุมถัดไปจะได้เป็นของผู้เล่นตานั้น ถ้าผู้เล่นเดินหอยไปจนถึงหลุมเมือง ผู้เดินจะควักหอยในหลุมเมืองนั้นได้ เกี่ยวเบ็ดเดียวเท่านั้น เดินเช่นนี้จนลงหลุมว่าง ๒ หลุม หมกสิทธิเดินเรียกว่า "หลุมบอด" ฝ่ายตรงข้ามจะเดินต่อไป เล่นกันไปจนควักหอยหมดทุกหลุม การเดินเช่นนี้อาจมีการกิน ๒-๓ ตัว หรือหลาย ๆ ตัว ไปในกรณีที่มีหอยหลุมเว้นหลุม ผู้เล่นจะกินได้หมด
ทักษะที่ใช้	การเคลื่อนไหวของมือ
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ๆ ละ ๑-๒ คน
กติกา	ผู้เดินถ้าเดินจนมีหลุมว่าง ๑ หลุม หอยที่อยู่ในหลุมถัดไปจะเป็นของผู้เดิน แต่ถ้าเดินจนพบหลุมว่าง ๒ หลุม จนหมดสิทธิเดินเรียกว่า "หลุมบอด" ฝ่ายตรงข้ามจะเดินต่อไป
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	หอยทราย
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๖๐

ชื่อเกม	ทอดกะทะ หรือหมูนานาฬิกา (หมากรุกโค้งดิน เกรียน)
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน ผู้เล่นทุกคนจับมือกัน เป็นวงกลม แล้วใช้เท้ายันกันเอนตัวทงายลง คนยืนสลับจับมือคนนั่ง จับแบบมัดข้าวต้ม เพื่อให้แน่นไม่ให้หลุดจากกัน คนยืน จะวิ่งรอบ ๆ วง วงกลมจะหมุนเป็นรูปเหลี่ยมนาฬิกาหรือกะทะ
ทักษะที่ใช้	การหมุน
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าฝ่ายนั่งมือหลุดจากฝ่ายยืน ก็เปลี่ยนให้ฝ่ายยืนมานั่งแทน ดังนี้เรื่อยไป
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๖๑

ชื่อเกม	ขี่ม้าส่งเมือง หรือเทวดานั่งเมือง
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน เลือกผู้เล่นเป็นเจ้าเมืองคนหนึ่ง ซึ่งจะต้องไม่เข้ากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ละฝ่ายจับไม้สั้นไม้ยาวเพื่อเลือกว่าใครจะเริ่มเล่นก่อน ฝ่ายชนะจะเริ่มก่อน โดยการเดินมากกระซิบกับผู้ที่เจ้าเมืองก่อนแล้วกลับไป ฝ่ายตรงข้ามจะเดินมากกระซิบบ้าง ถ้าฝ่ายที่ออกมาตรงกับฝ่ายที่ทายไว้ เจ้าเมืองจะกล่าวคำว่า "โป้ง" คนนั้นต้องเป็นเชลย และฝ่ายที่ทายถูกทายได้ อีกครั้ง จนกว่าข้างใดข้างหนึ่งจะหมด ฝ่ายใดหมดก่อน ฝ่ายนั้นแพ้ และให้ฝ่ายชนะขี่หลังไปส่งเมือง

ทักษะที่ใช้	การทรงตัว
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๒ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทคู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าฝ่ายที่ออกมากระชิบตรงกับฝ่ายที่ทายไว้ เจ้าเมืองจะกล่าวคำว่า "โป้ง" คนนั้นต้องเป็นเซलय ฝ่ายใดหมดก่อนฝ่ายนั้นแพ้ ต้องถูกชี้หลังไปส่งเมือง
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๖๒

ชื่อเกม	ชกคะเย่อ
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย จำนวนเท่า ๆ กัน (อาจจะตกลงกันเป็นพิเศษได้ เช่นฝ่ายหนึ่งชาย ฝ่ายหนึ่งหญิง จะให้ชายมีจำนวนน้อยกว่าหญิงก็ได้) มีเชือกเส้นใหญ่ที่มีกำลังพอจะทานกำลังผู้เล่นทั้งสองฝ่ายที่จะดึงเชือกนั้น นำเชือกมาวางที่เส้นศูนย์กลาง ซึ่งจะวางเชือกให้กึ่งกลางตรงเส้นพอดี แล้วให้ผู้เล่นทั้งสองฝ่ายจับสลากรหรือไม้สั้นไม้ยาวว่าใครจะอยู่ด้านไหน เมื่อได้แล้วผู้เล่นจะไปยืนประจำที่ข้างเชือกที่วาง ระยะเวลาให้ห่างกัน พอไม่ให้ชนกันได้ขณะ เอนตัวดึง เชือกเมื่อวางระยะดีแล้ว ผู้เล่นจะดึงเชือกให้สูงพอเอา ผู้ตัดสินให้สัญญาณ ทั้งสองฝ่ายจะลงมือดึงเชือก พยายามให้อีกฝ่ายหนึ่งลูบทิศทางของตน แต่ละฝ่ายมีผู้ให้สัญญาณ เพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียงกัน ผู้ที่อยู่ต้นเชือก และหางเชือกเป็นคนสำคัญยิ่ง

ในระหว่างการดิ่งนั้น ถ้าผู้ใดเสียหลักยืนพื้นไม่อยู่ก็จะ
เสียกำลัง ความสนุกอยู่ที่ผู้ให้สัญญาณ และผู้เล่นที่จะ
มีท่าทางสีหน้าต่าง ๆ กัน และเป็นการฝึกความสามัคคี
ความอยู่ในระเบียบวินัย การทรงตัวไปในตัว การแพ้
ชนะอยู่ที่ฝ่ายไหนตั้งอีกฝ่ายให้ลู่ออกไปถึงเส้นชัย เป็น
ฝ่ายชนะ

ทักษะที่ใช้	การดิ่ง, การทรงตัว
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๒ แถว หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน
กติกา	ฝ่ายใดตั้งอีกฝ่ายหนึ่งให้ลู่ออกไปถึงเส้นชัยเป็นฝ่ายชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	เชือกเส้นใหญ่ที่มีกำลังพอจะทานกำลังของผู้เล่นทั้งสองฝ่าย
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	มักจะเล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๖๓

ชื่อเกม	โปลิศจับขโมย
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งสมมุติ ให้เป็นขโมย อีกฝ่ายหนึ่งเป็นโปลิศ เพราะสมัยก่อนไม่ มีใครเรียก "ตำรวจ" ใช้ทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ชะรอย ตำรวจจะเป็นอาชีพที่คนเกรงขามมาก จึงนำมาตั้งชื่อฝ่าย ที่เป็นหน้าที่วิ่งจับ และถ้าจับได้ก็มีหน้ามีตา การเล่นเกม เป็นขโมยจะต้องมีวิธีหลีกแพลง ซ่อนหรือหาวิธีต่าง ๆ กัน
ทักษะที่ใช้	การวิ่ง และการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย
กติกา	ถ้าฝ่ายโปลิศจับได้แล้ว ก็เปลี่ยนไปเป็นฝ่ายขโมยบ้าง

สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๖๔

ชื่อเกม	ขี่ม้าก้านกล้วย
วิธีเล่น	ผู้เล่นกี่คนก็ได้ แต่ละคนมีก้านกล้วยนำมาตัดเป็นรูปม้า ตอนโคนเป็นหัว ตอนปลายเป็นหาง ใช้สายจากก้านกล้วยโยงเป็นบังเหียน นำก้านกล้วยที่ทำเป็นรูปม้าแล้ว มาเป็นตัวม้า ให้ผู้ขี่ขึ้นขี่ แล้ววิ่งไปรอบ ๆ ทำท่าเหมือนขี่ม้า ทุกคนแข่งกันว่าใครจะวิ่งได้เร็วกว่ากัน หรือมีจะนั้นก็วิ่งไปรอบ ๆ เหมือนขี่ม้าแข่ง
ทักษะที่ใช้	การวิ่ง
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	เป็นหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ใดวิ่งเร็วกว่าผู้นั้นชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ก้านกล้วยนำมาตัดเป็นรูปม้า ตอนโคนเป็นหัว ตอนปลายเป็นหาง ใช้สายจากก้านกล้วยโยงเป็นบังเหียน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๖๕

ชื่อเกม	เลือกกินวัว
วิธีเล่น	ผู้เล่น ๑๒ คนขึ้นไป แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่าย ๆ ละเท่า ๆ กัน และส่งตัวแทนออกมาเป็นเสือและวัว ฝ่ายละหนึ่งคน ผู้เล่นยืนจับมือกันเป็นวงกลม ไม่ปะปนกัน (ดูภาพ) ครั้งหนึ่งเป็นเสือ อีกครั้งหนึ่งเป็นวัวหรือถ้ามีผู้เล่นจำนวนมากก็ยิ่งก็ยืน

มือสลับกันเป็นกลุ่มแรก

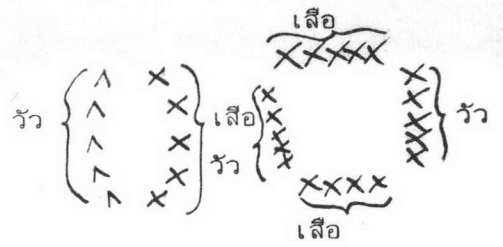
อาจจะมี ๕ - ๖ คน

คนเป็นเสือ อีก ๕-

๖ คนต่อไป (ดูภาพ)

เป็นรวสลับกันเช่นนี้

เป็นวงกลม แต่ละกลุ่ม

ภาพที่ ๑

ภาพที่ ๒

ที่ยืนสลับกันนั้นอย่าให้น้อยเกินไปนัก เมื่อเริ่มเล่น ให้ผู้ที่ เป็นรว (ตัวแทน) ยืนอยู่ในวง (คอก) อีกคนหนึ่งที่เป็นตัวแทนฝ่ายเสืออยู่อยู่นอกคอกพยายามเข้าไปในคอกเพื่อจับรวกิน เสือต้องเข้าคอกทางฝ่ายของตนยืนอยู่ และฝ่ายของตนก็ปล่อยให้เสือเข้าได้ รวหนีออกทางฝ่ายของตนยืนอยู่เช่นเดียวกัน เพราะถ้าวิ่งไปออกทางฝ่าย เสือก็จะถูกกักไว้ และถูกเสือกินได้ง่าย เมื่อฝ่ายรวปล่อยออกไปแล้วก็พยายามกักเสือไว้ เมื่อเสือออกทางนั้นไม่ได้ ก็ต้องออกทางฝ่ายตนวิ่งจับรว รวก็หนีเข้าคอก ถ้าถูกเสือจับ (แตะ) ได้ก็ถูกกิน ต้องแพ้ ถ้าเล่นต่อไปจะเปลี่ยนกันเป็นเสือเป็นรวก็ได้

อีกวิธีหนึ่ง ให้ผู้เล่นที่ยืนอยู่เป็นฝ่ายรวทั้งหมดคอย

ป้องกันมิให้เสือเข้าออก จับรวกินได้ เสือจะต้องพยายามแหกเข้า-ออกคอก เพื่อจับรวกินให้ได้ วิธีเล่นเช่นเดียวกับคำอธิบายข้างต้น

การวิ่ง และการหลบหลีก

ทักษะที่ใช้

วงกลม

รูปแบบการเล่น

ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน

ลักษณะการแข่งขัน

ถ้าเสือไล่แตะรวได้ เป็นฝ่ายแพ้

กติกา

กลางแจ้ง

สถานที่ใช้

อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	มักเล่นในเทศกาลนักขัตฤกษ์ - ตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๖๖

ชื่อเกม	กลิ้งครกขึ้นภูเขา
วิธีเล่น	ผู้เล่นจับกันเป็นคู่ ไม่จำกัดจำนวน วิธีที่ ๑ ทำนั่ง ผู้ เล่นสองคน คนหนึ่งนั่งลงกับพื้นให้กันราบติดพื้น ขาเหยียด ออกไปข้างหน้า งอเข่านิดหน่อย อีกคนหนึ่งมายืนทางหลัง หันหน้าไปทางเดียวกัน แล้วก้มลงเอามือจับเข็มขัดคนนั่งให้ แน่น ให้หัวคนนั่งตอกคนยืนในแนวเหนือเข็มขัด คนนั่ง สอดมือทั้งสองจับเข็มขัดคนยืน แล้วผู้ยืนพาตัวกลับไปนั่ง ผู้นั่งกลับเป็นผู้ยืน ทำเช่นนี้เรื่อยไป โดยเพิ่มความเร็ว ขึ้นเรื่อย ๆ

วิธีที่ ๒ ให้ผู้เล่นยืนเรียงหันหน้าไปทางเดียวกัน
คนหนึ่งอยู่ข้างหลัง อีกคนหนึ่งอยู่ข้างหน้า คนอยู่ข้างหลัง
เอาหัวตุนสะเอวในแนวเหนือเข็มขัดของคนหน้า เอามือ
ทั้งสองจับเข็มขัดคนหน้าไว้ให้แน่น คนหน้าแอ่นหลังทับคน
ข้างหลังพร้อมกับเอามือสอดจับเข็มขัดคนข้างหลัง แล้ว
พาคนทั้งสองข้ามไป คนข้างใต้ก็แอ่นตัวกลับหงายหน้า
อยู่ข้างบน แล้วพาดกลับไปข้างหลังคนได้หมุนเช่นนี้เรื่อยไป
คู่ไหนถึงก่อนคู่นั้นชนะ

ทักษะที่ใช้	การหมุน
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทคู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	คู่ใดถึงเส้นชัยก่อนโดยไม่แยกออกจากกันถือว่าชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง

อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๖๗

ชื่อเกม	กาปักไข่ (กระทิง)
วิธีเล่น	<p>ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน ผู้เล่นต้องมีกาบมะพร้าวหรือไม้ซีกหรือก้อนหินก็ได้คนละ ๑ อัน สมมุติเป็นไข่กาหรือไข่กระทิง แล้วใช้ปูนขาวโรยทำเป็นวงกลมใหญ่ ให้ผู้เล่นจับไม้สั้นไม้ยาว ใครได้ไม้สั้นต้องเป็นกา รวบรวมเอาไข่กา (ไข่กระทิง) ทั้งหมดไปไว้ในวง แล้วคอยเฝ้ามิให้ผู้ใดแย่งไข่กา กาจจะออกไปพ้นวงหมดทั้งตัวไม่ได้ อย่างน้อยต้องมีมือข้างหนึ่งหรือเท้าข้างหนึ่งอยู่ในวงเสมอ ผู้แย่งไข่ต้องช่วยกันล่อกา เพื่อให้ไข่จะได้เปิดโอกาสให้พวกตนไปหยิบไข่กา และคนหนึ่งจะหยิบไข่กาไปสักกี่ฟองในครึ่งหนึ่งก็ได้ ข้อสำคัญต้องช่วยกันแย่งให้หมด แต่ต้องระวังอย่าให้กาถูกตนเข้า ถ้ากาแตะต้องถูกตัวผู้ใดผู้หนึ่งต้องเป็นกาแทน และให้ผู้แย่งไข่กาที่แย่งมาแล้วคืนให้กาตัวใหม่ ถ้าผู้แย่งสามารถแย่งไข่กาได้หมด ก็ให้ช่วยกันเอามือปิดตากา เพื่อให้พวกตนรวบรวมไข่ไปซ่อนไว้แห่งใดแห่งหนึ่งภายในบริเวณกำหนดไว้ เมื่อซ่อนแล้วปล่อยให้กาไปหาและช่วยกันเดินตามหลังกา แต่ต้องระวังให้ดี เพราะถ้ากาหาได้และเอาไข่ข้างวางถูกใครเข้าแล้ว คนนั้นต้องเป็นกาในคราวต่อไป เมื่อเห็นกาหาไข่ได้ต้องรีบวิ่งหนีเข้าวงทันที ถ้ากาขวางไม่ถูกใครเลยก็ต้องเป็นกาตามเดิม หากกาหาไข่ไม่พบผู้เล่นก็จงกาไปยังที่ซ่อน แต่ต้องรีบหนีเข้าวง มิฉะนั้นกาจะเอาไข่ข้างวาง ผู้ที่เป็นกาถูกแย่งไข่ไปหมด ๓ ครั้งซ้อน ๆ กัน และพยายามให้ผู้อื่น</p>

เป็นกาแทนตนไม่ได้ จะต้องถูกปรับให้บนลง แล้วหาก
ผู้เล่นช่วยกันห้ามไปวางไว้ในราว ๆ ๑๐ วา ผู้ที่เป็นกา
จะต้องลุกขึ้นไล่จับคนใดคนหนึ่งก่อนที่จะวิ่งเข้าวางไปได้หมด
มิฉะนั้น จะต้องถูกเป็นกาตัวเดิม ถ้าจับใครได้ผู้นั้นเป็น
กาแทน

ทักษะที่ใช้	การก้มตัว
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าผู้ที่เป็นกาแตะถูกใคร คนนั้นต้องเป็นกาแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีกามะพร้าว หรือไม้ซีก หรือก้อนหินคนละ ๑ อัน เทปูนขาวโรยเป็นวงกลมใหญ่ ๑ วา
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลนักขัตฤกษ์ ตรุษไทย สงกรานต์

เกมที่ ๖๘

ชื่อเกม	เก้าอี้คน
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน ให้ผู้เล่นทุกคนยืนแถวเรียงหนึ่ง เป็นวงกลมหันหน้าตามหลังกันในวงกลม ให้หัวแถวกับปลาย แถวติดกัน มีผู้ให้อาณัติสัญญาณร้องว่า "หนึ่ง" หมายความว่า ให้ผู้เล่นทุกคนเตรียมตัว "สอง" ให้ผู้เล่นลงมือทำ คือนั่งงอเข่า และนั่งบนเข่าพร้อมกันทุก ๆ คนเป็นวงกลม และผู้ให้สัญญาณก็บอกว่าลุกขึ้น ทำดังนี้เรื่อยไป ผิดคำสั่ง ขาและความอดทน
ทักษะที่ใช้	การทรงตัว
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน

กติกา	ไม่มีกติกา
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๖๔

ชื่อเกม	ไก่ตบ
วิธีเล่น	<p>ผู้เล่นประมาณ ๑๐ - ๑๒ คน แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ พวกๆ ละเท่า ๆ กัน และต้องมีหัวหน้าฝ่ายละ ๑ คน เพื่อเป็นผู้นำไก่ออกแสดงในกลางสนาม เมื่อตกลงกันแล้วต่างฝ่ายต่างไปหาที่กำบังไม่ให้แลเห็นกันได้ เมื่อได้ที่กำบังแล้ว การเป็นไก่แล้วแต่หัวหน้าจะให้ใครเป็นก่อนเป็นหลัง ต้องมีผ้าผ้าย ๑ ผืน จะใช้ผ้าขนหนูหรืออะไรก็ได้สำหรับคลุมคนใดคนหนึ่งที่จะให้เป็นไก่ แล้วแต่หัวหน้าจะเลือก ก่อนที่จะนำไก่ออกแสดงต้องกำชับผู้ที่จะเป็นไก่เสียก่อนว่า "ถ้าฝ่ายเขาตบหลังบอกให้ชนเราต้องทำเป็นชนดังไก่ แต่ต้องให้เสียงเล็กอย่าให้พวกเขาจำเสียงได้" เมื่อนัดแนะกันเสร็จแล้วจึงนำไก่ออกแสดงในสนามกลางแจ้ง เมื่อถึงสนามแล้วให้ไก่พุบตัวลงนั่งอยู่กับพื้น อีกฝ่ายหนึ่งก็ทำท่ามองเดียวกัน ผู้เป็นหัวหน้าฝ่ายหนึ่งต้องใช้มือตบหลังไก่อีกฝ่ายหนึ่งบอกให้ชน ไก่ก็ทำเป็นชนจะชนก็ครั้งก็แล้วแต่ผู้บอก เมื่อได้ยินเสียงไก่ชนแล้วผู้เป็นหัวหน้าต้องสั่งเตลูว่าจะเป็นใคร และชื่อว่าจะอย่างไร เมื่อแน่ใจแล้วร้องขานชื่อขึ้นแล้วเปิดผ้าคลุมออกดูว่าจะถูกหรือผิด ถ้าทายชื่อถูกก็ได้ ไก่นั้นเป็นเชลยของตน ถ้าทายไม่ถูก เมื่อฝ่ายใดหมดก่อนก็ตัดสินให้เป็นฝ่ายแพ้ ฝ่ายใดไก่อ่มากเป็นฝ่ายชนะ</p>

ทักษะที่ใช้	การก้มตัว
รูปแบบการเล่น	สองคนหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทคู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าฝ่ายใดท่ายชื่อไก่ถูก ไก่นั้นต้องเป็นเขलय ถ้าฝ่ายใดได้ไก่เป็นเขลามากฝ่ายนั้นชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ผ้าคลุมผืนใหญ่ ๑ ผืน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๗๐

ชื่อเกม	ขี่ม้าชิงเมือง
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน จับกันเป็นคู่ เลือกคนว่างเล็กสำหรับเป็นคนขี่ แบ่งม้าและคนขี่ออกเป็น ๒ กอง ๆ ละ เท่า ๆ กัน กองหนึ่งต้องมีทั้งม้าและคนขี่ครบ ผู้ที่เป็นม้านั้นถ้ามีหัวม้าก็ให้สวม ถ้าไม่มีก็ไม่ต้อง ส่วนผู้ที่เป็นคนขี่ให้ใช้แพรสีหรือผ้าโทกสีระของกองละสี พื้นที่ที่เล่นนั้นให้ขีดเส้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า สมมุติเป็นเมืองสำหรับอยู่พวกละเมือง ถึงเวลาเล่นให้คนขี่ต่างฝ่ายต่างขี่ม้าเข้าต่อสู้กัน คนขี่คอยแย่งผ้าที่โทกสีระของฝ่ายที่เป็นอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าฝ่ายใดแย่งผ้าโทกได้มากเป็นฝ่ายชนะ
ทักษะที่ใช้	การวิ่ง และการทรงตัว
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทมู่ ผู้เล่นจับเป็นคู่ไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าฝ่ายใดแย่งผ้าที่โทกสีระได้มาก เป็นฝ่ายชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีผ้าแพรสีอะไรก็ได้ ๒ สี เพื่อจะจำได้ง่ายเวลาแข่งขัน จำนวนเท่ากับคู่ที่เล่น

บทร้อง ไม่มีบทร้องประกอบ
 โอกาสที่ใช้ เล่นในเทศกาลตรุษไทย-สงกรานต์

เกมที่ ๗๑

ชื่อ เกม ขี้ม้าหลังโปก
 วิธีเล่น แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่าย ๆ ละเท่า ๆ กัน ก่อนเล่น
 ต้องตั้งหัวหน้าของตน ฝ่ายละ ๑ คน แล้วให้หัวหน้าทั้ง
 ๒ ฝ่ายมาจับไม้สั้นไม่ยาวจากผู้ตัดสิน ซึ่งเป็นคนกลางไม่
 ได้เข้าอยู่ในพวกเล่นด้วย ฝ่ายใดได้ไม้สั้นเป็นม้า ฝ่าย
 ใดได้ไม้ยาวเป็นคนขี้ม้า ฝ่ายเป็นม้าต้องยืนโค้งหลังให้
 เจ้าของขี่ ที่เล่นต้องเป็นสนามกว้างพอเหมาะกับจำนวน
 ผู้เล่นให้เป็นวงกลมระยะพอที่ผู้เล่นคู่หนึ่ง ๆ จะยืนห่างกัน
 ประมาณ ๓ - ๔ ก้าว แล้วผู้ตัดสินจะจัดให้ผู้ขี่ขึ้นขี้ม้าเป็น
 คู่ ๆ ยืนอยู่ในระยะที่กำหนดไว้ ผู้ที่ขี่ม้าก็เอาลูกบอลขนาด
 กลางหรือผ้าม้วนกลม ๆ โยนให้ผู้ยู่บนหลังม้ารับเวียนไป
 เวียนมา ผู้ขี่ต้องพยายามรับให้ดีเพื่อจะได้ขี้นาน ๆ ถ้ารับ
 ผิดผู้ที่ยู่บนหลังม้าต้องรีบกระโดดจากหลังทันทีและวิ่งหนีไป
 โดยเร็ว ส่วนผู้เป็นม้าต้องคอยระวังให้ดี ถ้าเห็นลูกบอล
 ตกต้องรีบเก็บลูกบอลยิงหรือปาให้ถูกผู้ที่ขี่หลังพวกของตน
 พวกที่หนีต้องรีบออกจากวง ถ้าไม่ทันก็ใช้ไหวพริบวิ่งวนไป
 วนมาในวง เพื่อหาช่องทางเล็ดลอดหนี ส่วนพวกที่ออก
 ไปแล้วให้เข้ามาล่อเพื่อให้ผู้ยิงเผลอ เพื่อจะให้พวกของ
 ตนวิ่งหนีไปได้ ผู้ที่เข้ามาล่อและผู้จะหนีจากวงต้องพยายาม
 หลบหลีกอย่าให้ขี้วางถูก ถ้าฝ่ายเป็นม้ายิงถูกฝ่ายที่เป็น
 คนขี่ต้องกลับเป็นม้าแทนทั้งพวก ถ้ายิงไม่ถูกต้องเป็นม้าให้
 ขี่ตามเดิม ฝ่ายใดเป็นผู้ขี่มากกว่าเป็นฝ่ายชนะ
 การปา

ทักษะที่ใช้

รูปแบบการเล่น วงกลม

ลักษณะการแข่งขัน ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน

กติกา ถ้าฝ่ายที่เป็นคนซึ่รับบอลไม่ได้ ฝ่ายที่เป็นม้าจับบอลและปาไปถูกคนซึ่ ฝ่ายที่เป็นคนซึ่ก็จะเปลี่ยนมาเป็นม้าแทน ฝ่ายใดได้เป็นผู้ซึ่มากเป็นฝ่ายชนะ

สถานที่ใช้ กลางแจ้ง

อุปกรณ์ ลูกบอลขนาดกลาง หรือผ้าม้วนกลม ๆ ๑ ลูก

บทร้อง ไม่มีบทร้องประกอบ

โอกาสที่ใช้ เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๗๒

ชื่อ เกม ซึ่แนค (ซึ่หนอน)

วิธีเล่น ซึ่แนคมี ๒ อย่าง คืออย่างเตี้ยและอย่างคู้ อย่างเตี้ยเล่นได้ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป อย่างคู้เล่นได้ตั้งแต่ ๒ คู่ขึ้นไป ต้องเล่นเป็นคู่ ถ้าจะเล่นให้พอเหมาะอย่างเตี้ยไม่เกิน ๘ คน อย่างคู้ไม่เกิน ๑๒ คน จะเล่นอย่างเตี้ยหรือคู้ก็ตามให้คนหรือคู่หนึ่ง เป็นซึ่แนคโดยการจับไม้สั้นไม้ยาว ถ้าคนหรือคู่ใดเป็นซึ่แนคต้องไล่จับคนหรือคู่อื่น ๆ โดยเพียงใช้มือแตะถูก คู่ั้นหรือคนนั้นต้องเป็นตัวซึ่แนคทันที และพยายามไล่จับคนหรือคู่อื่น ๆ ต่อไปอีก ถ้าจับได้คู่อื่นก็เป็นตัวซึ่แนคทันที และพยายามไล่จับคนหรือคู่อื่น ๆ ต่อไปอีก ถ้าจับได้คู่อื่นก็เป็นต่อไป ดังนี้เรื่อย ๆ ถ้าเหนื่อยนักก็เข้าโยง ฆโยงอยู่ที่หนึ่งตามแต่จะตกลงกัน เมื่ออยู่โยงตัวซึ่แนคจะจับไม่ได้ ต้องออกจากโยงจึงจะไล่จับได้ต่อไป

ทักษะที่ใช้ การวิ่ง และการหลบหลีก

รูปแบบการเล่น เป็นกลุ่ม

ลักษณะการแข่งขัน ประเภทหมู่ ผู้เล่นเดี่ยวประมาณ ๘ คน, คู่ประมาณ ๑๒ คน

กติกา	ผู้ใด เป็นตัวชี้แนคจะต้องไล่แต่ละผู้อื่น เมื่อถูกแควแล้วจะต้อง เป็นตัวชี้แนคแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๗๓

ชื่อเกม	แข่งเกรียน
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็นพวก ๆ ละ ๔ คน จะเล่นครั้งละกี่พวกก็ได้ คนที่ ๑,๒ ของทุกพวกยืนกอดคอกัน คนที่ ๓ ยืนข้างหลังคนที่ ๑,๒ ก้มศีรษะลอดเข้าระหว่างใต้รักแร้ คนที่ ๑,๒ แล้วเอามือทั้งสองกอดบั้นเอวไว้ข้างละคน คนที่ ๑,๒ สมมุติว่าเป็นโค คนที่ ๓ เป็นลำเกรียน คนที่ ๔ เป็นผู้ชี้ ขึ้นชี้หลังคนที่ ๓ คนที่ ๔ ต้องให้ เป็นคนตัวเล็กที่สุดในพวก เมื่อผู้ควบคุมให้สัญญาณให้เกรียน ทุก ๆ พวกออกริ่งพร้อมกันไปยังหลักชัย ซึ่งห่างจากที่ตั้ง ไม่น้อยกว่า ๓๐ เมตร พวกไหนถึงหลักชัยก่อน โดยผู้ชี้ ไม่ตกระหว่างทาง หรือไม่หลุดออกจากกันพวกนั้นชนะ

ทักษะที่ใช้	การทรงตัว การวิ่ง
รูปแบบการเล่นๆ	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ ๔ คน
กติกา	พวกไหนถึงเส้นชัยก่อน โดยผู้ชี้ไม่ตกระหว่างทางหรือไม่หลุดออกจากกันถือว่าชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๗๔

ชื่อเกม	คำส้าว
วิธีเล่น	ผู้เล่นจัดเป็นคู่ ๆ แต่ละคู่ต้องมีกำลังแข็งแรงเท่า ๆ กัน มีไม้พลองขนาดยาว ๑ วา ตัดปลายให้เสมอกัน คู่ละ ๑ อัน ผู้เล่นจับไม้พลองตอนปลายคนละข้างหันหน้าเข้า หากัน ให้ผู้เล่นก้าวเท้าขวาหรือซ้ายไปข้างหน้า ๑ ก้าว จากปลายสั้นเท้าหลังให้ทำเป็นเครื่องหมายไว้ นับจาก เครื่องหมายนี้ไปข้างหลังผู้เล่น ๒ เมตร มีเขตแพ้ชนะ ทำเครื่องหมายหรือปักธงไว้ เริ่มแข่งขันโดยฟังสัญญาณ จากผู้ตัดสิน ๓ คน คือกำกับเส้นแพ้ชนะข้างละคน ผู้ให้ สัญญาณอีกหนึ่งคนผู้เล่นก็เริ่มใช้กำลังแขนทั้งคู่ยึดไม้ให้แน่น ดันคู่แข่งขันให้ถอยหลังไป เพื่อไปหาหลักชนะของตนที่อยู่ หลังคู่แข่ง ถ้าผู้ใดใช้กำลังดันคู่ของตนไปถึงเส้นแพ้ชนะ ได้โดยเท้าใดเท้าหนึ่งของผู้นั้นไปจนเส้นเขตพอสดี ถือว่าชนะ
ทักษะที่ใช้	การทรงตัว
รูปแบบการเล่น	จับคู่หันหน้าเข้าหากัน เป็นแถวหน้ากระดาน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทคู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แต่ต้องจับเป็นคู่ ๆ
กติกา	ถ้าผู้ใดดันคู่แข่งของตนไปจนถึงเส้นเขตแพ้ชนะ ถือว่า เป็นฝ่ายชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม้ขนาดเท่าไม้พลอง ยาว ๑ วา ตัดปลายให้เสมอกัน ๑ อัน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๗๔

ชื่อเกม	คุลาตีผ้า
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน เป็นตัวคุลาหนึ่งคน เป็นคนหนีหนึ่งคน เขียนวงกลมบนพื้นดินกว้าง ๆ พวกเขาเล่นนอกนั้นอยู่ในวง ตัวคุลาและคนหนียืนนอกวงห่างกัน ๔ เมตร เริ่มด้วยตัวคุลาไล่ตีคนหนี ถ้าคนหนีหนีออกก็วิ่งเข้าวง เมื่อคนหนีมายืนตรงหน้าคนใดในวง คนนั้นต้องวิ่งหนีแทนคนต่อไป ส่วนตัวคุลาจะเข้าตีคนหนีในวงไม่ได้ ถ้าตัวคุลาไล่ตีคนใดได้ คนนั้นต้องเป็นตัวคุลาแทน ทำการไล่ตีต่อไป การหาตัวคุลาโดยการจับไม้สั้นไม้ยาว
ทักษะที่ใช้	การวิ่ง และการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าตัวคุลาไล่ตีใครได้ คนนั้นเป็นตัวคุลาแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๗๖

ชื่อเกม	จ้องเต
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ๆ ละเท่า ๆ กัน แต่ละฝ่ายยืนอยู่ข้างเดียวกัน จับกันเป็นคู่ ๆ แล้วใช้ธนูซึ่งทำจากไม้หรือกระเบื้องเส้นผ่าศูนย์กลาง ๘ เซนติเมตร ที่ถือไว้โยนไปข้างหน้าก่อน คนของฝ่ายใดจะโยนก่อนโดยการจับไม้สั้นไม้ยาว เมื่อคนแรกในคู่ของตนโยนไปแล้วอีกคนในคู่นั้นต้องโยนให้ถูก เมื่อโยนถูกแล้วคนโยนที่หลัง

...ช็อคไปจนถึงอีต้วนนั้น ..แล้วหยิบส่งให้โยนไปข้างหน้า
อีกโดยไม่ลงจากคอ แต่ต้องให้คนล่างโยนก่อนแล้วคน
บนทอย ถ้าโยนถูกก็คงช็อคโยนเรื่องไป แต่ถ้าผิดต้อง
ลงให้คนล่างช็อคไปเก็บอีต้วนแล้วคนล่างโยนแทน

ทักษะที่ใช้	การโยน
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทคู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าคนช็อคโยนผิด ต้องลงไปเล่นเป็นคนล่างแทนให้ เพื่อนช็อคต่อไป
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีไม้หรือกระเบื้องเลาะให้กลมโต ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง กลาง ๘ เซนติเมตร
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๗๗

ชื่อเกม	จับควายออกวง
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็น ๒ พวก พวกหนึ่งเป็น ควาย (คนเล่นร่างเล็ก) คนเล่นจำนวน ๕ - ๒๐ คน พวกหนึ่งเป็นเจ้าของ (คนโตกว่า) พวกที่เป็นเจ้าของ ต้องมีจำนวนน้อยกว่าพวกที่เป็นควาย ชีตวงกลมราบพื้นดิน ๒ วง พอบรรจุควายได้ พวกที่เป็นควายเข้าไปอยู่ในวง ทั้งหมด และพยายามป้องกันตัวไม่ให้เจ้าของจับออกจาก วงได้ โดยใช้หมัดตีได้ไม่ว่าจะถูกที่ใด พวกที่เป็นเจ้า ของต้องปกปิดตัวไม่ให้จับ แต่เมื่อถูกพวกในวงตีแล้วไม่ มีการถือโทษหรือตีตอบ มีหน้าที่พยายามจับพวกในวงออก

	ให้หมดเท่านั้น คนไหนที่ถูกจับออกแล้วจะเข้าไปในวงอีก ไม่ได้ ถ้าจับออกได้ทั้งหมดนับว่าชนะ ถ้าจับออกไม่หมด ภายใน ๑๐ นาที นับเป็นแพ้ ต้องเริ่มเล่นกันใหม่
ทักษะที่ใช้	การดึง
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	คนเป็นเจ้าของต้องจับควายออกมานอกวงให้ได้หมด ถ้า ไม่หมดภายใน ๑๐ นาทีถือว่าแพ้
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๗๘

ชื่อเกม	จำบังคม
วิธีเล่น	ผู้เล่น ๔ คน มีหลักปัก ๔ หลัก ให้ผู้เล่นยืนประจำหลัก ทุกคน คนหนึ่งในจำนวนผู้เล่นที่ประจำหลักด้วยกันเป็นผู้ นับตามวิธีเล่น นับดังนี้ นับคนที่หนึ่งว่า "จำบังคม" คนที่ ๒ ว่า "อุมเต่า" คนที่ ๓ ว่า "เต่าแล่น" คนที่ ๔ ว่า "แล่นชม" คนที่ ๕ ว่า "นับไหว" คนที่ ๖ ว่า "ส่ายสี" คนที่ ๗ ว่า "จึหล่อ" คนที่ ๘ ว่า "หล่อเงิน" คนที่ ๙ ว่า "หล่อคำ" คนที่ ๑๐ ว่า "ห้าป้าย" คนที่ ๑๑ ว่า "ป้าวสมัด" คนที่ ๑๒ ว่า "ตัดนคร" คนที่ ๑๓ ว่า "นอนเงาะ" คนที่ ๑๔ ว่า "เลาเยย" คนที่ ๑๕ ว่า "เสียเอา" นับหมุนเวียนกันไป ถ้าผู้ใดถูก "เสีย เอา" ต้องลงจากหลักหันหน้ามายืนกลางวงคอยจับผู้ที่ประจำ หลัก เมื่อย้ายจากหลักเดิมไปหลักใหม่ แต่ต้องยืนกลาง

วงไม่ให้เท้าเคลื่อนจากวงที่เขากำหนดให้ พวก ๓ คน
ที่อยู่ประจำหลักต้องคอยเปลี่ยนไปหลักที่ว่างเสมอ คือ
หลักผู้ที่ถูกเสียนั้นว่างอยู่หลักหนึ่งเสมอ ถ้าใครถูกคน
"เสียเอา" จับเวลาย้ายจากหลักผู้นั้นต้องลงมาเป็น
"เสียเอา" คอยจับผู้อื่นต่อไป "เสียเอา" ที่จับเขา
ได้แล้ว ก็ได้เข้าประจำหลักเดิมของตน เล่นหลักเปลี่ยน
กันอย่างนี้ไปเรื่อย ผู้ที่แพ้ก็คือ "เสียเอา"

ทักษะที่ใช้	การวิ่ง และการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่น ๔ คน
กติกา	ถ้าผู้เป็น "เสียเอา" จับคนใดได้ ผู้นั้นต้องเป็น "เสีย เอา" แทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๗๔

ชื่อเกม	ช่วงชัย
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นเป็นสองฝ่ายเท่า ๆ กัน ต่างฝ่ายยืนห่างกันประ มาณ ๖ เมตร เครื่องประกอบการเล่นใช้ผ้ามัดเป็นลูก กลม ๆ เรียกว่า "ลูกช่วง" จับไม้สั้นไม้ยาวว่าฝ่ายใด จะเป็นฝ่ายโยนลูกช่วงก่อน การโยนให้โยนโค้ง ๆ ไป ให้อีกฝ่ายหนึ่งรับ ผัดกันโยนเช่นนี้คนละครั้งสลับกันไป จนกว่าจะปรากฏว่าฝ่ายใดรับได้ก็ให้ปาลูกช่วงไปยังอีกฝ่าย หนึ่ง ฝ่ายที่ถูกขว้างต้องพยายามหลบอย่าให้ลูกช่วงถูกตัว ถ้าถูกใครคนนั้นเป็นเชลย หรือ "ซีซ่า" และต้องไปอยู่

ข้างที่ปาถูก ขณะที่ เป็นซี้ข้าต้องพยายามแย่งลูกช่วงที่ฝ่าย
 คนโยนมาให้ได้ ถ้ารับได้ก็มีอิสระและสามารถช่วยพวก
 เชลยทั้งหมดได้ เมื่อหมดแล้วก็ขว้างลูกช่วงให้ถูกฝ่ายตรง
 ข้าม ถ้าถูกผู้ใดผู้หนึ่งต้องไปเป็นเชลยของฝ่ายที่ปาถูก
 เล่นดังนี้ตลอดไปจนกว่าฝ่ายใดหมดก่อน ฝ่ายนั้นแพ้ อาจ
 กำหนดให้ฝ่ายแพ้อำนาจให้ดูเป็นต้น ซึ่งส่วนมาจะแบ่งเป็น
 ผู้เล่นฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย

ทักษะที่ใช้	การปา และการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ๆ ละเท่า ๆ กัน
กติกา	ถ้าฝ่ายหนึ่งปาถูกอีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายที่ถูกปาต้องไปเป็นเชลย
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ผ้าเช็ดหน้าผืนใหญ่ห่อเศษหญ้าแห้ง หรือวัตถุอื่น ๆ ให้เป็น รูปกลม ๆ ผูกชายไว้ยาวพอจะโยนได้
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษไทย-สงกรานต์

เกมที่ ๘๐

ชื่อเกม	ช่วงตาย
วิธีเล่น	ผู้เล่นจับกันเป็นคู่ ๆ มีเครื่องใช้ไม้สองอัน กว้างยาว พอสมควร ให้ผู้เล่นคู่แรกนำไม้ ๒ อันที่เตรียมไว้มาตั้ง ต้นโยน ไม้อันที่ ๑ จากเขตที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่า ๔ ศอก แล้วก็โยนไปอีกอันหนึ่ง ต้องโยนให้ถูกไม้อันแรก เมื่อโยนครบ ๒ ไม้แล้ว ให้อีกคนโยนบ้าง ถ้าโยนไม่ ถูกเป็นผู้แพ้ต้องถูกซี้หลังจากเส้นเขตไปถึงเส้นหลักซี้ที่ กำหนดไว้

ทักษะที่ใช้	การโยน ทักษะ
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทคู่ ผู้เล่นจับกันเป็นคู่ ๆ ไม่จำกัดคู่
กติกา	ถ้าผู้ใดโยนไม้อันที่ ๒ ไปถูกอันที่ ๑ ถือว่าแพ้ จะถูก ชี้หลัง
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม้ ๒ อัน กว้างยาวพอสมควร
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๘๑

ชื่อเกม	ซ่อนมะนาว
วิธีเล่น	ผู้เล่น ๘ คน ให้ผู้เล่นเข้าแถวเรียง ๑ ทั้งหมด ถือซ่อน ใส่ผลมะนาวทุกคน แล้วออกวิ่งไปพร้อม ๆ กัน ถ้าใคร วิ่งไปถึงที่หมายก่อนโดยผลมะนาวไม่ตกจากซ่อนถือว่าผู้นั้น ชนะ ถ้าผู้ใดวิ่งไปถึงที่หมายทีหลังหรือผลมะนาวตกจาก ซ่อน ผู้นั้นเป็นฝ่ายแพ้ หรือหมดสิทธิ์แข่งขันโดยมีกรรม- การเป็นผู้ให้อาสาตัดสินสัญญาณ ในการออกเริ่มวิ่งและเมื่อถึง เส้นชัย
ทักษะที่ใช้	การทรงตัว
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่น ๘ คน
กติกา	ถ้าผู้ใดวิ่งไปถึงเส้นชัยก่อนโดยผลมะนาวไม่ตกจากซ่อน ถือว่าชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีมะนาว ซ่อน ไม่ทำเป็นหลัก (เส้นชัย)
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลต่าง ๆ

เกมที่ ๘๒

ชื่อเกม	ชกสาว
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่าย ๆ ละเท่า ๆ กัน ใช้ไม้กลม ๆ โดพอมือกำรอบ และแข็งแรงไม่หักง่าย ยาวประมาณ ๒ ฟุต พวกเขาเล่นเข้าแถวเรียงหน้าหันหน้าไปทางเดียวกัน ในพวกของตนอย่างชกเย่อ จะเข้าแถวเรียงตามลำดับไหล่ หรือตามแต่สะดวกก็ได้ ทั้ง ๒ พวกหันหน้าเข้าหากัน คนหัวแถวทั้งสองจับปลายไม้คนละข้างสองมืออย่างแน่นหนา คนเล่นอื่น ๆ ที่เรียงแถวอยู่เอามือจับเอาคนข้างหน้าต่อ ๆ กันไปข้างหลังอย่างแน่นหนาจนสุดแถว เมื่อเริ่มให้สัญญาณก็เริ่มตึงกัน ฝ่ายใดมีกำลังมากกว่าก็ถึงไปไกล หรือข้างใดจับเอากันไม่แน่นมือหลุดจากคนหน้า ก็จะถูกตึงไป ถือเป็นฝ่ายแพ้
ทักษะที่ใช้	การตึง
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๒ แถว หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ฝ่ายใดตึงไปได้มากฝ่ายนั้นชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีไม้กลม ๆ ยาวประมาณ ๒ ฟุต พอกำรอบมือ แข็งแรง ไม่หักง่าย
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๘๓

ชื่อเกม	ชิงธง
วิธีเล่น	ผู้เล่นประมาณ ๒ - ๔ คน ทุกคนเข้ายืนในเขตที่กำหนด เป็นแถวหน้ากระดาน จะมีธงปักไว้ที่ปลายทาง (เส้นชัย) เมื่อกรรมการให้สัญญาณว่าวิ่งได้ ผู้เล่นก็วิ่งแข่งกันแย่งธงที่ปักไว้ คนไหนได้ธงคนนั้นเป็นผู้ชนะ
ทักษะที่ใช้	การวิ่ง
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่น ๒ - ๔ คน
กติกา	ผู้ใดได้ธงคนนั้นชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีธง ๑ อัน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๘๔

ชื่อเกม	ชิงหลักชัย
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน จับไม้สั้นไม้ยาว ว่าฝ่ายใดจะเป็นฝ่ายเฝ้าหลักชัย หรือฝ่ายชิงหลักชัย ซึ่งหลักชัยเป็นเสาต้นหนึ่งโตพอสมควร สูงราว ๒ เมตร มีผ้าผูกไว้ให้เห็นชัดเจน สมมุติว่าพวก ก. เป็นผู้เฝ้าหลักชัย ฝ่าย ข. เป็นผู้ชิงหลักชัย การเฝ้าหลักชัยต้องเลือกคนใดคนหนึ่งเป็นผู้เฝ้าหลัก ก่อนลงมือเล่นฝ่าย ก. ต้องผูกตาหมุดทุกคน ในขณะที่นั้น พวก ข. ก็ออกไปขุ่มซ่อนตัวในที่ต่าง ๆ คอยหาโอกาสมาแย่งหลักชัย เมื่อกรรมการให้สัญญาณ พวก ก. ก็แก้ผ้าผูกตาออก และไล่จับพวก ข. ทันที พวก ข. ตั้งต้นหนีและคอยหาหนทาง

เข้ามาชิงหลักชัยให้ได้ก่อนที่จะถูกจับตัวเสียก่อน ถ้าไม่ถูกจับตัวก่อนแล้วมาแตะหลักชัยได้ถือว่าชนะ แต่ถ้าถูกตัวก่อนถึงหลักชัยถือว่า "ตาย" ฝ่ายใดเหลือมากกว่าเป็นฝ่ายชนะ

ทักษะที่ใช้	การวิ่ง
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน
กติกา	ถ้าฝ่ายชิงหลักชัยมาแตะหลักชัยได้ก่อนถูกจับเป็นฝ่ายชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีเสาต้นหนึ่งโตพอสมควรปักไว้ สูงราว ๒ เมตร มีผ้าผูกไว้เรียกว่า "หลักชัย"
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๘๕

ชื่อเกม	ซ่อนเหล็ก
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน จับไม้สั้นไม้ยาวหาผู้ปิดตาคนหนึ่งหาไม้สำหรับขุดดินมาคนละอัน ขุดลับบนดินเป็นวงกลมกว้างไม่เกิน ๑ หรือ ๒ ศอก ใ้คนปิดตาหันหลัง คนหนึ่งเอาตะปูซ่อนลงในดิน กลบดินเสียให้เรียบร้อย จึงเปิดผ้าผูกตาผู้ที่ยืนอยู่ในวงออกแล้วให้ค้นหาตะปูนั้น ถ้าทำได้ผู้ที่เป็นคนฝังต้องปิดตาแทน แต่ถ้าหาไม่ได้ต้องปิดตาซ่อนใหม่
ทักษะที่ใช้	การเดินและการสังเกต
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าผู้ถูกปิดตาหาตะปูพบ คนที่ฝังจะต้องมาเป็นผู้ถูกปิดตาแทน

สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม้สำหรับขุดดิน ตะปู
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๘๖

ชื่อเกม	ดันข้าว
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหญิง ๔ ส่วน ฝ่ายชาย ๓ ส่วน มีไม้ยาวประมาณ ๑๐ ศอก มาวางลงกลางสนามที่เล่น ปักหลักชัยไว้ห่างจากหัวไม้ประมาณ ๔ ศอก ทั้ง ๒ ข้าง กรรมการให้สัญญาณก็เริ่มต้น ฝ่ายใดดันอีกฝ่ายหนึ่งเลยเส้นหลักชัยไป ก็เป็นฝ่ายชนะ
ทักษะที่ใช้	การดัน
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๒ แถว หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ฝ่ายใดดันอีกฝ่ายหนึ่งเลยเส้นหลักชัยไป ฝ่ายนั้นชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีไม้ยาวประมาณ ๑๐ ศอก ๑ อัน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๘๗

ชื่อเกม	เดินไม้สูง
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แต่ละคน ถือไม้ยาวกลม ๆ ๑ ท่อน อาจใช้ไม้ไผ่ก็ได้โดยเอาไม้ไผ่มาสองลำ สัดแขนงเหล็ยยาวลำละ ๑๔ ซม. ส่วนลำไม้ไผ่อย่างสั้นต้องยาว ๑๐๐ ซม. สำหรับเด็ก ๆ ผู้ใหญ่จะยาวเท่าใดก็ได้ไม่เกิน ๘ เมตร แขนงที่เหล็ยเอาไว้สำหรับเหยียบต้อง

ต้องเลือกที่มั่น ๆ ต้องการสูงต่ำแคไหนก็ได้ นอกนั้น
ตัดออกให้หมด ผู้เล่นใช้มือจับตอนบนท่อนไม้สั้นเสมอออก
เอาเท้าหนึ่งเหยียบแขนงที่เหลือไว้ อีกเท้าหนึ่งยกขึ้น
เหยียบ แล้วหักเกร็งตัวยืนบนแขนงไม้ให้ได้ แล้วก็หัก
เดิน ถ้าเดินได้แล้วก็หักวิ่ง ใครถึงที่หมายก่อนผู้นั้นชนะ

ทักษะที่ใช้	การทรงตัว
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ใดถึงเส้นชัยก่อนโดยเท้าไม่ตกถึงพื้น เป็นผู้ชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ใช้ไม้ยาวกลม ๆ ๑ ท่อน, ไม้ไผ่ ๒ ลำ ตัดให้แขนงยาว ๑๕ ซม. ความยาวของไม้ ๑๐๐ ซม. - ๘ เมตร
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๘๘

ชื่อเกม	โตเก้หลัก
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ พวก ๆ ละเท่า ๆ กัน แต่ละคนมี โตคนละอันโดยทำจากกระเบื้องดิน ให้มีรูปกลมอย่างเหรียญ บาท ใช้ไม้ยางพาดาวยาวประมาณ ๔ - ๕ นิ้ว กว้าง ๒ - ๓ นิ้ว ไปตั้งไว้ในเขตที่กำหนดให้ ทุกคนไปอยู่ ยังจุดนั้น ห่างจากหลักที่ตั้งไว้ประมาณ ๑๐ วา ทางเดียว กันระหว่างหลักกับคนเล่น แบ่งครึ่งโดยขีดเส้นไว้เส้นหนึ่ง เรียกว่า "เส้นยิง" เมื่อทุก ๆ คนนำโตไปยังจุดที่กำหนด ให้แล้ว ฝ่ายโตยิงหลักล้ม อีกฝ่ายหนึ่งต้องยิง "เจาะ" คือยิงให้ถูกโตของคนที่ยิงหลักล้ม ถ้าเจาะถูกต้องตั้งหลัก ยิงใหม่ ถ้าเจาะไม่ถูกฝ่ายยิงหลักล้มต้องไปยังหลัก

ใช้โตของฝ่ายตรงข้ามยิงกลับมาให้พ้นเขตถึงกลางแล้วใช้
โตของตนยิงให้ถูกเป็นคู่ ๆ ถูก ๑ ที เรียกว่า ๑ "ก้อม"
คือ ลั่น ๑ ทีเป็น "ยาวเดี่ยว" ถูก ๓ ที "ยาวปลายก้อม"
รวมทั้งยิงถูกหลักล้มเป็น "๒ ยาวปลายก้อม" (๑ก้อม คือ
ซี่ตั้งแต่หลักถึงเส้นแบ่งกึ่งกลาง, ๑ ชาว คือ ตั้งแต่หลัก
ถึงที่ยืนยิง หรือกลับไปมา ๒ ก้อม) คือฝ่ายที่ยิงไม่ถูก
จะถูกซี่คอ

ทักษะที่ใช้	การโยนและการกระชาระยะ
รูปแบบการเล่น	แถวตอนเรียงหนึ่ง ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้โตยิงถูกโตของผู้อื่น ผู้นั้นชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ใช้กระบี่เบื้องต้น ทำได้เป็นรูปกลมอย่างเหรียญบาท เป็นโตคนละ ๑ อัน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๘๘

ชื่อเกม	ตั้งตีสตอ
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน มีผู้เล่น ๒ คนแรก โดยการจับ ไม้สั้นไม้ยาว นั่งลงหันหน้าเข้าหากัน ยกเท้าชูขึ้นให้จด กันจนสุดขา มีพวกกระโดดพวกหนึ่ง กระโดดคนละ ๒๐ หน ถ้าใครกระโดดไม่ข้าม คนนั้นต้องมาเป็นคนนั่งแทน แต่ถ้าใครกระโดดสูงสุดพันเท้าที่ชูไว้ในวันทุกๆ ครั้ง เป็น ผู้ชนะ
ทักษะที่ใช้	การกระโดด
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน

กติกา	ถ้าผู้ใดกระโดดไม่ข้าม คนนั้นต้องมา เป็นคนนั่งแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษ-สงกรานต์

เกมที่ ๔๐

ชื่อ เกม	ตีกบ
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน ให้ผู้เล่นจับไม้สั้นไม้ยาว ผู้ใดได้ไม้สั้นต้องเป็นผู้ตี ใช้ผ้าผูกตาอย่าให้มองเห็น และส่งผ้าที่จะตีให้ผู้ตีถืออยู่ในวง ผู้เล่นนอกนั้นต้องเป็นกบอยู่ในวงทั้งหมด ผู้เล่นที่เป็นกบจะออกนอกวงไม่ได้ อย่างน้อยต้องมีมือหรือขาข้างหนึ่งอยู่ในวง ถ้าใครออกจากวงต้องเป็นกบแทน หรือถ้าผู้ตีถูกใครคนนั้นต้องเป็นผู้ตีแทน การเล่นจะสนุกก็เมื่อผู้ที่เป็นกบผลัดกันร้อง และกระจายอยู่ให้เต็มวง เมื่อคนร้องแล้วอีกคนหนึ่งก็ร้องซ้อนขึ้น เมื่อเห็นคนตีไปไกลตัวก็วิ่งเสีย คนอื่น ๆ ก็ช่วยกันร้อง เพื่อให้ผู้ตีงง คนเป็นกบต้องหลบให้ไว
ทักษะที่ใช้	การตี
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าผู้เป็นกบออกจากวง หรือถูกตีต้องเป็นคนตีแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีผ้าปิดตา ๑ ผืน, ผ้าผลัดอาบน้ำปิดเป็นเกลียวแล้ว ทบกลางสำหรับไว้ตี, ปูนขาวโรยให้เป็นวงใหญ่ ๆ ๑ วง
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลฉัตรกษัตริย์ ตรุษไทย-ตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๔๑

ชื่อเกม	ตีไก่
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็น ๒ พวกเท่า ๆ กัน ต่างพวกนั่งยอง ๆ แล้วทำท่าเหมือนไก่ตีปีกพับ ๆ โดยเอามือตีที่ตะโพกและเข้าเตะกัน พวกไหนล้มก็แพ้ ฝ่ายไหนไม่ล้มหรือลมน้อยกว่าก็เป็นฝ่ายชนะ
ทักษะที่ใช้	การทรงตัว
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ๆ เท่า ๆ กัน
กติกา	ถ้าฝ่ายใดล้ม เป็นฝ่ายแพ้
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๔๒

ชื่อเกม	ตีกลิ้ง
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน มีสนามเล่นเหมือนฟุตบอล แต่ไม่มีช่องเหมือนประตูฟุตบอล มีแต่เพียงเขตกำหนดไว้เท่านั้น อุปกรณ์มีไม้จอกคล้ายคันร่ม ๑ อัน ยาวประมาณ ๑ เมตร โดประมาณเท่าไม้ถือ ลูกกลิ้งทำด้วยไม้แห้งที่เบา ๆ เช่นไม้ทองหลาง หรือคอกไม้ไผ่ขนาดโตเล็กตามใจผู้เล่น เวลาจะเล่นเอาลูกกลิ้งไปวางไว้ตรงศูนย์กลางของสนามเล่น แล้วทั้งสองฝ่ายก็ส่งผู้แทนไปยืนข้างลูกกลิ้งคนละฟากตรงกันข้าม ก่อนจะตีลูกกลิ้งต้องมีสัญญาณโดยเอาไม้ตีลูกกลิ้งเตาะกัน ๒ - ๓ ที แล้วก็ตีลูกส่งไป

ยังเพื่อนของตน เพื่อตีส่งไปให้พื้นที่ของฝ่ายแข่งขัน
ขณะที่ลูกคสิปาไปนี้ พวกที่เล่นทั้งสองฝ่ายก็แย่งกันตีลูก
คสิไปยังเขตฝ่ายที่แข่งขัน เมื่อพื้นที่หมายนับว่าชนะ
การตีจะให้ลูกคสิไปสูงหรือต่ำไม่จำกัด ไม่ผิดกับการเล่น
ฟุตบอลเลย การเล่นเกมนี้เล่นได้ทั้งกลางวันและกลาง
คืน แต่ถ้าเล่นกลางคืน ต้องเอาลูกคสิเผาไฟให้ไหม้แดง
เสียก่อน เพื่อให้มองเห็นชัด

ทักษะที่ใช้	การตี
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าฝ่ายใดตีลูกผ่านไปยังเขตแข่งขันของฝ่ายตรงกันข้าม ถือว่าชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีไม้จอกคล้ายคันร้อม ๑ อัน ยาวประมาณ ๑ เมตร โด ประมาณเท่าไม้ถือ ลูกคสิทำด้วยไม้แห้งที่เบา ๆ เช่น ไม้ทองหลาง หรือตอไม้ไผ่
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในฤดูแล้ง

เกมที่ ๔๓

ชื่อ เกม	ตีจับ
วิธี เล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่าย คือ ให้มีรุ่นใหญ่เป็นผู้จับ และรุ่นเล็กเป็นผู้ตี แต่เด็กรุ่นใหญ่นั้นต้องใช้เด็กโต ๆ ซึ่งมีอายุตั้งแต่ ๑๓ - ๑๔ ปีขึ้นไป ส่วนเด็กรุ่นเล็กต้อง ใช้เด็กเล็ก ๆ ซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๑ ขวบลงมา รุ่นเล็ก อาจมากกว่ารุ่นใหญ่ ๒ - ๓ คนก็ได้ กำหนดเขตสนาม ให้กว้างพอจะเป็นรูปวงกลม หรือสี่เหลี่ยมก็ได้ โรยปูน

ขาวให้เห็นเส้นเขตแดนชัด ๆ แล้วให้เด็กกรุ่นเล็ก คือ พวกดีเข้าไปอยู่ในสนามจนหมด ส่วนเด็กกรุ่นใหญ่ คือ พวกจับต้องกระจายกันอยู่รอบสนาม เมื่อได้อาณัติสัญญาณ พวกจับก็กรุ่นเข้าไปในสนาม เพื่อพยายามจับหรือดึง เอาพวกดีออกจากเขตสนามให้หมด ส่วนพวกดีเมื่อเห็น พวกจับกรุ่นเข้ามาจะจับ ก็รวมหมู่กันพยายามใช้ฝ่ามือ ดีหรือบีตพวกจับเบา ๆ ป้องกันตัวไว้อย่าให้ถูกจับออกไปได้โดยง่าย การเล่นเกมนี้พวกจับต้องหาวิธีล่อจับเอา พวกดีออกไปโดยละม่อม เพราะถ้าเข้ารุนแรงจะถูกพวก ดีดีเอาอย่างไม่เลือกที่ ซึ่งคนมีหน้าที่จับจะดีโต้ตอบไม่ได้ ถ้าพวกจับ ๆ พวกดีออกจากเขตได้หมดก็เป็นฝ่ายชนะแต่ ถ้าจับออกไม่ได้เลยหรือไม่หมด พวกดีก็เป็นฝ่ายชนะ

ทักษะที่ใช้	การดี, การจับ
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าฝ่ายจับ ๆ พวกดีออกได้หมด ถือว่าชนะ แต่ถ้าจับ ไม่ได้หมดหรือไม่ได้เลย ถือว่าแพ้
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๔๔

ชื่อเกม	ตีตุม
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน จับไม้สั้นไม่ยาว หาผู้ที่จะเดินรอบ วงก่อน ๑ คน ที่เหลือนั่งล้อมกันเป็นวงกลม เครื่องประกอบการเล่นใช้ผ้าขาวม้าหรือผ้าอื่น ๆ ก็ได้ขั้วไม้ให้เป็น

เกสียว ๑ อัน ผ้านี้สำหรับคนหนึ่งในจำนวนผู้เล่นจะใช้
 ตีผู้ที่นั่งล้อมวงอยู่ การเล่นก็เริ่มโดยผู้เล่นคนหนึ่งเดิน
 ไปรอบ ๆ วง ถ้าพอใจจะตีใครก็ได้ไม่จำกัด ตีแล้ว
 หักผ้าไว้ให้ผู้ถูกตี ผู้ที่ถูกตีจะเก็บผ้านี้ขึ้น แล้วออกเดิน
 รอบ ๆ วงและเป็นผู้ตีต่อไปเช่นเดียวกับคนก่อน ๆ การ
 ตีจะตีแรงหรือเบาแล้วแต่ใจของผู้ตี แต่เท่าที่สังเกตดู
 โดยมากในวงเดียวกันมักจะเป็นพวกหญิงก็ตีชาย พวกชาย
 ก็ตีหญิง ในเรื่องนี้นิยมมีความหมายเป็นนัยคือการตีแรง
 มาก หมายความว่า ไม่ใคร่พอใจซึ่งกันและกัน แต่ถ้า
 ตีพอประมาณและถูกตีบ่อยครั้ง เป็นเครื่องหมายของการ
 สัมพันธ์ใน เรื่องความพอใจ

ทักษะที่ใช้	การตี
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าผู้ที่เดินอยู่นั้น ต้องการจะตีใครก็ได้เลย ตีแล้วก็หัก ผ้าไว้ให้ผู้ถูกตี ผู้ถูกตีก็จะเก็บผ้าแล้วเดินรอบ ๆ วง เป็นผู้ตีต่อไป
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์ บัตรอง	ผ้าขาวม้า หรือผ้าอื่น ๆ ขวั้นให้เป็นเกสียว ๑ อัน ไม่มีบัตรองประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๔๔

ชื่อเกม	ตีต่ง
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน หาไม้ท่อนขนาด โคนโตเท่าสตางค์แดง ยาวประมาณ ๑ ศอก เป็นไม้ ตีต่ง ลูกตีต่งใช้ไม้กึ่งเป็นรูปกลมขนาดไม่โตกว่าหัวแม่มือ ไม่เล็กกว่านิ้วชี้จึงจะเหมาะ แล้วขุดดินให้เป็นร่องยาว ประมาณ

ประมาณ ๕ นิ้ว ลีกกวางพอวางลูกฟุ้งไว้ไม่ลึกนัก จับ
ไม้สั้นไม้ยาวว่าฝ่ายใดจะเล่นก่อน เมื่อได้แล้วก็ลงมือ
เล่นโดยเอาลูกฟุ้งวางขวางร่องที่ขุด ใช้ไม้ตีฟุ้งและลูก
ขึ้นโดยแรงให้ลูกฟุ้งไปให้ไกล ขณะที่ฝ่ายหนึ่งคอยรับลูก

ถ้ารับได้คนและนับว่าตายคนหนึ่ง ถ้ารับไม่ได้ต้องโยน
หรือขว้างให้ลูกไม้ตีฟุ้งที่วางขวางไว้ ถ้าโยนถูกคนและ
ผู้นั้นก็นับว่าตายเหมือนกัน แต่ถ้าโยนไม่ถูกพวกและต้อง

เอามือกำโคนไม้เหลือประมาณ ๑ นิ้ว หยิบลูกฟุ้งวาง
ลงบนโคนไม้แล้วโยนขึ้นเอาปลายไม้เคาะ อีกพวกคอย
รับ ถ้ารับได้นับว่าพวกเคาะตายหนึ่ง รับไม่ได้ต้องโยน

ไปที่ร่องให้คนและตีลูกฟุ้งในเวลาถัดมา ถ้าลูกฟุ้งหยุด
หนึ่งจะตีไม่ได้ ต้องเอาไม้และวัดตั้งแต่ลูกฟุ้งมาถึงร่อง
ถ้าระยะไกลเกินกว่าความยาวของไม้เคาะ คนและนับว่า
ตายหนึ่ง คนอื่นในพวกเดียวกันนั้นต้องและต่อไปจนทั่วทุก
คน ถ้าตายหมดต้องเปลี่ยนให้อีกพวกหนึ่งและบ้าง แต่

ถ้าวัดได้แค่หนึ่งไม้ขึ้นไปให้นับรวมไว้จนครบ ๑๐ ไม้
(เคาะหลายครั้ง) ก็นับว่าชนะ พวกชนะทุกคนได้เคาะ

ลูกฟุ้ง วิธีเคาะคือ คนเคาะก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า ๑
ก้าว แล้วใช้ปลายไม้ตีเชื่อมชิดไปข้างหน้าจนสุดแขน
ในขณะที่ชกนี้ห้ามยกเท้าทั้ง ๒ ขึ้นพื้นดิน เมื่อเคาะต้อง

ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า ๒ ข้าง จึงจะเคาะลูกฟุ้ง พวก
ที่แพ้มายืนตรงที่ชก แล้วก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า ๑ ก้าว
คอยรับลูกฟุ้ง หันหน้ามาหาคนเคาะ เข้ารับได้ก็นับว่าคนเคาะ

ลูกตายคนหนึ่งคนอื่นเคาะต่อไปจนทั่วทุกคน ถ้าเคาะได้ก็ตี

ก็ให้ตีลูกฟุ้งเท่านั้น เมื่อตีลูกฟุ้งทั่วทุกคนแล้ว พวกแพ้
กลั้นใจร้องฟุ้งร้องเข้าหาที่ขุดดินไว้เป็นร่อง คนหนึ่งวิ่งกลั้น
หายใจหนึ่งครั้งจนทั่วทุกคน ถ้าวิ่งทั่วทุกคนไม่ถึงที่ ฝ่ายชนะ
จับลูกฟุ้งขว้างไปที่หนึ่ง (คนเดียว) ให้ฝ่ายแพ้ว่าฟุ้งมาจน
ครบทุกคนแล้วตั้งต้นเล่นกันใหม่

ทักษะที่ใช้	การรับ, การโยน, การตี, การวิ่ง, การเฉาะ
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ฝ่ายใดแพ้จะต้องวิ่งกลิ้งหายใจ มาอยู่ที่จุดเริ่มเล่น
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีไม้ท่อนขนาดโคนโตเท่าสแตงค์แดงยาวประมาณ ๑ ศอก เป็นไม้ตีตีง ลูกตีง ใช้น้ำกลิ้งเป็นรูปกลมขนาดไม่โตกว่าหัวแม่มือ ไม่เล็กกว่านิ้วชี้จึงจะเหมาะ ขุดดินให้เป็นร่องยาวประมาณ ๕ นิ้ว
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๘๖

ชื่อ เกม	ตีก๊ก
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน วิธีเล่นอย่างเดียวกับวิธีเล่นตีจับทุกอย่าง แต่การตีไม่ต้อง อาศัยเสียงตี เดินเลยเส้นเข้าไปเฉย ๆ ผู้จับต้องคอยจับไว้ให้ได้ ถ้าจับได้ต้องจับไว้จนกว่าคนที่เดินเลยเส้นเข้าไบนั้น พุด หรือยิ้มเห็นฟัน ถือว่าตาย ถ้าคนที่ถูกจับยังไม่พุด พวกที่จับต้องจับ กอดไว้ และทำให้พุดหรือหัวเราะจนได้ ส่วนผู้ที่ถูกจับก็พยายามกระเสือกกระสนจะมาให้ถึงเส้นที่กำหนดไว้จนได้ ถ้าพุดหรือหัวเราะขึ้นในขณะที่เขายังจับอยู่ให้นับว่าตาย แล้วเปลี่ยนกันเป็นผู้จับเรื่อยไปจนหมดคน หรือจนฝ่ายใดเหลือ น้อย ก็ถือเป็นฝ่ายแพ้
ทักษะที่ใช้	การเดิน และการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม

ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าฝ่ายที่จับจับผู้ที่ตีเข้ามาได้ และผู้นั้นพูดหรือหัวเราะเห็น พันถือว่าตาย
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๔๗

ชื่อเกม	ตุ๊กแกจับหลัก
วิธีเล่น	ผู้เล่น ๔ คน จับไม้สั้นไม่ว่าใครจะเป็นตุ๊กแกก่อน มีหลักกลม ๆ หนึ่งหลัก (หลัก หรือเสาเรือนก็ได้) ปักให้มั่นคง ผ่าอาบน้ำ ๑ ผืน เอาผ้าอาบเข้าตะกรุด เปิดไว้กับหลักให้สูงตามต้องการ แล้วเอาเท้าใดเท้าหนึ่ง ของผู้เป็นตุ๊กแกขึ้นไปผูกให้มั่นอย่าให้หลุด ให้ฝ่าเท้าห่าง เสาพอสมควร ใช้เท้าอีกเท้าหนึ่ง ยันหลักไว้ เกร็งตัว ให้หลุดไปโดยขามองจืดคน ผู้ที่ล่อตุ๊กแกเพียง ๓ คน คน ใดก็ได้เตรียมปูนกับยา หรือขนมมาบ้อนปากตุ๊กแกให้ถูก ในตอนใต้จุมกลงมาถึงลูกคางตามส่วนหว่างของปากตุ๊กแก ต้องคอยระวังยึดหรือหัดเท้าคอยเตะให้ถูกตัวผู้ล่อนอกจาก เท้าและมือในระยะเวลาพอสมควร พวกจับตุ๊กแกถ้าบ้อน ไม่ถูกปากต้องให้ตุ๊กแกชกทุก ๆ คนตามที่กำหนด ถ้าคนใด บ้อนได้คนนั้นได้ชกตุ๊กแก
ทักษะที่ใช้	การทรงตัว
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่น ๔ คน

กติกา	ถ้าพวกจับตุ๊กแกป้อนไม่ถูกปากต้องให้ตุ๊กแกช็อคทุก ๆ คน แต่ถ้าคนใดป้อนได้คนนั้นได้ช็อคตุ๊กแก
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีหลักกลม ๆ หนึ่งหลัก ปีกให้มันคง ผ้าอาบน้ำ ๑ ผืน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลต่าง ๆ

เกมที่ ๔๘

ชื่อเกม	เดินจางจะ
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน จับไม้สั้นไม้ยาว ว่าพวกใดจะเล่นก่อนอีกฝ่ายหนึ่งนั่งลงเอาเท้ายื่นกันเป็น วงกลม นั่งหันหน้าเข้าหากัน ฝ่ายหนึ่งต่างคนต่างเตรียม ตัว คอยเอาเท้าเตะอีกฝ่ายหนึ่งที่จะกระโดดเข้าวงตาม ช่องห้ามกระโดดข้ามศีรษะ กระโดดเข้าวงได้ทุกคน และทุกช่องไม่จำกัด ฝ่ายหนึ่งเอาเท้าเตะขึ้น ถ้าถูกส่วน ใดส่วนหนึ่งของฝ่ายที่กระโดดเข้า ถ้ากระโดดเข้าโดย ฝ่ายหนึ่งเตะไม่ถูก ฝ่ายหนึ่งต้องเปิดช่องให้ฝ่ายกระโดด เข้าในวงของตนจนหมดทุกคน แล้วคอยเตรียมกระโดด ออก ทำอย่างกระโดดเข้า ถ้าฝ่ายหนึ่งเอาเท้ายื่นกันเตะ ถูกส่วนใด ๆ ของฝ่ายกระโดดก็ต้องเปลี่ยนมาเป็นฝ่ายนั่ง แทน เมื่อฝ่ายกระโดดเข้าวงหรือออกได้ให้นับเป็นแต้ม คือ กระโดดเข้าให้นับ ๑ แต้ม ออกอีก ๑ แต้ม ใคร ได้แต้มมากเป็นฝ่ายชนะ ตามเวลาที่กำหนดไว้
ทักษะที่ใช้	การกระโดด
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน

กติกา	ฝ่ายกระโดดถ้ากระโดดไม่พ้น คือ ถูกฝ่ายหนึ่งเตะถูกก็ ต้องเปลี่ยนมาเป็นฝ่ายนั่งแทน ฝ่ายใดได้แต้มมากฝ่ายนั้นชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๔๔

ชื่อเกม	เตซี
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน ต่างจับกันเป็น คู่ ๆ จับไม้สั้นไม้ยาวว่าฝ่ายใดจะได้เป็นผู้ชี้หลังก่อน แต่ละคนมีกระเบื้องเจาะเป็นรูปกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ ๗ เซนติเมตร เมื่อเริ่มแข่งขันผู้เล่นจะยืนเป็น แถวหน้ากระดาน ให้ฝ่ายที่ชี้ใช้กระเบื้องโยนล่อไปทาง หน้าของตน แล้วแต่เห็นสมควรไม่จำกัดระยะฝ่ายที่ถูกชี้ ทอยกระเบื้องให้ถูก หรือฝ่ายถูกชี้ทั้งหมดไม่พอใจทอย โดยเห็นว่าล่อระยะไกลเกินไป ตนจะไม่ทอยก็ได้ ให้ ฝ่ายชี้ทอยเอง เมื่อผู้ทอย ๆ ถูกก็ได้ชี้ฝ่ายที่ไม่ได้ทอย ผู้ทอยเมื่อทอยที่ตนล่อไปถูกก็ได้ชี้ไปเก็บกระเบื้อง และ ชี้ทอยต่อไปอีก ถ้าทอยผิดก็ต้องลงจากหลังและล่อทอยซ้ำ กันต่อไป
ทักษะที่ใช้	การโยน, การกระชาระยะ
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวนแบ่งเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน
กติกา	ฝ่ายใดทอยผิดฝ่ายนั้นต้องไปเป็นผู้ถูกชี้
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีกระเบื้องเจาะเป็นรูปกลม ๆ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๗ เซนติเมตร
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๑๐๐

ชื่อเกม	ไตไม้ลำเดียว
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แต่ละคนหาไม้หลักแบบ ๒ หลัก เจาะรูโต ๆ พอให้ไม้ไผ่ลอดเข้าได้หลักละหลาย ๆ รู กับไม้ไผ่ ๑ ลำ ยาวประมาณ ๑๔ เมตร แล้วปักหลัก ลงทั้ง ๒ หลัก ห่างกันเกือบเท่าไม้ไผ่ เอาไม้ไผ่ใส่ ในรูทั้งหัวท้ายแล้วหัดให้ไต่ ชั้นแรกใส่รูที่ดำ ๆ ก่อน ต่อไปเมื่อชำนาญแล้วจึงใช้รูที่สูงขึ้น ๆ ต่อไปก็หัดไต่ เส้นเชือก เมื่อชำนาญก็หัดหลักกัน ไม่มีแพ้ชนะกัน
ทักษะที่ใช้	การทรงตัว
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม้หลัก ๒ หลัก เจาะรูโต ๆ พอให้ไม้ไผ่ สอดเข้าได้ หลักละหลาย ๆ รูกับไม้ไผ่ ๑ ลำ ยาวประมาณ ๑๔ เมตร
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๐๑

ชื่อเกม	ถ้ำขี้
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน ชิดเส้นกั้นกลาง เส้นหนึ่งเพื่อเป็นเส้นกั้นเขตแดน พวกเขาเล่นอยู่ข้างละพวก แล้วมัดผ้าขาวม้าให้กลมคล้ายลูกตะกร้อใช้ปาซึ่งกันและกัน เมื่อปาถูกใครผู้นั้นต้องวิ่งเข้ามาหาพวกที่ปา ผลัดกันปา ข้างละที สลับกันเช่นนี้จนข้างหนึ่งถูกปาจนหมด เมื่อหมด แล้วพวกที่เหลือก็เป็นฝ่ายชนะได้ชื่อพวกที่ถูกปาจากที่ของ พวกถูกปามายังที่เดิม

ทักษะที่ใช้	การปา
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๒ แถว หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุ่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย เท่า ๆ กัน
กติกา	ฝ่ายใดถูกปาจนหมดจะต้องถูกช็อคกลับมายังเส้นเริ่ม
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ผ้าขาวม้า มีดเป็นก้อนกลม ๆ คล้ายลูกตะกร้อ
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๑๐๒

ชื่อเกม	ไถนา
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน ให้ผู้เล่นยืนเป็นแถวหน้ากระดาน ๒ แถว ไว้ระยะข้างเคียงห่างกันประมาณ ๒ ก้าว และไว้ ระยะระหว่างแถวห่างกันประมาณ ๓ ก้าว แถวหน้าหนึ่ง ยาว ๆ เอาฝ่ามือทั้ง ๒ ข้างท้าวดิน แล้วพุ่งเท้าออกไป ข้างหลัง แยกเท้าให้ห่างกันเล็กน้อย แถวหลังก้าวเข้าไป ยืนในระหว่างขา กับตัวลงเอามือจับหัวเข่าแล้วยกขึ้น หรือจะยกขึ้นมาหนีบไว้ในระหว่างข้อพับแขนก็ได้แต่ข้อสำคัญ ต้องจับไว้ให้แน่น จะจับทำไหนดึงให้เหมือนกันทั้งแถว แถวหน้าเงยหน้าขึ้นมองตรงไปพอได้รับสัญญาณ คนหน้า ก็ใช้มือที่ท้าวดินนั้นก้าวเดินหรือวิ่งแข่งกันไปส่วนคนหลังที่ จับขาจะผลัดหรือดึงในเวลาที่คุณหน้าวิ่งไปด้วยมือนั้นไม่ได้ เพราะอาจทำให้พลาดถึงกับแขนเคล็ดหรือหน้าโขกดินก็ได้ เวลาจะวางขาจะต้องวางทีละข้าง จะทิ้งลงไปพร้อมกัน ไม่ได้เพราะอันตราย

ทักษะที่ใช้	การทรงตัว
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๒ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	คู่ใดถึงที่หมายก่อนเป็นผู้ชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๐๓

ชื่อเกม	ทิ้งลูกแก่ง
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน ผู้เล่นจับไม้สั้นไม้ยาวเพื่อหาผู้ปาก่อน มีลูกบอลหรือผ้า ทำให้เป็นลูกกลม ๆ สำหรับใช้ปา มีสนามเล่น โดยขีดเส้นกันเขตแดนแบ่งออกเป็น ๒ เขต ขนาดพอเหมาะกับจำนวนผู้เล่น ฝ่ายที่เป็นฝ่ายปาก่อนต้องพยายามปาให้ถูกตัวคนของอีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายที่ถูกปาต้องพยายามปาลบไม่ให้ปาถูก แต่จะออกจากเขตที่กำหนดไว้ไม่ได้ เมื่อปาถูกคนไหนคนนั้นต้องออกจากสนาม ฝ่ายปายังคงปาได้ต่อไปอีกจนกว่าจะปาผิด ถ้าปาผิดแล้ว ให้อีกฝ่ายหนึ่งนำลูกไปปาในทำนองเดียวกัน ฝ่ายใดที่เหลือคนมากเป็นฝ่ายชนะ ฝ่ายที่ตายมากเป็นฝ่ายแพ้

ทักษะที่ใช้	การปา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวนแบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน
กติกา	ฝ่ายใดเหลือมากกว่าเป็นฝ่ายชนะ ฝ่ายที่ตายมากเป็นฝ่ายแพ้

สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ผ้าผูกเป็นรูปกลม ๆ หรือลูกบอล, สนามเล่นมีเส้นกั้นเขตแดน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป ส่วนใหญ่ชอบเล่น ฤดูหนาว

เกมที่ ๑๐๔

ชื่อเกม	แนคข้ามสาว
วิธีเล่น	ผู้เล่นมีจำนวน ๕-๖ คน ให้คนเล่นจับไม้สั้นไม้ยาว ทาตัวแนคหนึ่งคน ทาไม้รวกหรือไม้ไผ่มา ๑ ลำ ยาวประมาณ ๓-๔ วา วางกลางสนามเป็นสาว เมื่อได้ตัวแนคแล้วให้ตัวแนคอยู่หัวไม้ข้างหนึ่ง พวกเล่นนอกจากนี้อยู่หัวไม้อีกข้างหนึ่ง แล้วให้ตัวแนคไล่จับหรือเอามือแตะคนหนึ่งคนใดในพวกนั้น ส่วนพวกที่เหลือก็ต้องคอยระวังหนีมาอยู่เสียที่หัวไม้อีกข้างหนึ่ง อย่าให้ตัวแนคแตะถูกตัวได้ กลับไปกลับมาอย่างนี้ เมื่อตัวแนคแตะถูกคนใด คนนั้นต้องมาเป็นแนคแทน เวลาที่เป็นตัวแนคห้ามข้ามสาว เมื่อตัวแนคไล่ คนใดในพวกจวนทันคนนั้นไปเหยียบสาวไว้ได้ก็หมดหวังที่แนคจะไล่ ต้องไล่คนอื่นที่ห่างจากสาวต่อไป
ทักษะที่ใช้	การวิ่งและการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่น ๕-๖ คน
กติกา	เมื่อตัวแนคแตะถูกใคร คนนั้นมาเป็นตัวแนคแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นก่อนตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๑๐๕

ชื่อเกม	ปักลี้
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน เล่นกันตามบริเวณลานบ้าน เป็นวงกลมลงบนพื้นดินวงหนึ่ง เส้นผ่าศูนย์กลางยาวประมาณ ๑๐ วา เรียกชื่อว่า "เมม" ให้พวกหนึ่งอยู่เมม ให้พวกหนึ่งไปลี้ (ซ่อน) เวลาจะออกไปลี้ให้พวกที่อยู่เมมหมอบคว่ำหน้าลงกับดินหรือหลบตา เพื่อไม่ให้รู้ว่าพวกที่ไปลี้ไปไหน ประมาณ ๕ นาที พวกอยู่เมมก็ลุกขึ้นยืน ร้องเรียกหาพวกไปลี้ว่า "กีกเถิด" พวกลี้ได้ยินก็ขานตอบว่า "กีก" พวกอยู่เมมก็ไปเที่ยวตามหา เมื่อพบก็วิ่งไล่เอามือขยี้หูให้ได้ก่อนผู้ลี้จะเข้าในวงเมมได้ เมื่อผู้ลี้เข้าเมมแล้วจะขยี้หูไม่ได้เป็นอันขาด เมื่อพวกอยู่เมมตามหาเห็นพวกลี้ทุกคนแล้ว พวกอยู่เมมก็กลับเป็นพวกไปลี้ ถ้าพวกเมมขยี้หูคนลี้ได้ตั้งแต่ ๑ คนขึ้นไปถือว่าพวกลี้แพ้
ทักษะที่ใช้	การวิ่งและการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน
กติกา	ถ้าฝ่ายที่อยู่เมมไล่ขยี้หูพวกลี้ได้ก็เป็นฝ่ายชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในฤดูแล้ง เวลาากลางคืนระหว่างเดือนหงาย

เกมที่ ๑๐๖

ชื่อเกม บ่ากอนข้ามแดน

วิธีเล่น ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน อย่างน้อย ๔ คู่ (๔ คน) หรือ
 อย่างมาก ๑๐ คู่ (๒๐ คน) ต้องเป็นหญิงพวกหนึ่ง ชาย
 พวกหนึ่งมีจำนวนคนเท่า ๆ กัน มีผ้าพันเป็นลูกกลม
 ภายในบรรจุ เมล็ดมะขาม ต่อให้กลมขนาดเท่าผลส้ม เกสียง
 ๑ ลูก มีสนามทำเครื่องหมายด้วยเส้นยาว ขนานกันเป็น
 ๒ เส้น ซึ่งวัดส่วนกลางห่างกัน ๓-๔ วา ให้ผู้เล่นยืน
 เข้าแถวเรียงหนึ่ง ในแถวของตนระยะเคียวห่างกัน ๑ ศอก
 บนเส้นทางด้านหนึ่งที่ยื่นไว้ ส่วนบนเส้นอีกด้านหนึ่งก็
 เข้าแถวเช่นเดียวกัน หันหน้าเข้าหากันและให้ตรงคู่กันด้วย
 แล้วเอาลูกผ้าที่ห่อเมล็ดมะขามนั้นโยนให้กันรับ จะให้แถว
 โทนโยนก่อนก็ได้ แล้วแต่จะตกลงกัน แต่ต้องโยนและ
 รับในคู่ของตนตามลำดับไป ผู้รับเมื่อรับได้แล้วก็โยนกลับมา
 ให้ผู้โยนก่อนรับบ้าง ต่างฝ่ายต่างโยนลูกผ้าให้กันรับอยู่
 เช่นนี้ จนผู้ใดทำลูกผ้าตก ผู้นั้นเป็นผู้แพ้จะต้องเปลี่ยน
 แดนทันที คือ ต้องกลับมาอยู่ในแดนของอีกฝ่ายหนึ่ง
 เปลี่ยนแต่เฉพาะคู่ของตนเท่านั้น ในระหว่างทางที่แลก
 แคนกันนั้น ผู้แพ้ต้องเสียของอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นประกัน
 จะเป็นผ้าเช็ดหน้าหรือแหวนหรือของใด ๆ ก็ได้ให้ฝ่ายชนะ
 ยึดถือไว้ เมื่อเลิกเล่นแล้วจึงคืนของนั้นให้แก่กัน เป็น
 การเล่นในงานขึ้นปีใหม่ เป็นโอกาสให้ชายหนุ่มและหญิง
 สาวได้พบปะกัน บางคู่ผู้ยึดของไว้ไม่ยอมคืนให้ง่าย ๆ
 ต้องให้ผู้เป็นเจ้าของเอาของมาถ้าย เช่น บุหรี่, น้ำหอม,
 แป้ง เหล่านี้ เป็นอุบายที่ชายหญิงจะได้มีโอกาสสนทนากัน

ทักษะที่ใช้	การโยน
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๒ แถว หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทคู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ใดทำลูกผ้าตก ผู้นั้นเป็นผู้แพ้
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ผ้าพันเป็นลูกกลม ภายในบรรจุเมล็ดมะขาม ห่อให้กลม ขนาดเท่าผลส้มเกลี้ยง ๑ ลูก
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๑๐๗

ชื่อเกม	ผีหุงได้
วิธีเล่น	<p>ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน ผู้เล่นทุกคนยืนจับมือกันเข้าเป็นวงกลม แล้วออกวิ่งตามกันเป็นวง เช่น เดิมในขณะที่วิ่งอยู่นั้นคนที่อยู่หัวแถวปล่อยมือออกวิ่งรอบนอกวงกลมของผู้เล่นนั้น ๆ เมื่อจะจับผู้เล่นคนใดคนหนึ่งในวงนั้น เมื่อคนหัวแถวที่ไล่จับนั้นวิ่งมาบรรจบรอบ คือ ถึงคนที่อยู่ต่อจากตนไปแล้ว ก็ให้จับมือคนต่อไปนั้น ออกวิ่งกลับไปอีก แต่คงเป็นวงกลมเช่นเดิม ตอนนีให้คนที่อยู่สุดปลายทางเป็นคนไล่จับบ้าง ออกวิ่งไล่จับเช่นเดียวกัน (แต่คนที่ไล่จับนี้ไม่ใช่วิ่งตามผู้เล่น ต้องวิ่งสวนกันเสมอ) เมื่อวิ่งมาบรรจบรอบแล้ว ก็จับมือคนต่อไปวิ่งต่อไปอีก คนหัวแถวก็วิ่งไล่จับอีก วิ่งกันตั้งนี่จนกว่าใครจะจับคนใดได้แล้ว จึงหยุดการเล่นเสียก่อน ให้วิ่งสลับเปลี่ยนกันเช่นนี้อย่างมากเพียง ๒-๓ รอบ ก็ลงมือจับกันได้ แต่รอบ ๑ ยังจับไม่ได้ ถ้าจับคนใดได้ก็หยุดการเล่นเสียก่อน ให้ผู้ที่ถูกจับได้นั้นว่าหรือจะทำอย่างไรก็ได้แล้วแต่ผู้เล่นจะตกลงกัน</p>

ทักษะที่ใช้	การวิ่ง
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ใดถูกจับได้คนนั้นจะต้องถูกให้รำ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์ และทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๐๘

ชื่อเกม	พ้อค้าขายฟัก
วิธีเล่น	<p>ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็นเจ้าของฟัก ๑ คน โดยการจับไม้สั้นไม้ยาว ที่เหลือเป็นพวกซื้อฟักพวกหนึ่ง และเป็นฟักพวกหนึ่ง พวกซื้ออาจจะน้อยกว่าพวกฟักก็ได้แต่ต้องซื้อฟักให้หมด คนที่เป็นเจ้าของฟักต้องทำดังนี้ ให้พวกที่เป็นฟักเอามือกอดเอวต่อ ๆ กันไปจนหมดทุกคน เอามือประสานกันคนหลังกอดเอวคนหน้าเป็นลำดับไป พวกที่เป็นฟักต้องนั่งให้เรียบร้อย เพราะจะต้องถูกพวกซื้อจุดเอาคล้ายงูกินหาง ให้คนหน้ากอดเสาหรือหลักให้แข็งแรง พวกซื้อฟักเมื่อได้ยินพ้อค้าขายฟักร้องขอให้เข้าไปทำท่าซื้อฟักทีละคน คือทำท่าไปลูบคลำหรือเคาะดูเบา ๆ ทำเป็นพูดว่าไบนั่นแกไบนั่นอ่อน เลือกแต่ต้นจนถึงคนสุดท้าย ต้องให้ได้คนสุดท้ายเป็นฟักที่ต้องการและตกลงซื้อ ส่วนคนที่สองก็ให้ เลือกได้ฟักคนหน้าของคน que เลือกได้ก่อนคือให้ เลือกได้คนที่ต่อคนสุดท้ายเข้าไป ส่วนคนต่อไปก็ให้ เลือกได้ฟักเป็นลำดับกันไปจนถึงคนต้น เมื่อเลือกได้ฟักทั้งหมด แล้วให้คนที่เลือกได้ก่อนลงมือจุดเอาคนที่ตนเลือกได้ เมื่อจุดได้แล้วคนที่สองจุดต่อไปเป็นลำดับจนหมดฟัก เล่ห์เหลี่ยม</p>

ของเจ้าของฟักจะพูดบ้างก็ได้ เช่น อย่าจุดแรง เถา ฟักจะขาดหรือกำลังเลือกจะพูดว่าไบนั้นไม่ขาย เอาไว้ ทำพันธุ์ ทำเป็นห่วงไว้ให้ผู้ซื้อเลือกไปจนถึงไปสุดท้ายจน ได้ส่วนผู้ซื้อจะพูดว่าไบนั้นไม่ดี เป็นฟักแก่หรือฟักอ่อน เท่าก็ได้ หรือจะชอบฟักแก่อ่อนพูดทำนั้นทำนี้ก็ได้

ทักษะที่ใช้	การตั้ง
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าตั้งฟักคนใดได้คนนั้นต้องออกจากการจับกัน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๑๐๔

ชื่อเกม	ฟุ้งกระสวย
วิธีเล่น	ผู้เล่นประมาณ ๑๐ คน จับปลายมือยึดสุดแขนเป็นแถว หน้ากระดาน เมื่อจับกันเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ผู้อยู่หัว แถวทั้ง ๒ ข้าง เริ่มวิ่งออกไปรอดแขนผู้ที่จับทำลวง อยู่่นั้นจะเป็นช่องหนึ่งช่องใดก็ได้ ผลัดกันฟุ้งรอดไปทีละหัว เมื่อฟุ้งรอดไปแล้ว ผู้ที่อยู่ตอนท้ายช่องรอดจะต้องพยายาม รอดแขนตัวเองกลับหันหลังไปโดยว่องไวทุก ๆ คน ผลัด เปลี่ยนกันรอดเรื่อย ๆ ไปจนกว่าจะเหนื่อย ไม่มีการแพ้ชนะ
ทักษะที่ใช้	การก้มตัว
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่น ๑๐ คน

กติกา	ผู้ที่อยู่ตอนท้ายช่องรอดต้องพยายามรอดแขนตัวเอง กลับหันหลังไปโดยว่องไว
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในฤดูแล้ง

เกมที่ ๑๑๐

ชื่อเกม	มะชะโจน
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็นสองพวก ๆ ละ ๔-๖ คน ชิดพื้นดินเป็น รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าความยาวด้านละ ๔-๖ เมตร มีผ้าพัน เป็นรูปกลมแน่นพอควรลูกหนึ่งใช้เป็นเครื่องปา ผู้เล่น ทั้งสองฝ่ายอยู่ในวงที่กำหนดให้ จับไม้สั้นไม้ยาวว่าฝ่าย ไหนจะออกก่อน แล้วหัวหน้าพวกที่อยู่ในวง (ไม่ใช่ฝ่าย ที่ออก) ถือผ้าไว้คอยปาพวกที่จะออก ส่วนคนอื่น ๆ คอย คุมคู่ของตนไม่ให้ออกไป ถ้าใครออกนอกเขตวงที่กำหนด พวกที่อยู่ในวงใช้มือฟันถือเป็นฝ่ายชนะ หรือถ้าพวกนั้นไม่ ออกหรือออกแต่ฟันไม่ทัน ผู้ที่ถือผ้าต้องใช้ผ้าปาคนที่ออกไป ถ้าปาถูกเป็นฝ่ายชนะ ต้องได้ซี่หลังประจำมุม แล้วใช้ ผ้าโยนให้กันไปจนกว่าผู้จะพลาดตกเมื่อผ้าตกต้องรีบลง จากหลังและวิ่งออกไปโดยเร็ว พวกที่ถูกซี่ต้องเป็นพวก อยู่ในวงอีก แล้วรีบฉวยผ้าโดยเร็ว แล้วปาพวกที่วิ่งออก นอกวง ถ้าปาไม่ถูก พวกข้างนอกเก็บผ้าไว้แล้วพยายาม วิ่งเข้าเขตในด้านที่กำหนดให้ (คือกำหนดด้านใดด้านหนึ่ง แค่ด้านเดียวเรียกว่า เขต) ถ้าเข้าก่อนถูกฟันแม้แต่ คนเดียวถือเป็นชนะ และได้ซี่ประจำมุม ถ้าถูกพวกข้างใน ฟันก่อนเข้าวง ต้องแพ้ พวกที่รักษาวงเป็นผู้ชี้โยน (ภาษาไทยเหนือเรียกโยน ว่า โจน)

ทักษะที่ใช้	การโยน
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ๆ ละ ๔-๖ คน
กติกา	ถ้าฝ่ายออกนอกวงหรือเข้าในวง เข้ามาในวงโดยไม่ถูก หันถือว่าชนะถ้าถูกหันต้องโดนชี้หลัง
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ผ้าพันเป็นรูปกลมแน่นพอสมควร สนามรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาวด้านละ ๔-๖ เมตร
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๑๑๑

ชื่อเกม	ไม้ชี้ก้อน
วิธีเล่น	ผู้เล่น ๖ คน มีไม้เหลาอันเล็ก ๆ เท่าไม้ตีที่เสียงซิมซ จำนวนคนละ ๔-๖ อัน ผู้เล่นนั่งล้อมวงกัน จับไม้สั้น ไม่ยาวว่าใครจะได้ขึ้นต้นก่อน ผู้ขึ้นต้นต้องเอามือกำ จำนวนไม้เหล่านั้นหงายมือขึ้น แล้วโยนไม้ขึ้นให้ได้ระดับ อันควรแล้วเอาหลังมือเข้ารองรับไม้ จะต้องจับไม้ได้สี่เสมอ คู่ใช้ไม่ได้ ถ้าไม้ไม่ติดค้างบนหลังมือเรียกว่า "ล้าน" เป็นผู้แพ้ ให้คนขวามือ ตัดคือทำอย่างคนขึ้นต้นต่อไป ถ้าไม้มีหล่นทำลงจากหลังมือจนหมด ก็โยนไม้ขึ้นสูงระดับ พอควรอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้ใช้นิ้วหยิบไม้นั้นหยิบไว้ได้เท่าใด ก็เอาออกตรวจดูเป็นคู่ ๆ ถ้าจับเป็นคู่เช่นนั้นจะได้ก็คู่ ก็ตามเหลือเศษอยู่อัน ๑ คนก็ชักเอาไม้อันนั้นไว้ แล้วทำ พิธีทอดต่อไปอย่างหนก่อน แต่ถ้าเอาไม้ที่หยิบไว้ได้จะเป็น คราวแรกหรือคราวหลังก็ตามออกมาตรวจจับเป็นคู่ ๆ ไม่เหลือเศษเรียกว่า "ก้าน" คือแพ้ต้องยอมให้คนอื่นทอด ต่อไปด้วยวิธีเดียวกัน เล่นด้วยวิธีเช่นนี้ไปจนเหลือไม้ที่

เมื่อเริ่มสัญญาณ คนที่เป็นหัวหน้าทั้งสองฝ่ายต่างก็จับดิ่งกัน คนในพวกก็พยายามดิ่งกันไว้ตามลำดับ ฝ่ายใดจับหัวหน้า (หัวเมือง) มาได้ก่อน ฝ่ายนั้น คือ หัวเมืองอีกฝ่าย ล้ำเส้นเขต เข้าไปในเขตของตนก่อน

ทักษะที่ใช้	การดิ่ง
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๒ แถว หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ฝ่ายใดจับหัวเมืองของอีกฝ่ายได้ก่อนเป็นฝ่ายชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทุกเวลา

เกมที่ ๑๑๓

ชื่อเกม	แย้ลงรู
วิธีเล่น	มีผู้เล่น ๔ คน เอาเชือกผูกเอาติดกันไว้ทั้ง ๔ คน ให้ดิ่งแยกกันเป็น ๔ มุม แล้วปักธงให้ห่างจากหน้าผู้เล่น ประมาณ ๑ วา เมื่อผู้ควบคุมให้อาณัติสัญญาณ ผู้เล่นทั้ง ๔ ต้องพยายามหยิบธงที่ข้างหน้าตนให้ได้ ถ้าคนไหนหยิบธงได้ก่อนเป็นผู้ชนะ

ทักษะที่ใช้	การดิ่ง
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่น ๔ คน
กติกา	ผู้ใดหยิบธงที่อยู่ข้างหน้าตนได้ก่อน เป็นผู้ชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีเชือกเส้นใหญ่ยาวพอประมาณ , มีธง ๔ อัน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

ทอดเพียงอันเดียวอันสุดท้ายนี้ เมื่อทอดไม้ไว้บนหลังมือ แล้วโยนขึ้นไปจะใช้นิ้วหยิบไม่ได้ ต้องทำนิ้วมือไว้ให้มันนั้นตกลงมาใส่เป็นรูปข้อนิ้วมือคล้ายสานด้วยตอก ถ้าใครทำไม่ได้แบบนี้ก็ทำกันต่อ ๆ ไปจนมีผู้ทำได้ ใครทำได้เป็นของ ๆ คนนั้น เมื่อได้หมดแล้วผู้เล่นก็ชกเอาทุนของตัวเองก่อน เช่นเอาไม้ลงคนละ ๖ อัน ก็ชกไว้ ๖ อัน ใครได้ไม้ครบทุนอีกเท่าใดก็ต้องยอมให้คนที่มีการเอาไม้ตีหัวเข้าของตนเท่านั้นที เช่น ลงทุนคนละ ๖ อัน ก ได้ไม้เพียง ๒ อัน ข อีก ๔ อัน จึงจะครบทุน ก. จะต้องให้ผู้มีกำไรตีหัวเข้า ๔ ที

ทักษะที่ใช้	การโยน
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นประมาณ ๖ คน
กติกา	ผู้ใดได้ไม้ไม่ครบทุน อีกเท่าใดจะต้องถูกคนที่มีการเอาไม้ตีหัวเข้าของตน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม้เหลาอันเล็ก ๆ เท่าไม้ตีที่เสียมเขียมซี คนละ ๔ - ๖ อัน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในงานปีใหม่

เกมที่ ๑๑๒

ชื่อเกม	แย่งเมือง
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ พวก ๆ ละประมาณ ๔ - ๕ คน แต่ละพวกจัดให้มีหัวหน้าพวก ๑ คน (เรียกว่า หัวเมือง) หัวหน้าพวกทั้งสองนี้ยืนหันหน้าเข้าหากัน มีเส้นกั้นกลางเขต คนอื่น ๆ ของทั้งสองพวกต่างพวกก็ยืนตามหลังหัวหน้าของตนตามลำดับไหล่ โดยให้จับันเอวกันต่อ ๆ ไป

เกมที่ ๑๑๔

ชื่อเกม	โยนพลอง
วิธีเล่น	ผู้เล่นประมาณ ๘ คน ให้ยืนเป็นวงกลมใน ๘ คน ระยะห่างกันในระหว่างคนหนึ่ง ๕๐ เซนติเมตร ถ้าเล่น ๘ คน ต้องใช้พลอง ๔ อัน นับตั้งแต่คนที่ ๑ - ๔ ให้ถือพลองคนละ ๑ อัน เริ่มด้วยคนหนึ่งที่โยนพลองไปให้คนที่อยู่ทางซ้าย แล้วโยนและรับกันต่อ ๆ ไปรอบวงโดยเร็วอย่าให้พลองตกได้ กรรมการจะเป็นผู้บอกจังหวะและการโยนจะโยนไปขวาหรือซ้ายแล้วแต่กรรมการจะบอก การแข่งขันเป็นวง ๆ ละ ๘ - ๑๐ - ๒๐ คน แข่งขันโยนพลองให้เร็วและไม่ตก ๓๐ - ๕๐ รอบ ถ้าแข่งขัน ๒ พวก พวกไหนโยนพลองให้กันช้าเกินไป และพลองตกจากมือนับว่าแพ้ เล่นในช่วงเวลา ๑๐ - ๑๕ นาที
ทักษะที่ใช้	การโยน
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นพวกละประมาณ ๘ - ๒๐ คน
กติกา	พวกไหนโยนพลองให้กันช้าเกินไป และพลองตกจากมือนับเป็นแพ้
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีไม้ทำเป็นพลอง ๔ อัน ถ้าพวกเล่น ๘ คน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๑๕

ชื่อเกม	รถม้าชาวเลียม
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็นพวก ๆ ละคน เป็นรถม้า ๒ คน เป็นผู้ขับ๑ คน คนขับเรียกว่า เจ้าของ ต้องตัวเล็กหน่อยเพื่อให้เบา ต่างพวกต่างไปยังเขตที่กำหนดให้ผู้เป็นม้า ๒ คน เคียงกันใช้มือประสานข้างหลัง พอได้ยินอาณัติสัญญาณ ผู้ขับต้องกระโดดเอาเท้าเหยียบมือผู้เป็นม้าคนละข้าง ใช้มือกอดคอม้าตัวละข้าง กอดไม่ให้ม้าผละออกจากกัน ทันใดนั้นม้าทั้งสองก็วิ่งไปยังจุดหมายที่กำหนดให้ พวกใดถึงก่อนโดยไม่ตกจากหลังม้าก็ชนะ ถึงทีหลังหรือตกก่อนก็ถือว่าแพ้
ทักษะที่ใช้	การทรงตัว
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน กลุ่มละ ๓ คน
กติกา	กลุ่มใดถึงเส้นชัยก่อนโดยไม่ตกถือว่าชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๑๖

ชื่อเกม	ระดอ
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน มีเสาและเชือกผูกล้ามไว้กับเสา ๑ เส้น ให้ผู้เล่นจับตั้งแต่ต้นเชือก (จากเสาออกมา) จนถึงปลายเชือก แล้วตั้งต้นวิ่งเวียนเสาพร้อมกัน เมื่อวิ่งไป ๓ - ๔ รอบ จะรู้ได้ว่า คนที่ถือปลายเชือกมีผีเท้าดีเลวอย่างไร

ทักษะที่ใช้	การวิ่ง
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้เล่นจับตั้งแต่ต้นเชือกจนถึงปลายเชือกแล้วตั้งต้นวิ่ง เรียงเส้าพร้อมกัน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีเส้า และเชือกผูกมัดไว้กับเส้า ๑ เส้น
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๑๗

ชื่อเกม	ล้อมกวาง
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน ใช้เชือกยาว ๆ ๑ เส้นกันเป็นวงโต ๆ สูงเสมอเอว มีลูกพรวนใหญ่ ๑ ลูก และผู้เล่นต้องมีผ้าเช็ดหน้าคนละ ๑ ผืน ผู้เล่นจับไม้สั้นไม้ยาว ผู้ที่โตไม้สั้นเป็น "กวาง" ไปยืนอยู่กลางวง นอกนั้นยืนเป็นวงกลมอยู่ภายในเชือกเว้นระยะห่างเท่า ๆ กัน จัดการมัดมือกวางไพล่หลัง เอาลูกพรวนผูกไว้ที่ข้อเท้า กวาง และผูกตามผู้เล่นนอกนั้นทุก ๆ คนให้มัดชิดอย่าให้เห็นได้เลย ต้องระวังอย่าให้ผ้าปิดจมูก พอกวางร้องว่า "เออละ" ก็ให้พวกนั้นช่วยกันไล่จับ พวกจับต้องใช้หูคอยฟังเสียง เพราะถ้า กวางหนีไปทางไหนก็จะได้ยินเสียง ถ้าวิ่ง ๆ อยู่เสมอให้คอยไล่ตามเสียงลูกพรวนไป กวางจะต้องคอยหลบหลีกผู้จับทุกคนให้ดี ถ้าเป็นคนฉลาดไหวพริบดี ๆ แล้ว ก็อาจจะล่อให้ผู้จับคว้าผิดคว้าถูกจนล้มออกไปนอกเชือก หรือหลงจับกันเองก็ได้ กวางจะใช้กลอุบายอย่างไรก็ได้ทั้งสิ้น แต่จะก้าวออกไปนอกวงไม่ได้เท่านั้น ถ้าผู้ใดจับกวางได้ก็จะได้เป็นกวาง

แทนแต่ต้องจับให้อยู่ เพียงแต่แตะถูกตัวเท่านั้น ไม่นับ
ว่าจับได้

ทักษะที่ใช้	การวิ่งและการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุ่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ใดจับกวางได้ ผู้นั้นจะได้เป็นกวางแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	เชือกเส้นยาว ๆ ๑ เส้นกันเป็นวงกลม, ลูกพรวนใหญ่ ๑ ลูก, ผ้าเช็ดหน้าเท่าจำนวนผู้เล่น
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๑๘

ชื่อเกม	ลูกข้าง
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน การเล่นเกมข้างนี้เล่นเป็นบุคคลไม่ เล่นเป็นพวก คนเล่นต้องมีลูกข้างลูกหนึ่งทำด้วยไม้ฝรั่ง หรือไม้สัก ลูกคล้ายผลฝรั่งที่ก้นเดียวมีตะปู มีเชือกสำหรับ พันตั้งแต่เดือยลูกข้างขึ้นไปจนถึงกลางลูกข้าง หรือค่อน ลูกข้าง สำหรับขว้างให้ลูกข้างหมุน เวลาจะเล่นต้อง เขียนวงที่พื้นดินวงกว้างหรือเล็กแล้วแต่จะตกลงกัน วงนี้ ใช้สำหรับให้ลูกข้างที่ขว้างลงไปหมุนอยู่ภายในเขตวง เวลาล้มต้องให้ลูกข้างดีดออกนอกวง ถ้าลูกข้างของใคร ล้มอยู่ภายในเขตวงเรียกว่า ตาย จะต้องเอาลูกข้าง วางหรือตั้งไว้ที่กลางวง ให้คนที่ขว้างลูกข้างออกนอกวง ทุกคนเอาลูกข้างขว้างลูกข้างในวงนั้นคนละที หรือขว้าง จนลูกข้างที่ตั้งอยู่ในวงนั้นออกมานอกวง เมื่อไรจึงจะเริ่ม ต้นเล่นกันใหม่

ทักษะที่ใช้	การขว้าง
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าลูกข้างของใครล้มอยู่ภายในเขตวง ถือว่าตาย ต้องเอาลูกข้างไว้กลางวง และให้ผู้อื่นขว้างลูกข้างของตนได้ จนกว่าลูกข้างจะออกนอกวง
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	มีลูกข้าง ทำด้วยไม้ฝรั่งหรือไม้สัก ลูกคล้ายฝรั่ง ที่กันเดียมมีตะปู มีเชือกสำหรับพัน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในฤดูแล้ง

เกมที่ ๑๑๔

ชื่อเกม	ไล่นก
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน จับไม้สั้นไม้ยาวของผู้ที่เป็น "นก" เขียนวงกลมขนาดย่อม ๆ วงหนึ่ง ผู้เล่นทุกคนมีผ้าเช็ดหน้าขมวดปมไว้ข้างหนึ่งคนละผืน ผู้เล่นที่เป็นนกไปยืนกลางวง ผู้เล่นนอกนั้นอยู่นอกวง แล้วผู้ที่คือนกก็เขย่งเท้าเดียวออกมานอกวง เอาผ้าเช็ดหน้าที่มีปมไล่ตีคนเหล่านั้น พวกเล่นเหล่านั้นก็ช่วยกันรุมตีกเช่นกัน แต่ระวังอย่าให้นกตีถูกตัวผู้ใดได้ และไม่ต้องเขย่งเท้าคงวิ่งและเดินได้ตามปกติ ต้องคอยหลบมิให้นกตีถูก ถ้านกตีถูกผู้ใดโดยเท้าอีกข้างหนึ่งไม่ลงตีกก็ให้ผู้เล่นอื่น ๆ ช่วยกันตีผู้ที่ถูกตีนั้น ๆ จะต้องวิ่งหนีเข้าวงเป็นนกแทน ถ้าไม่เข้าวงให้ผู้เล่นไล่ตีได้จนกว่าผู้ใดเป็นนกใหม่จะวิ่งเข้าวง

ถ้านั้นเขย่งจนเมื่อย ยังดีผู้ใดไม่ได้ก็ให้กระโดด
เท้าเดียวเข้าไปในวง เมื่อถึงวงแล้วจึงยืนสองเท้าได้
พอหายเมื่อยก็ให้กระโดดออกมาตีใหม่ แต่ถ้าอยู่นอกวง
เอาเท้าลงถึงดินพร้อมกันสองเท้าเมื่อใด ก็ให้คนเหล่านี้นช่วยกันไล่ตีต้อนให้กลับเข้าวง นกจะตีตอบไม่ได้เลย

ทักษะที่ใช้	การทรง ตัว
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้เล่นใดถ้าถูกนกตี ผู้นั้นต้องเป็นนกแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ผ้าเช็ดหน้าขมวดแปะไว้ข้างหนึ่ง เท่ากับจำนวนผู้เล่น
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๑๒๐

ชื่อเกม	วัวต่าง
วิธีเล่น	ผู้เล่นแบ่งออกเป็นพวก ๆ ละ ๓ คน จะมีก็พวกก็ได้ ในพวกหนึ่งต้องให้คนใหญ่เป็นวัวคนกลาง อีกสองคน เล็กเป็นต่าง สองคนที่เป็นอย่างนี้เอาเท้าทั้งสองประสาน กัน ต่างคนต่างเอามือจับเท้าอีกคนหนึ่งให้แน่น แล้ว เอาเท้าทั้งสองพาดลงบนหลังวัว ผู้ที่เป็นต่างอยู่คนละข้าง ของวัว ผู้เป็นกรรมการจะให้เริ่มแข่งเป็นระยะทาง ๒๐ เมตร วัวทุกตัวต้องอยู่ที่เส้นเริ่ม พอได้รับอาณัติ สัญญาณ ต่างก็ออกวิ่งพร้อมกัน พวกใดถึงก่อนชนะ แต่พวกใดต่างแตกกระหว่างทางถือเป็นแพ้ ถ้าวัวล้ม ต่างไม่แตกยังใช้ได้และวิ่งแข่งต่อไปได้อีก

ทักษะที่ใช้	การทรงตัว
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวนพวกละ ๓ คน
กติกา	พวกใดถึงเส้นชัยก่อน เป็นผู้ชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลต่าง ๆ

เกมที่ ๑๒๑

ชื่อเกม	เสือข้ามไม้
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน ถ้าเลือกจำนวนคนเล่น ๒ คน เป็นผู้ถือไม้อันหนึ่งยาวประมาณ ๒.๕๐ เมตร ถือคนละข้าง ผู้เล่นทั้งหมดจับไม้สั้นไม้ยาว เพื่อเลือกผู้ที่จะเป็นเสือ เมื่อผู้ใดถูกเป็นเสือ ให้ยืนห่างไม้ประมาณ ๑ วา ข้างหนึ่ง นอกนั้นให้ยืนอยู่ข้างหนึ่งทั้งหมดเป็นฝ่ายคอยล่อ ส่วนผู้ที่ถูกสมมุติให้เป็นเสือ ก็ให้วิ่งมาคอยพันฝ่ายที่ล่ออยู่ภายนอกไม้ด้วยมือ แต่เสือจะรุกเลยข้ามไม้ไปไม่ได้ต้องอยู่ภายในไม้เสมอ ฝ่ายล่อก็ต้องคอยระวังอย่าให้เสือพันได้ ถ้าปรากฏว่าผู้ใดถูกเสือพันผู้นั้นต้องมาเป็นเสือแทน บางทีอาจใช้เชือก หรือขีดเป็นเส้นสมมุติว่าเป็นไม้ก็ได้

ทักษะที่ใช้	การวิ่ง และการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ใดถูกเสือพันผู้นั้นต้องเป็น เสือแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง

อุปกรณ์	ไม้อันหนึ่งยาวประมาณ ๒.๕๐ เมตร จะใช้เชือกหรือ ขีดเส้นแทนก็ได้
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๒๒

ชื่อเกม	ดาวไสว (อาว้าย)
วิธีเล่น	ผู้เล่นตั้งแต่ ๒-๒๐ คน มีลูกบอลขนาดเล็กหรือลูกเทนนิส มีหลักหรือโก ทำด้วยก้อนหิน ก้อนอิฐ ท่อนไม้สั้น ๆ หรือกระป๋อง ผู้เล่นทั้งหมดจับคู่แล้วแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย แต่ละฝ่ายจับไม้สั้นไม้อาวว่าฝ่ายใดจะเป็นฝ่ายเล่นก่อน ฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ฝ่ายเล่นหรือฝ่ายตี อีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ฝ่ายรับ เริ่มโดยฝ่ายตีจะผลัดกันตีทีละคน ฝ่ายรับจะยืน รับอยู่ในสนาม ผู้ตีต้องตีลูกบอลท่าละ ๓ ครั้ง ถ้าผู้ตี ใช้เท้าช้อนลูกบอลให้ลอยขึ้นแล้วใช้มือจับลูกบอลได้ (เรียก ว่า จอแหล) ผู้ตีสามารถผ่านไปเล่นทำอื่นได้ โดยไม่ ต้องเล่นทำนั้นถึงสามครั้ง ฝ่ายรับรับลูกบอลที่ผู้ตีไปตี โดยลูกบอลไม่ตกถึงพื้นดิน ฝ่ายเล่น (ฝ่ายตี) ทุกคน ต้องตายหรือแพ้มืด ต้องเปลี่ยนมาเป็นฝ่ายรับ ฝ่ายรับ ไปเป็นฝ่ายเล่นแทน ฝ่ายรับรับลูกบอลกลางอากาศไม่ได้ แต่สามารถทอยลูกบอลให้ถูกหลักหรือโกได้ ผู้ตีคนนั้นต้อง ตาย (แพ้) ต้องให้ผู้เล่น (ฝ่ายตี) คนอื่น มาเล่นแทน ถ้าฝ่ายตีตายจนหมดคนเล่น ฝ่ายเล่นก็ต้องกลายมาเป็น ฝ่ายรับ ผู้ตีคนก่อนเล่นตายไว้ในท่าใด ผู้เล่นคนถัดไป จะต้องเล่นในท่านั้นซ้ำ ถ้าผู้ตีสามารถเล่นได้ครบทุก ท่าที่กำหนด คนที่ตายของฝ่ายตีจะฟื้นขึ้นได้ที่ละคน เช่น ถ้าเล่นครบทุกท่ารอบที่ ๑ ก็ช่วยผู้ตายได้คนหนึ่ง ถ้า ครบทุกท่าเป็นรอบที่ ๒ ก็ช่วยคนที่ตายลำดับถัดไปได้

ท่าต่าง ๆ ที่ใช้ในการเล่น "ดาวไสว" มีดังนี้

ท่าที่ ๑ เรียกว่าท่าตีลูกกลับหลัง ผู้ที่ยืนที่หลังหันหลังให้ฝ่ายรับ ผู้ตีโยนลูกบอลขึ้นแล้วใช้มือตีลูกบอลให้ข้ามศีรษะไปยังฝ่ายรับ การใช้มือนี้นี้มี ๒ วิธี ซึ่งใช้ได้เหมือนกันคือ

ก โยนลูกบอลด้วยมือข้างไหน ให้ใช้มือข้างนั้นตีลูกบอล

ข โยนลูกบอลด้วยมือข้างหนึ่ง ให้ใช้มืออีกข้างหนึ่งตี

ท่าที่ ๒ เรียกว่า ท่าลูกมือเดียว ผู้ที่ยืนที่หลังหันหน้าเข้าหาฝ่ายรับโยนลูกบอลขึ้น ใช้มือข้างที่โยนลูกบอล ตีลูกบอลไปยังฝ่ายรับ

ท่าที่ ๓ เรียกว่า ลูกสองมือ ผู้ที่ยืนที่หลัง หันหน้าเข้าหาฝ่ายรับโยนลูกบอลขึ้น แล้วใช้มืออีกข้างหนึ่งตีลูกบอล

ท่าที่ ๔ เรียกว่า ลูกท้าวเอว (ท้าวสะเอว) ผู้เล่นยืนที่หลังหันหน้าเข้าหาฝ่ายรับมือข้างหนึ่งท้าวสะเอว มืออีกข้างหนึ่งโยนลูกบอล แล้วตีลูกบอลด้วยมือข้างที่โยนลูกบอลขึ้น

ท่าที่ ๕ เรียกว่า ลูกถือชายเสื้อ ผู้เล่นยืนที่หลัง หันหน้าเข้าหาฝ่ายรับ มือข้างหนึ่งไหล่ไปข้างหลัง จับชายเสื้อไว้ มืออีกข้างหนึ่งโยนลูกบอล แล้วตีลูกบอลด้วยมือข้างที่โยนลูกบอลขึ้น

ท่าที่ ๖ เรียกว่า ลูกตบอก ผู้เล่นยืนที่หลัง หันหน้าเข้าหาฝ่ายรับใช้มือโยนลูกบอลขึ้น ใช้มือข้างเดียวกันนี้ตบอกก่อนจะตีลูกบอล

ท่าที่ ๗ เรียกว่า ลูกลอดหว่างขวา (ลอดใต้ขา)
ผู้เล่นยืนที่หลัก หันหน้าเข้าหาฝ่ายรับ ยกเท้าข้าง
หนึ่งขึ้น โยนลูกบอลให้ลอดใต้ขาแล้วใช้มือข้างเดียวกันนี้
ดีลูกบอล

ท่าที่ ๘ เรียกว่า ลูกโค้ง ผู้เล่นยืนที่หลัก หันหน้า
เข้าหาฝ่ายรับ ปล่อยลูกบอลลงใช้เท้าเตะลูกบอลก่อน
ลูกบอลตกถึงพื้นดินให้ลูกบอลลอยสูงขึ้น

ทักษะที่ใช้	การตี, การรับ และการกระชาระยะ
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นตั้งแต่ ๒-๒๐ คน แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายละเท่า ๆ กัน
กติกา	ถ้าฝ่ายรับรับลูกบอลที่ฝ่ายตีตีไปได้โดยลูกบอลไม่ตกถึงพื้น ฝ่ายตีทุกคนต้องกลับมาเป็นฝ่ายรับแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ลูกบอลขนาดเล็กหรือลูกเทนนิส หลักหรือโกทำด้วยก้อนหิน ก้อนอิฐ ท่อนไม้สั้น ๆ หรือกระป๋อง
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๒๔

ชื่อเกม

สะบ้า

วิธีเล่น

การเล่นสะบ้านี้มีผู้เข้าใจว่ามาจากมอญเพราะมีการเล่นกัน
ในงานสงกรานต์และพวกมอญเล่นสะบ้ารำกันโดยทั่วไปเช่นที่
ปากสัด และวัดรามัญ คลองบางกอกใหญ่ แต่เท่าที่เคย
ทราบจากผู้ค้นคว้าเกี่ยวกับการเล่นของมอญ ท่านบอกว่า
ไม่เคยปรากฏในที่ใดเลย และท่านได้ท่องเที่ยวไปทาง
อีสานก็เห็นมีการเล่นชนิดนี้ คิดว่าเป็นการเล่นของไทย
โบราณมากกว่า ที่เรียกว่าสะบ้าก็เพราะ เอาลูกสะบ้า
มาเป็นเครื่องมือในการเล่นลูกสะบ้ามีเปลือกแข็งมีลักษณะ

กลมขนาดสะบ้าที่หัวเข่าคน แบนแต่ตรงกลางนูน ล้อได้ดี
 การเล่นจะต้องมีลูกตั้ง คือ ใช้สะบ้าลูกหนึ่งตั้งไว้ระยะ
 จากลูกตั้งถึงที่ตั้งต้นกะประมาณ ๖ เมตร ผู้เล่นจะเล่น
 ทีละคนก็ได้ หรือจะเล่นเป็นคู่ก็ได้ แบ่งออกเป็นสอง
 ฝ่าย ผู้เล่นจะต้องเล่นตามมาตราที่กำหนดไว้ คือ
 ตั้งต้นด้วยบทย่างที่สุดคือ "การล้อ" เรียกว่า ฮีล้อ
 คือ ผู้เล่นอยู่ที่เส้นตั้งต้นล้อลูกสะบ้าให้ไปไกลกับลูกตั้งที่สุด
 เท่าที่จะทำได้ แล้วรีบตะครุบไว้ ถ้าเกินลูกตั้งไปถึงถือว่า
 ตาย ต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งลงมือเล่นแทน แต่ถ้าตะครุบได้
 เลื่อนมาตรงลูกตั้งแล้วใช้นิ้วตีให้ลูกตั้ง เรียกว่า "ยิง"
 ถ้ายิงไม่ถูกต้องถือว่าตาย เปลี่ยนให้อีกฝ่ายหนึ่งเล่น
 ถ้าถูกก็ขึ้นบทย่างต่อไป คือ เอาลูกสะบ้าถือไว้ที่คอแล้วตีให้
 ล้อแล้วใช้วิธีเดียวกัน ถ้าใครยิงถูกเป้าหมายก็ได้บทย่าง
 ต่อ ๆ ไป ถ้าผิดหรือลูกสะบ้าออกนอกวงก็ต้องให้
 ฝ่ายหนึ่งเล่นต่อไป ถ้าเป็นการเล่นหมู่ผู้ผิดถูกอาจได้ผู้
 ที่ยิงไม่ถูกได้ คือ ยิงแทนผู้ที่ยิงไม่ถูก เป็นการช่วยพวก
 ของตน แต่ถ้าใครล้อเลยเขตเรียกว่า "เนา" ก็ต้องตาย
 ทั้งชุด คือ ต้องยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งเล่นต่อ นับเป็นการฝึก
 งานรวมหมู่พวกนี้ดี การเล่นชนิดนี้สำคัญที่เป็นการฝึกความ
 แม่นยำในการยิงเป้าหมาย และความรอบคอบในการระมัด
 ระวังและกะระยะไม่ให้เกินขอบเขตที่กำหนดไว้เป็นการ
 ฝึกสายตาเป็นอย่างดี การเล่นสะบ้ามีทั้งหมด ๔๘ บท
 การเล่นพลิกแพลงต่าง ๆ โดยใช้ลูกสะบ้าไว้ในที่ต่าง ๆ
 ตามร่างกาย เช่น เอาไว้ที่หน้าอก ที่ท้อง ที่หัวเข่า
 โดยนั่งคุกเข่าแล้วยิง หนีบไว้ที่เข่าแล้วกระโดดไว้ที่ไหล่
 แล้วหันหลังยิง เป็นต้น สะบับั้นตอนหลังมีผู้คิดแปลงใช้
 ไม้กึ่งให้กลมและลูกตั้งก็ใช้แผ่นอิฐเล็ก ๆ แทน ที่เล่นกัน
 เดียวนี้ คือ สะบับ่า คือ ฝ่ายแพเป็นฝ่ายร่า และแบ่ง
 เป็นหญิงฝ่ายหนึ่ง ชายอีกฝ่ายหนึ่ง

ศูนย์วิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทำต่าง ๆ นั้น ในตอนต้นถือตามอวัยวะที่ตั้ง
ลูกสะบ้าก่อนดีด นับจากที่สูงลงมา เรียกทำต่าง ๆ
ว่า "ฮ"

๑. ฮล้อ ถ้าใครไปได้ไกล คนนั้นตั้งต้น
๒. ฮหน้าผาก
๓. ฮจมูก
๔. ฮปาก
๕. ฮคอ
๖. ฮอก
๗. ฮท้อง
๘. ฮเข้า
๙. ฮน่อง
๑๐. ฮิตาคุ่ม
๑๑. ฮขัน
๑๒. ฮีบอง คุณเข้าข้างหนึ่งวางลูกสะบ้าบนเข้า
ข้างที่ขันอยู่และยิงไป
๑๓. ฮีเทกะทะ กระจกนิ้วเท้าข้างขวาทั้งห้านิ้ว
ให้รับลูกสะบ้าได้แล้วยกขึ้นเขยกไปจนถึงหลัก
แล้วเทลูกสะบ้า ถ้าไม่ถึงลูกสะบ้าตกก่อนก็ตาย
ทำต่าง ๆ นี้ก็แตกต่างกันออกไป แล้วแต่ใครจะคิดขึ้นเพราะ
การเล่นสะบ้ามีหลายจังหวัด ดังจะขอยกตัวอย่างอีกแบบ
หนึ่ง ดังนี้

๑. ตัวล้อ ๓ ทน
๒. ฮโจน
๓. ฮเข้า
๔. ฮตันมะม่วง
๕. ฮิตาคุ่ม

๖. อีตาดกแดด
๗. อีสันล่าง
๘. อีกรอบสะพาน
๙. อีก่อทะวาย
๑๐. อีเลี่ยมสุด
๑๑. อีแลด
๑๒. อีกิบจุด
๑๓. อีเทกะทะ
๑๔. อียิง

ทักษะที่ใช้	การโยน และการกระเด้ง
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว, หมู่, คู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวนแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย
กติกา	ถ้าฝ่ายหนึ่งยิงไม่ถูก ต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งเล่นต่อไป
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ลูกสะบ้า ลูกตั้ง
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๑๒๕

ชื่อเกม	หลักควาย
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ พวก ๆ ละ ๕-๖ คน ผู้เล่นทุกคนมีไม้ค้อนกลม ๆ วัลเส้นผ่าศูนย์กลางยาวประมาณ ๑ ซม. ครึ่ง - ๒ ซม. จับไม้สั้นไมยยาวว่าจะให้พวกใดปักหลักก่อน หลังก็ให้พวกที่จะปักหลักก่อนเอาไม้ค้อนของตนตั้งลงบนพื้นดิน เรียงกันเป็นแถวระยะห่างกันไม่เกิน ๑ ศอก แล้วกวาดเอาดินทรายมาถมไม้สั้นให้ท่วมเพียง $\frac{๑}{๓}$ ของไม้สั้น ให้เหลือพื้นดินขึ้นมา $\frac{๒}{๓}$ ของไม้สั้นทุก ๆ คน ให้พวกที่เป็นผู้ขว้างไปยืนเรียงแถวกันขว้าง ระยะห่าง

จากหลักประมาณ ๖ เมตร แล้วต่างคนต่างขว้างไม้ค้อนของตนไปยังหลักที่พวกหนึ่งปักไว้ นั้น ใครจะเลือกขว้างใส่หลักไหนก็ได้ เมื่อขว้างไปแล้วถ้าใครขว้างไม่ถูกหรือขว้างถูกแต่ไม่ล้ม ก็ให้จำไว้ แต่อย่าเพิ่งไปจับไม้ค้อนนั้นออกจากที่ ๆ ไม้ค้อนนั้นตก ถ้าผู้ใดขว้างถูกและล้มด้วยจะมีก็คนที่ตาม ก็ให้ผู้ขว้างล้มคนใดคนหนึ่งเอาไม้ค้อนของผู้ที่ขว้างหลักไม่ล้มขว้างซ้ำได้ไม้ละ ๑ ที แต่ให้ยืนขว้างอยู่ที่ ๆ ไม้ค้อนนั้นตกจะเคลื่อนที่ไปขว้างที่อื่นไม่ได้ เรียกว่า "เก็อกัน" เมื่อเก็อกันล้มหมดทุกหลักหรือล้มหมดทุกหลักก็ให้จำไว้ แล้วให้พวกที่ขว้าง ไม้ค้อนนั้น และให้พวกที่นั่งหลักก่อนไปขว้าง ทำนองเดียวกันเช่นที่กล่าวมาแล้วทุก ๆ ประการ เวลาพวกหนึ่งขว้าง พวกที่เป็นเจ้าของหลักต้องหนีไปอยู่ห่าง ๆ จากหลัก เพราะไม้ค้อนอาจกระเด็นถูก ถ้าพวกใดขว้างและเก็อกันหมดทุกหลัก พวกนั้นชนะ

ทักษะที่ใช้	การขว้าง
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ๆ ละ ๕-๖ คน
กติกา	ฝ่ายใดที่ขว้างล้มหมดทุกหลัก ฝ่ายนั้นชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม้ค้อนกลม ๆ วัสดุเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑.๕๐ ซม. - ๒ ซม.
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๒๖

ชื่อเกม	หอย
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน มีลูกหอยเปล่าหรือผลไม้ ๕ ลูก ผู้เล่นนั่งล้อมกันเป็นวง วางลูกหอยลงที่กึ่งกลาง หว่านลูกหอยให้กระจายออก เก็บเอาลูกหนึ่งโยนขึ้น พร้อมกันนี้ต้องเก็บเอาลูกที่หว่าน ๑ ลูกขึ้น แล้วรับลูก ที่โยน เมื่อรับได้ให้วางไว้แล้วโยนเก็บลูกอื่น ๆ ต่อไปจนหมด เรียกว่า "ฮักเก็บหนึ่ง" ตาที่ ๒ ก็ เก็บทีละ ๒ ลูก เรียกว่า "ฮักเก็บสอง) ตาที่ ๓ เก็บทีละ ๓ ลูก ที่เหลืออีก ๑ ลูก เก็บเช่นเดียวกับตา แรกเรียกว่า "ฮักเก็บสาม" ตาที่ ๔ รวบรวมทุกเม็ด เรียกว่า "ฮักเก็บคุม" ตาที่ ๕ หว่านลงแล้วให้คนหนึ่ง ช้อนลูกที่จะยิงผู้หว่านก็ยิงตามชั้นทีละลูก ถ้าเก็บหรือรับ ลูกไม่ได้หว่านลูกชิดกัน ยิงผิดลูก ผู้นั้นจะไม่ได้เล่นต่อไป
ทักษะที่ใช้	การโยนและการกระกระยะ
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าผู้เล่นรับลูกไม่ได้ เก็บไม่ได้ ยิงไม่ถูกถือว่าหมดสิทธิ์ เล่นในตานั้น
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ลูกหอย, เมล็ดผลไม้ ๕ ลูก
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๒๗

ชื่อเกม

หมากโย้

วิธีเล่น

แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่าย ๆ ละเท่า ๆ กัน ปีกหลักไว้กลางสะพาน ๑ หลักให้แน่นและแข็งแรง จับไม้สั้นไม้ยาวว่าพวกใดจะเป็นพวกไล่และคอยเฝ้าหลัก อีกพวกหนึ่งเป็นพวกหนีและพยายามวิ่งเข้ามาจับหลักให้ได้ พวกไล่จับมีพวกของตนคนหนึ่งหรือสองคน เอาไว้เฝ้าหลัก ที่เหลือนอกนั้นให้วิ่งปิดหูพวกหนี ส่วนพวกหนีต้องพยายามวิ่งหนีและหลบอย่าให้พวกนั้นไล่ทันปิดหูตัวได้ และพยายามวิ่งเข้ามาจับหลักที่ฝ่ายหนึ่งรักษาอยู่ให้ได้ พวกหนีต้องพากันวิ่งลื้อและร้องโย้ ๆ ๆ ไป พร้อม ๆ กัน ส่วนพวกไล่ก็พากันไล่ปิดหู ผู้ที่ถูกปิดหูครบทั้ง ๒ ข้างแล้ว คนนั้นต้องตาย (คือหยุดเล่น) ถ้าถูกปิดหูเพียงข้างเดียวยังไม่ตายวิ่งลื้อได้ต่อไป ผู้ไล่ต้องพยายามไล่ปิดข้างที่ยังไม่ได้ปิดให้ได้ คนนั้นจึงจะตาย พวกหนีนั้นต้องพยายามหลบหลักและหาช่องเข้าจับหลักให้ได้ ถ้าผู้ใดเข้าจับหลักได้แล้ว (เรียกว่า เบม) ผู้นั้นไม่ตายและหยุดเล่นได้ ผู้ที่รักษาหลักต้องคอยกันหลักของตัวไว้ อย่าให้พวกหนีเข้ามาจับหลัก (เบม) ได้ คือ คอยกุมปิดหูให้ตาย เล่นไปจนกว่าพวกหนีถูกปิดหูและเข้าจับหลัก (เบม) ได้หมดทุกคนแล้วจึงหยุดเล่น ผู้ตัดสินต้องคอยนับดูจำนวนผู้ตายและผู้วิ่งเข้าจับหลัก (เบม) ได้ว่ามีจำนวนมากกว่ากันเท่าใด ถ้ามีจำนวนผู้ที่ถูกปิดหูตายมากกว่าวิ่งเข้าจับหลัก ก็ตัดสินให้ฝ่ายไล่ชนะ ถ้ามีจำนวนผู้จับหลักได้มากกว่าตาย ก็ตัดสินให้ฝ่ายหนีชนะ

ทักษะที่ใช้	การวิ่งและการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย เท่า ๆ กัน
กติกา	ฝ่ายไล่ถ้าปิดหูฝ่ายหนีได้ทั้งสองข้าง ฝ่ายหนีต้องตาย แต่ถ้าฝ่ายหนีจับหลกได้ก็ไม่ตาย
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	หลก ๑ หลก
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์ - เดือน ๖

เกมที่ ๑๒๘

ชื่อเกม	อมปลาแตก
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน มีเส้นแบ่งเขตแดนต่างฝ่ายก็อยู่คนละด้าน จับไม้สั้นไม้ยาว ว่าฝ่ายใดจะเริ่มแสดงก่อน เมื่อได้แล้วก็ให้คนใดคนหนึ่ง ในฝ่ายนั้น ออกจากเขต เข้าไปเขตของฝ่ายตรงกันข้าม แล้วทำท่าตลกขบขันอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้อีกฝ่าย หัวเราะ ถ้าฝ่ายตรงข้ามหัวเราะ ฝ่ายที่หัวเราะก็ถือว่าแพ้ ทั้งพวกต้องร้องเพลงและรำให้อีกฝ่ายดู ถ้าฝ่าย ตรงข้ามไม่หัวเราะ ผู้ทำตลกหัวเราะเสียเองก็ถือว่าแพ้ ต้องร้องเพลงและรำให้อีกฝ่ายดูบ้าง การหัวเราะจะหัว เราะได้ต่อเมื่อกลับคืนเข้าสู่แดนของตนเองแล้ว
ทักษะที่ใช้	การแสดงท่าทาง
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๒ แถว หันหน้าเข้าหากัน

ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวนแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย เท่า ๆ กัน
กติกา	ถ้าฝ่ายใดหัวเราะก่อนฝ่ายนั้นต้องแพ้
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๒๔

ชื่อเกม	หมากขว้าง
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน ใช้ลูกสะบ้า ๑๐ ลูก และไม้สักทำเป็นลูกกลม ๆ สัก ๒๐ หรือ ๓๐ ลูกแล้ว แต่จำนวนผู้เล่น เวลาเล่นจะต้องตั้งสะบ้าทั้งสองข้าง ข้างละ ๕ ลูก คนเล่นจะต้องแบ่งเป็นสองข้างเท่า ๆ กัน สะบ้าตั้งจะต้องมีดังนี้ ๑ หัว ๒ กลาง ๓ ทาง ๔ ปีก ๕ ปีก และวางเอาสันขึ้นทั้งหมด ๕ ปีก ๕ ปีก ๓ ทาง ๒ กลาง ๑ หัว $\left. \begin{array}{l} \text{๒ ฝ่ายตั้ง} \\ \text{ห่างกันประ} \\ \text{มาณ ๔ วา} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{๑ หัว} \\ \text{๒ กลาง} \\ \text{๓ ทาง} \end{array}$ ๔ ปีก ๔ ปีก

สมมติว่าเล่น ๒๐ คน ฝ่าย ก. ๑๐ คน ฝ่าย ข.
๑๐ คน หมากขว้างหรือไม้สักทำเป็นลูกกลม ๆ ๓๐ ลูก
ข. กิ่งก่อน ฝ่าย ก. คอยเก็บหมากขว้างสมมติว่า ข.
และพวกกิ่งหมากขว้างมาทางฝ่าย ก. แล้ว ๑๔ ลูก
และลูกสะบ้า ก. ล้ม ๔ ลูก และยังมีเหลือ ๑ ลูกนี้ ข.
จะกึ่งไม่ได้ ข. จะต้องโยนและให้ลูกสะบ้าลูกนั้นด้วย

	โยนหรือยิงลูกลูกสะบ้าเปล่าว่าหมดชุด ข. และ ข. จะต้องคอยดู ก. แก้วตัว ที่นี้คราว ก. กลิ้ง ก. ก็เล่นอย่างเดียวกับ ข. ถ้า ก. กลิ้งไม่ดีเสียหมากขวางหมดทั้ง ๓๐ ลูก และลูกสะบ้าของ ข. ล้มไม่หมด เหลือ ๑ หรือ ๒-๓ อย่างนี้ ก็นับว่า ก แพ้ ข จะเอาปูนป้ายแขนพวก ก. ทุก ๆ คน เช่น สะบ้าเหลือ ๑ ลูก ข. ก็ป้าย ๑ ซิต หรือเขียนค้อนปูนเป็นรูปตุ๊กแก ถ้าคนละ ๑ ตัว ถ้าสะบ้าเหลือ ๒ หรือ ๓ ก็เพิ่มจำนวนไปตามสะบ้าที่เหลือนั้น หรือมิฉะนั้นก็ให้กินน้ำตามจำนวนสะบ้าที่เหลือ ถ้าจะขึ้นต้นใหม่ ถ้าลูกหมากขวางที่กลิ้งอยู่ที่ฝ่ายไหน ฝ่ายนั้นต้องกลิ้งก่อน
ทักษะที่ใช้	การโยนและการกระชาระยะ
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๒ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าฝ่ายใดกลิ้งไม่ดี คือ ไม่ถูกสะบ้าของอีกฝ่ายล้มหมดจะเหลือเท่าใดจะถูกชิตตามแขนด้วยปูน หรือกินน้ำตามจำนวนสะบ้าที่เหลือ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	สะบ้า ๒๐ ลูก ไม้สักทำเป็นลูกกลม ๆ ๒๐-๓๐ ลูก
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ เมื่อพวกไหนเล่นชนะ ก็วิ่งไล่เอาน้ำสาดพวกแพ้ หรือให้พวกแพ้วำพ้อนให้ดู

เกมที่ ๑๓๐

ชื่อเกม

เก็บก้อนหิน

วิธีเล่น

ผู้เล่น ๒ คน แบ่งเป็น ๒ แถว ๆ ละ ๑ คน มีก้อนหิน หรือจะใช้สิ่งหนึ่งสิ่งใดแทนก้อนหินก็ได้ ใช้ปูนขาวโรย ตาราง เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าชิดให้ได้ ๘ ช่อง ตรง กลางปล่อยที่ว่างไว้ แล้วขีดตารางให้อีกข้างหนึ่งเป็นรูป สี่เหลี่ยมผืนผ้า คน ๒ คนมีก้อนหินคนละ ๘ ก้อน แล้ว รวบรวมกันนำก้อนหินไปวางช่องที่ ๑ และช่องต่อ ๆ มา แล้ววิ่งไปเก็บ ที่ช่อง ๑ และช่องต่อ ๆ มา ถ้าใคร วางก่อนและเก็บได้ก่อนถือว่าผู้นั้น เป็นผู้ชนะ

สนามการเล่นเก็บก้อนหิน

	คน	คน	
แถวที่ ๘	ก้อนหิน	ก้อนหิน	แถวที่ ๘
แถวที่ ๗	ก้อนหิน	ก้อนหิน	แถวที่ ๗
แถวที่ ๖	ก้อนหิน	ก้อนหิน	แถวที่ ๖
แถวที่ ๕	ก้อนหิน	ก้อนหิน	แถวที่ ๕
แถวที่ ๔	ก้อนหิน	ก้อนหิน	แถวที่ ๔
แถวที่ ๓	ก้อนหิน	ก้อนหิน	แถวที่ ๓
แถวที่ ๒	ก้อนหิน	ก้อนหิน	แถวที่ ๒
แถวที่ ๑	ก้อนหิน	ก้อนหิน	แถวที่ ๑

ทักษะที่ใช้

การวิ่งและการสังเกต

รูปแบบการเล่น

แถวตอน ๒ แถว

ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทคู่ ผู้เล่น ๒ คน
กติกา	ผู้ใดวางก่อนและเก็บก่อน ถือว่าเป็นผู้ชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ก้อนหิน, ปูนขาว
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๓๑

ชื่อเกม	ยิงสะบ้า
วิธีเล่น	<p>ผู้เล่นตั้งแต่ ๔ คน- ๑๒ คน แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน หาลูกสะบ้ามาให้ได้มาก ๆ แบ่งสะบ้าออกเป็น ๔ ส่วน แจกให้ผู้เล่นพวกละ ๒ ส่วน ส่วนที่ ๑ ใช้เป็นสะบ้ากด (สะบ้าตั้ง) ส่วนที่ ๒ ใช้เป็นสะบ้าเกย (สะบ้ายิง) สะบ้าเกยทั้งหมดต้องมีจำนวนเท่ากับสะบ้ากดข้างหนึ่ง ให้ผู้เล่นเข้าแถวนั่งหันหน้าเข้าหากัน ระยะห่างกันประมาณ ๒ ศอก ต่างฝ่ายขีดเส้นหน้าแถวให้ขนานกัน เอาสะบ้ากดตั้งระยะห่างกันราว ๑ ศับ ให้เหลี่ยมสะบ้าอยู่ด้านหน้า จับไม้สั้นไม้ยาวว่าฝ่ายใดจะได้ยิงก่อน วิธียิงคือ มือหนึ่งจับลูกสะบ้าอีกมือหนึ่งใช้นิ้วคีบสะบ้าให้หมุนไปถูกสะบ้ากดอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อยิงหมดสะบ้าเกยแล้ว ให้อีกฝ่ายหนึ่งยิงบ้าง ฝ่ายใดสะบ้ากดล้มหมด และไม่มีสะบ้าเกยเหลือถือว่าแพ้ อีกฝ่ายหนึ่งชนะ สะบ้ากดที่ถูกยิงครั้งหนึ่งจะล้มสักกี่ลูกก็ตามต้องปาดลูกริมออกเท่าจำนวนที่ล้ม ตรงกลางแถว แล้วตั้งไว้ตามเดิม ยิงผิดไม่มีการยิงใหม่ เมื่อแพ้ชนะกันครั้งหนึ่งแล้วไม่ต้องแบ่งสะบ้าเกยกันอีกในการเล่นครั้งต่อไป</p>

ทักษะที่ใช้	การคิด และการกระระยะ
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๒ แถว หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่น ๔-๑๒ คน แบ่งเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน
กติกา	ฝ่ายใดสะบ้ากดล้มหมด และไม่มีสะบ้าเกยเหลืออยู่ ถือว่าแพ้
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ลูกสะบ้า
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๑๓๒

ชื่อเกม	วิ่งวัวคน
วิธีเล่น	ผู้เล่น ๒ คน มีหลักปักไว้ต้นทาง และเอาธงปักไว้ ปลายทาง ๑ อัน ใช้เชือกเกลียวซึ่งตั้งแต่ต้นทางจนถึง ปลายทาง เพื่อเวลาวิ่งจะได้ไม่ชนกัน คัดวัว (คน) ที่จะวิ่งให้ได้คู่กัน คือให้ได้ขนาดเท่ากัน เมื่อเปรียบวัว ได้ขนาดกันแล้วให้วัวคู่แข่งไปยืนต้นทางที่จะวิ่งแข่ง ก่อนที่จะออกวิ่งกรรมการให้อาณัติสัญญาณ คือ ใช้ผ้าเช็ด หน้าโบกลงกับพื้นครึ่งหนึ่ง หรือจะนับ ๑-๒-๓ ก็ได้ แล้วคู่แข่งก็วิ่งไป ถ้าใครวิ่งไปถึงธงและหยิบธง ได้ก่อน ผู้นั้นก็ชนะ
ทักษะที่ใช้	การวิ่ง
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๒ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทคู่ ผู้เล่น ๒ คน
กติกา	ผู้ใดวิ่งไปถึงธง และหยิบธงได้ก่อน ผู้นั้นชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ธง ๑ อัน, หลัก เชือก ๒ เส้น
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลนักชดถุกษต่าง ๆ

เกมที่ ๑๓๓

ชื่อเกม

โมรา

วิธีเล่น

แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน แต่ละฝ่ายไม่ควรน้อยกว่า ๕ คน มีลูกบอล และกระเบื้อง ลูกบอลสำหรับทอยหรือขว้าง กระเบื้องไว้สำหรับซ้อนตั้ง ลูกบอลที่จะนำมาเล่นนี้ไม่ควรจะแข็งหรือใหญ่จนเกินไป เพราะอาจจะเจ็บเวลาปากัน บางคนใช้ลูกเทนนิส ลูกบอลนั้นต้องกระดอนได้ดีและจับได้ถนัดมือสำหรับแผ่นกระเบื้องนั้นควรจะใช้ที่ไม่หนาหรือบางเกินไป ถ้าจะใช้อย่างอื่นแทนก็ได้ แต่ต้องเป็นสิ่งที่ไม่ลื่นหรือทำให้โตประมาณ ๒ นิ้วมือ ถ้าจะให้สนุกควรใช้แผ่นกระเบื้อง ซึ่งมีด้านขรุขระบ้าง จึงจะดี เพราะตั้งกันยาก ควรจะใช้อย่างน้อย ๑๒ แผ่น ยิ่งมากยิ่งขึ้น เวลาเล่นควรจำกัดเขตหนีเสียก่อนที่วงโมราให้กองกระเบื้องซ้อนกันให้หมดจำนวนที่ตกลงกัน ควรนับเสียก่อนว่ากี่แผ่นเมื่อตั้งแผ่นกระเบื้องขึ้นเล็ก ๆ นั้นเสร็จแล้ว ควรจำกัดการตั้งให้อยู่ในบริเวณนั้นอย่าซัดวงโตจนเกินไป ผู้เล่นทั้งสองฝ่ายควรทำเครื่องหมายพวกของตนทั้งหมด เช่น ผ้าพันมือ, พันศรชะ หรือผ้าคาดเอว สมมุติพวกหนึ่งแดง อีกพวกหนึ่งขาว จับไม้สั้นไม่ยาวกว่าฝ่ายได้จะได้ออกลูกบอลก่อน เมื่อได้แล้วสมมุติพวกแดงเป็นผู้เริ่มทอยลูกบอลก่อน ทอยลูกบอลให้กองกระเบื้องล้ม เมื่อฝ่ายแดงทอยล้มก่อน อีกข้างหนึ่งต้องเป็นฝ่ายแพ้ ฝ่ายขาวต้องรีบตั้งกองให้เสร็จฝ่ายแดงมีสิทธิ์ที่จะขว้างฝ่ายขาวได้ตลอดเวลา จนกว่าฝ่ายขาวจะตั้งกองเสร็จ แต่มีเงื่อนไขคือถ้าฝ่ายขาวรับลูกที่ฝ่ายแดงปามาก่อน ลูกตกถึงพื้นดิน ฝ่ายขาวก็กลับเป็นฝ่ายชนะ

การขว้างลูกบอลนั้นผู้ขว้างจะก้าวขาออกไปเกินกว่า ๑
 ก้าวไม่ได้ ถ้าอยากไล่ขว้างต้องโยนลูกบอลไปไกล ๆ
 ฝ่ายแพ้หรือโยนให้เพื่อนของตนรับเพื่อขว้างฝ่ายแพ้ให้
 ถนัดมือ สมมุติว่าฝ่ายแดงกำลังเป็นฝ่ายชนะ ฝ่ายขาว
 กำลังทำหน้าที่ตั้งกองกระเบื้องอยู่ ถ้าตั้งเสร็จแล้วต้อง
 ร้องให้ฝ่ายแดงได้ยินว่า "โม" เมื่อร้องว่าโมแล้วถ้า
 ฝ่ายแดงยังชินขว้างมาถูกฝ่ายขาวอีก ฝ่ายขาวอาจปรับ
 โดยวิธีล้มกอง แล้วเข้าแย่งลูกบอลขว้างฝ่ายแดงได้
 นอกจากนี้แล้วขณะที่ฝ่ายแดงขว้างฝ่ายขาว ถ้าฝ่ายขาว
 รับได้ต้องรีบบอกเพื่อนของตนที่กำลังตั้งกองกระเบื้องอยู่
 นั้นให้ล้มเสีย หากว่ากองกระเบื้องที่ฝ่ายขาวตั้งเสร็จแล้ว
 เผอิญฝ่ายขาวรับได้ ถ้าฝ่ายแดงซึ่งอยู่ใกล้ ๆ นั้นรีบร้อง
 "โม" และวิ่งมาเอามือกางสุมเหนือกองกระเบื้องไว้
 ฝ่ายขาวจะต้องหยุดปาทันที จะปรับปาฝ่ายแดงไม่ได้
 คล้ายกับว่าคนตั้งกองเสร็จแล้วเช่นเดียวกัน การทอย
 ลูกบอลนั้นจะใช้หลังลูกบอลเสียดไปกับพื้นดินหรือจะใช้ขว้าง
 ก็ได้ แต่จะต้องระวังข้างที่อยู่ตรงกันข้ามกับตนช้อนลูก
 สมมุติว่าฝ่ายแดงทอยผิดลูกบอลวิ่งตรงไปยังอีกข้างหนึ่ง
 ถ้าข้างที่อยู่ตรงกันข้ามเอาเท้าช้อนลูกบอลแล้วเอามือ
 รับได้ แล้วล้มกองกระเบื้องได้ทันที ฝ่ายขาวก็ชนะ การ
 ช้อนลูกด้วยเท้าหรือรับลูกขว้างกองกระดอน ครั้งเดียวไม่ได้
 จะต้องทุ่มลูกบอล ลงดินครั้งหนึ่งก่อน ถ้าฝ่ายได้ร้องโม
 เอามือสุมกองทันที ฝ่ายที่ช้อนลูกได้จะขว้างอีกฝ่ายนั้นไม่ได้
 การขว้าง และการกระระยะ

ทักษะที่ใช้

รูปแบบการเล่น

เป็นกลุ่ม

ลักษณะการแข่งขัน ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวนแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย
 เท่า ๆ กัน

กติกา ถ้าฝ่ายใดล้มกองได้ฝ่ายนั้นจะได้ปาลูกบอล

สถานที่ใช้ กลางแจ้ง

อุปกรณ์ ลูกบอลชนิดกระดอนได้ไม่เล็กไม่ใหญ่ พอบีบได้กระชั้นมือ,
 กระเบื้อง ๑๒ แผ่น

บทร้อง ไม่มีบทร้องประกอบ

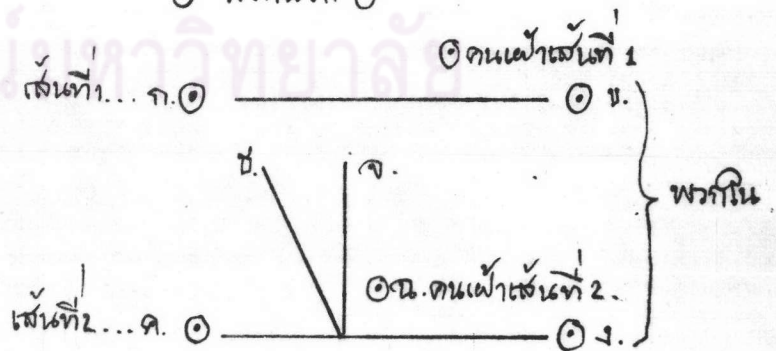
โอกาสที่ใช้ เล่นได้ทั่ว ๆ ไป ยกเว้นฤดูฝน เพราะตามพื้นดินเฉอะแฉะ
 เสื้อผ้าจะสกปรกได้ง่าย

เกมที่ ๑๓๔

ชื่อเกม อ่องอู๋

วิธีเล่น ผู้เล่นตั้งแต่ ๔๐ คนขึ้นไป แบ่งเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน
 ให้พวกหนึ่งเป็นพวกใน อีกพวกหนึ่งเป็นพวกนอก
 ชิดเส้นลงบนพื้นดิน ถ้ากลางคืนใช้ไม้รูดเป็นเส้นเพราะ
 เห็นได้ถนัดกว่าชิดเส้น กว้างยาวพอเหมาะ เส้นไม่ควร
 สั้นกว่า ๒ วา จากเส้นหนึ่งถึงเส้นหนึ่งควรมีระยะไม่
 ต่ำกว่าครึ่ง ฝ่ายในเฝ้าตั้งอยู่ที่เส้น ฝ่ายนอกเป็นฝ่าย
 ฝีม่านเข้าไป ถ้าเล่น ๔ คน ต้องชิด ๒ เส้นดังนี้

๐ พวกนอก ๐

ถ้าเล่น ๖ คน ก็เพิ่มเส้นขึ้นอีกเส้นหนึ่งเป็น ๓ เส้น
 ด้วยกัน คือ เพิ่มคู่ละเส้น จะเล่นกันสักกี่คนก็ได้แต่
 ต้องให้เป็นคู่ ๆ กัน ที่ปลายเส้นทั้งหัวท้ายชิดวงกลม
 กว้างวัดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่ต่ำกว่า ๑ สอก เมื่อลง
 มือเล่นกันแล้ว พวกนอกต้องพยายามผ่านเส้นที่ ๑ และ
 เส้นที่ ๒ ลงไป ทางวงที่ชิดไว้ข้างหนึ่งข้างใด
 คือเอาเท้าเหยียบลงพร้อมกับร้องคำว่า "ซิว" (ภาษาหม่า)
 ส่วนพวกในก็มีหน้าที่คอยเอามือตัดพวกนอก ถ้าตัดถูก
 พวกนอกคนหนึ่งคนใดได้ก็นับว่าพวกนอกแพ้ เปลี่ยนพวก
 กัน เป็นนอกเป็นใน เล่นกันต่อไป แต่ถ้าพวกนอกที่ถูกตัด
 เห็นว่าพวกในตัดได้ในระยะใกล้เส้นจะให้พวกในวัดดู
 ก็ได้ ถ้าวัดไม่ถึงก็นับว่าพวกนอกยังไม่ตาย เล่นกัน
 ต่อไปอีก วิธีวัดคือให้คนถูกตัดเอาเท้าข้างหนึ่งไว้ที่เส้น
 ของตน แล้วโน้มตัวไปเอามือที่ตัดไปแตะที่ถูกตัดของ
 พวกนอก คือ ให้คนที่ถูกตัดยืนอยู่ตรงที่ถูกตัด (ทั้ง ๒
 ฝ่ายต้องจำที่ที่ตัดกันได้ด้วย เมื่อคนตัดพวกในเอามือ
 แตะถึงก็นับว่าตัดได้พวกนอกต้องแพ้ ทีนี้เมื่อพวกนอก
 ผ่านเส้นที่ ๑ ลงไปได้หมดแล้วก็พยายามผ่านเส้นที่ ๒
 ต่อไป เมื่อผ่านเส้นที่ ๒ ได้แล้วก็กลับผ่านเส้นที่ ๒
 ขึ้นมา อีกเรียกว่า "ขึ้น" เมื่อคนหนึ่งคนใดของพวก
 นอกขึ้นถึงเส้นที่ ๑ ได้แก้ว แม้แต่คนเดียวก็นับว่าชนะ
 แต่เมื่อเท้าถึงวงแล้วจะต้องร้องว่า "อ่องอู" เป็นคำ
 สัญญาให้พวกเล่นด้วยกันทราบ ข้อสำคัญที่ว่าผ่านเส้น
 นั้น คือ เอาเท้าเหยียบลงได้พร้อมกับคำร้องว่า "ซิว"
 โดยปราศจากการถูกตัด (ไม่ใช่ผ่านทางเส้นต้องผ่าน
 ทางวง) และอีกประการหนึ่งคนของพวกนอกถ้ายังผ่าน
 เส้นที่ ๑ ลงไปไม่ได้ คนที่ผ่าน เส้นที่ ๑-๒ ไปแล้ว

จะขึ้นมา "อ่องอู๋" ได้ ถึงจะผ่านเส้นที่ ๒ หรือไม่ผ่านที่ ๑ ให้หมดก่อนจึงจะขึ้นมา "อ่องอู๋" ได้ ถึงจะผ่านเส้นที่ ๒ หรือไม่ก็ตาม ส่วนคนที่ขึ้นมา "อ่องอู๋" ต้องได้ผ่านเส้นสุดท้ายเสียก่อนจึงจะได้ขึ้น "อ่องอู๋" ได้ อย่างเล่น ๔ คน ต้องได้ผ่านเส้นที่ ๒ ก่อน เล่น ๖ คนต้องได้ผ่านเส้นที่ ๓ ก่อน เล่น ๘ คนต้องได้ผ่านเส้นที่ ๔ ก่อน ส่วนเส้น จ. ฉ. และเส้น ช. ฉ. นั้น มีไว้สำหรับคนเฝ้าเส้นที่ ๑ จะพึงไปตัดได้ไม่ว่าใครซึ่งเป็นพวกนอกโดยได้ไปตามเส้นเหล่านั้นแต่คนเดียว คนเฝ้าเส้นอื่น ๆ นอกจากคนเฝ้าเส้นที่ ๑ จะไปตัดตามเส้นเหล่านั้นไม่ได้ เพราะฉะนั้นคนเฝ้าเส้นที่ ๑ จึงเป็นคนสำคัญ ต้องเลือกคนที่สามารถเล่นได้คล่องแคล่วซึ่งจะแพ้หรือชนะก็ด้วยคนนี่เอง

ทักษะที่ใช้	การวิ่ง และการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทรอบ ผู้เล่นตั้งแต่ ๔ คนขึ้นไป
กติกา	ถ้าฝ่ายใดผ่านเส้นที่ ๒ แล้วกลับมาผ่านเส้นที่หนึ่งได้ ร้องว่า "อ่องอู๋" ถือว่าชนะทั้งพวก
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ขีดเส้นทั้งสนาม
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเวลาว่างคืนเดือนหงาย ผู้หญิงชอบเล่นแก้มือยหลังจากทำงานมาทั้งวัน

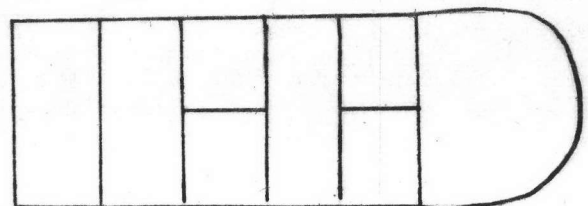
เกมที่ ๑๓๔

ชื่อเกม	อีผ่ายเข้าคุ่ม
วิธีเล่น	<p>ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน มีเมล็ดมะขาม หรือเมล็ดอะไรก็ได้ แล้วแต่จำนวนผู้เล่น เช่น เล่นด้วยกัน ๔ คน ตกกลงกันว่าตาละ ๔ (คือครั้งละ ๔ เมล็ด) รวมเมล็ดมะขาม ๒๔ เมล็ด เมื่อรวมแล้ว ใครจะขึ้นต้นก่อนก็ได้ แต่จะต้องเวียนขวามือตามลำดับไป ผู้ขึ้นต้นก่อนต้องกำวัตถุทั้งหมดจำนวน "ผ่าย" อย่าให้กระจายห่างเกินไป แล้วเอามือซ้ายใช้นิ้วชี้กับนิ้วหัวแม่มือตั้งลงกับพื้นให้เป็นโพรงมืออยู่ แล้วใช้นิ้วหัวแม่มือขวาตีวัตถุให้เข้าไปในโพรงมือซ้าย แต่เมื่อตีเมล็ดต่อ ๆ ไปจะย้ายโพรงมือซ้ายไปจากที่ไม่ได้ จะตีคราวละ ๒ เมล็ดไม่ได้ เวลาตีไปกระทบเมล็ดอื่นภายนอกโพรงไม่ได้ ถ้าตีเมล็ดใดไม่เข้าโพรงต้องหยุด</p> <p>ถ้าคนอื่น "ผ่าย" และทำต่อไป เมื่อจำนวนวัตถุไปหมดลงตรงคนใด ก็เอาวัตถุคนละเท่าจำนวนสัญญาในวันนั้นมารวม ถ้าคนที่ตีหมดชั้ขึ้นต้นต่อไป เล่นชนิดนี้เรียกว่าเล่น "กินแด้" หรือถ้าเล่นเป็นเชิงกีฬา ถ้าเมล็ดวัตถุไม่หมดลงตรงคนใด ใครได้ไว้มากก็ชักทุนของตนไว้ เหลือนอกนั้นเป็นกำไร ใครยังได้ไม่ครบทุนอีกเท่าใดก็ให้คนมีกำไรเขกหัวเข้าเท่าจำนวนเมล็ดที่เขาเจือยมาให้คนนั้น</p> <p>คำจำกัดความ ผ่าย แปลว่า หว่านหรือโปรย คุ่ม แปลว่า ป่าหรือพงที่รกทึบ กินแด้ แปลว่า กินจริง (ไม่คืนที่เสียไปให้)</p>

ทักษะที่ใช้	การคิดและการกะระยะ
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ใดคิดเมล็ดไม่เข้าโพงต้องให้ผู้อื่นเล่นต่อไป
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	เมล็ดมะขาม
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๓๖

ชื่อเกม	โพงหยิบ
วิธีเล่น	<p>ผู้เล่น ๒-๔ คน คำว่าโพงหยิบนี้ มาจากคำเดิมว่า "องหยิบ" เพราะเดิมเคยมีการแข่งขันและทำรูปธงชาติไทย คือ สีธงไตรรงค์ไว้ที่ยอดของสนาม การเล่นนี้ใช้การหยิบโดย บางครั้งต้องเชื่อมมือสอดไปได้ขาจากหน้าไปหลัง แล้วจึงหยิบของที่อยู่อีกข้างหลัง ลักษณะการเชื่อมไม่ถึงจนถึงต้องกระโดดจับบางท้องถิ่นของภาคใต้ เรียกว่า "โพง" "กระโดดโพง" โพงหยิบเล่นได้ทั้งหญิงทั้งชาย ส่วนมากเด็กผู้หญิงนิยมเล่นกันมากกว่า พื้นที่ที่ใช้เล่นจะต้องเป็นลานดินที่เรียบ ผู้เล่นต้องขีดเส้นลงบนพื้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดใหญ่ แล้วขีดแบ่งเป็นช่องสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ จำนวน ๔ ช่อง ในช่องที่ ๓ และช่องที่ ๔ ขีดเส้นขวางแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนเท่า ๆ กัน ต่อจากช่องที่ ๔ ขีดเส้นโค้งหรือเป็นรูปสามเหลี่ยม ทำเป็นหัวเมืองหรือหัวคอเต่า เป็นช่องที่ ๖ ดังรูปประกอบ</p>

ผู้เล่นมีลูกเกยสำหรับใช้ทอย อาจใช้เมล็ดมะม่วง
 เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ เหยียบบาท ก้อนหินเล็ก ๆ
 เศษไม้กระดาน เศษกระเบื้องมุงหลังคาทุบให้เป็นแผ่น
 เล็ก ๆ ขนาดโตกว่าเหยียบบาทเล็กน้อย คนละ ๑ ชิ้น
 จับไม้สั้นไม้ยาวว่าใครจะเล่นก่อน ผู้เล่นคนแรกจะทอย
 ลูกเกยลงในช่องที่ ๑ กระโดดเขย่งลงในช่องที่ ๒
 กระโดดลงสองเท้าในช่องที่ ๓ กระโดดเขย่งลงเท้า
 เดียวในช่องที่ ๔ และลงสองเท้าในช่องที่ ๕ กระโดด
 หมุนตัวกลับลงสองเท้าในช่องที่ ๕ แล้วกระโดดกลับ
 (เท้ากลับ) ลงเท้าเดียวในช่องที่ ๒ เชื่อมมือหยิบ
 ลูกเกยในช่องที่ ๑ แล้วกระโดดข้ามช่องที่ ๑ ออกมา
 ยืนในจุดเริ่มต้น ต่อไปก็ทอยลูกเกยลงในเมืองที่ ๒
 (ช่องที่ ๒) เมือง ๓ ซิกซาย เมือง ๓ ซิกขวา
 เมือง ๔ เมือง ๔ ซิกซาย เมือง ๔ ซิกขวา และ
 เมือง ๖ (หัวต่อเต่า) ตามลำดับ เมื่อทอยลูกเกย
 ลงเมืองใด ห้ามกระโดดในเมืองนั้นทั้งเท้าขึ้นและ
 เท้ากลับ ช่องใดที่มีส่วนเดียว (เมือง ๑, ๒, ๔)
 ให้กระโดดเขย่งลงยืนด้วยเท้าเดียว ช่องใดมี ๒ ส่วน
 (เมือง ๓, ๕) ให้ยืนด้วยสองเท้า เมื่อทอยลูกเกยลง
 ในช่องที่มี ๒ ส่วน ในซิกใดซิกหนึ่งให้ยืนในช่องที่ไม่มีลูก
 เกยได้เพียงเท้าเดียว เมื่อทอยลูกเกยช่องที่ ๖ เมื่อ
 กระโดดคาสองเท้าในช่องที่ ๕ ให้กระโดดกลับด้วยสองเท้า
 ในช่องเดิม ย่อตัวลงนั่งยอง ๆ เชื่อมมือหยิบลูกเกยโดยใช้
 มือลอกไปทางใต้กัน ถ้าหยิบลูกเกยได้แล้วเท้ากลับก็
 กระโดดกลับด้วยลักษณะเดียวกัน ถ้าผู้เล่นทอยลูกเกยไป

หับเส้นที่เป็นสนามเส้นโตเส้นหนึ่งหรือทอยลูกเกยกออกนอกสนาม หรือกระโดดเอาเท้าเหยียบเส้นสนามเส้นโตเส้นหนึ่ง หรือตอนทอยลูกเกยกลงในช่องที่ ๖ เมื่อกลับตัวจะย่อเข้าลงนั่งยอง ๆ ถ้าตะแคงเท้าก็ถือว่า "ตาย" เมื่อเล่นจนครบ ๖ ช่องแล้ว ผู้เล่นมีสิทธิ์ได้เพาะเมืองหรือจองเมือง โดยยืนที่ขอบสนามใกล้ช่องที่ ๑ หันหลังให้สนาม ทอยลูกเกยกให้ข้ามสี่ระยะ ลูกเกยกตกลงเมืองใดก็ได้เมืองนั้นเป็นเมืองของตน ทำเครื่องหมายไว้ เจ้าเมืองมีสิทธิ์ยืนสองเท้าในเมืองของตน ผู้เล่นที่ไม่ใช่เจ้าของเมืองไม่มีสิทธิ์กระโดดลงในเมืองของผู้อื่น หรือทอยลูกเกยกลงด้วย เมื่อเริ่มเล่นรอบใหม่ ถ้าเจ้าของเมืองทอยลูกเกยกลงในเมืองของตนเองก็ถือว่า "ตาย" หรือถ้าเจ้าของเมืองหันหลังเพื่อจะจองเมืองใหม่ แต่ลูกเกยกไปตกในเมืองที่ตนเองเป็นเจ้าของอยู่ เจ้าของเมืองก็ต้องตาย เมืองนั้นก็อิสระ ผู้อื่นเล่นแทน

ทักษะที่ใช้	การกระโดด และการกระระยะ
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่น ๒-๔ คน
กติกา	ถ้าผู้เล่นใดทอยลูกเกยกไปโดนเส้น, ออกนอกสนาม, เหยียบเส้นสนามโดยลูกเกยกในเมืองของตนและผู้อื่น ผู้นั้นต้อง "ตาย" ผู้อื่นเล่นแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	เมล็ดมะม่วง, เศษกระเบื้อง, เศษไม้กระดาน อย่างใดอย่างหนึ่งคนละ ๑ อัน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๓๗

ชื่อเกม	ยิงราว
วิธีเล่น	<p>ผู้เล่นตั้งแต่ ๒-๑๐ คน แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม มีหนังสือที่ใช้รัดของ ตะปูขนาดใหญ่ หรือกิ่งไม้กลม ๆ เล็ก ๆ แบบตะปู ยาวประมาณ ๓-๕ นิ้ว มีจำนวน ๖ ชิ้นไว้สำหรับเป็นหลักใช้ยิงราว ตอกตะปู, ไม้ ๒ อันที่เตรียมมาเป็นหลักลงบนพื้นดินให้ห่างกันประมาณ ๕-๘ นิ้ว เอาหนังสือสำหรับรัดของมา ๑ เส้น สวมลงบนตะปูตัวที่ ๑ แล้วดึงให้ยึดสวมอีกด้านหนึ่งเข้ากับตะปูตัวที่สอง ทำเป็นราว เลื่อนขนาดของราวให้สูงจากพื้นดิน ตามสมควร ระดับของราวที่สูงจากพื้นดินนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างผู้เล่นทุกคน เพราะบางทีราวอาจอยู่สูงจากพื้นดินประมาณ ๑ เซนติเมตร บางครั้งอาจสูงตั้งแต่ ๑-๔ นิ้วก็ได้</p> <p>ผู้เล่นทุกคนต้องลงหนังสือมาเป็นทุนก่อนตามแต่จะตกลงกัน เช่น ๓-๒๐ เส้น เมื่อทุกคนลงทุน พร้อมแล้ว ก็นำหนังสือที่ เป็นทุนทั้งหมดมารวมกัน วางทุนนี้ลงบนราวต่อไป ก็เตรียมยิงได้ การหาตัวผู้ยิงราวก่อนหลังนั้นผู้เล่นทุกคนจะใช้หนังสือที่จะยิงของตน ๑ เส้น ข้างวางไปโดยใช้ราวเป็นจุดยืนข้าง การวางหนังสือไปที่ไกล ๆ บางทีผู้เล่นจะขมวดให้หนังสือกลมเป็นก้อนก็จะช่วยให้ข้างได้ไกลหรือบางที่ใช้วิธียิงออกไปให้ห่างจากจุดยืนของใครอยู่ไกลจากราวที่สุดก็ได้ เป็นผู้ยิงราวก่อน</p> <p>การยิงราวนั้นผู้เล่นจะใช้นิ้วชี้ของมือขวากับนิ้วก้อยของมือซ้ายสอดเข้าไปในวงของหนังสือถึงหนังสือให้ยืดออกมามากที่สุด แล้วปล่อยให้หนังสือเลื่อนออกจากปลายนิ้วก้อย หนังสือจะติดตัวไปข้างหน้าแล้วพุ่งไปกระทบ หนังสือ</p>

กองทุนที่อยู่บนราว ถ้าหนังสือตีกองทุนตกจากราวที่เล่น ก็ตกเป็นของผู้ยิง หนังสือตีกองทุนที่เหลือผู้เล่นคนต่อไป จะเป็นผู้ยิงต่อ จนกว่าหนังสือตีกองทุนบนราวตกจากราวหมด หรือจนกว่าจะหมดตัวผู้ยิง ถ้าหนังสือตีกองทุนมีเหลืออยู่น้อย หรือหมดทุนก็ต้องลงทุนกันใหม่ แล้วเริ่มเล่นใหม่ในรอบต่อไป

ทักษะที่ใช้	การเคลื่อนไหวของมือและแขน (การยิง) และการกระชาระยะ
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่น ๒-๑๐ คน
กติกา	ผู้ยิงหนังสือตีกองทุนจากราวได้เท่าใด ก็ตกเป็นของผู้ยิง
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	หนังสือตีกที่ใช้รัศของ, ตะปูขนาดใหญ่หรือกิ่งไม้กลม ๆ เล็ก ๆ แบบตะปู ยาวประมาณ ๓-๔ นิ้ว จำนวน ๖ อัน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๓๘

ชื่อเกม	พิศราว
วิธีเล่น	ผู้เล่น ๒-๑๐ คน มีเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ราวทำด้วยไม้ไผ่ผ่าซีก หรือไม้แบน ๆ เล็ก ๆ แบบเดียวกับไม้บรรทัด กว้างประมาณ ๑ นิ้ว ความยาวขึ้นอยู่กับจำนวนผู้เล่น และเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ที่จะวาง แต่ส่วนมากจะยาวเท่ากับความยาวของไม้ไผ่ ๑ ปล้อง ฐานวางราว อาจใช้กระป๋องนม ก้อนอิฐ ก้อนหิน หรือไม้หลักสั้น ๆ ๒ ชั้นไว้ใช้วางหัวกับท้ายของราว ก่อนเล่นผู้เล่นจะต้องเตรียมจัดสถานที่เล่นให้เรียบร้อยก่อน โดยใช้

ฐานวางราวลงหัวท้ายของราว แล้ววางราวลงบนฐาน ทั้งสอง ต่อไปผู้เล่นทุกคนก็ลงเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ของตนมาเป็นทุน ตามแต่จะตกลงกันเช่นลงคนละ ๓-๑๐ เมล็ด เอาเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ทั้งหมดที่เป็นทุนวางเรียงบนราวไม้ไผ่ที่จะใช้เล่น ผู้เล่นทุกคนจะต้องเตรียมลูกเกยหรือแม่พาน คือ เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ที่จะใช้ขว้าง (ฟัด) คนละ ๑ เมล็ด จะใช้เมล็ดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดและน้ำหนักมากที่สุด การกำหนดตัวผู้ขว้างราวทำได้ ดังนี้

วิธีที่ ๑ ผู้เล่นทุกคนจะตกลงกำหนดยืนเส้นขว้าง (ฟัด) โดยจะขีดเส้นให้ห่างจากราวพอขนาดที่ทุกคนคิดว่าเป็นระยะแม่นของตน เมื่อขว้าง (ฟัด) ลูกเกยจะสามารถถูราวได้ดี เมื่อได้เส้นที่กำหนดผู้เล่นจะผลัดกันขว้างทีละคน โดยการใช้วิธีชนซี (ลาลา ตี คำ บง และ วัน ชู ชัม คล้าย เป่า ยิงฉุบ) ก็จะได้ตัวผู้ฟัดราว

วิธีที่ ๒ ผู้เล่นทุกคนยืนที่ราวแล้วผลัดกันโยนลูกเกย ลูกเกยของใครอยู่ห่างจากราวมากที่สุด ก็ได้ขว้างก่อนคนอื่น ๆ คนแรกจะฟัดลูกเกยของตนมาให้ถูราวไม้ไผ่ซึ่งเมล็ดมะม่วงหิมพานต์เป็นทุนของทุกคนวางอยู่ เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ตกจากราวก็เมล็ด ก็จะเป็นของผู้ขว้างคนต่อไปก็จะขว้างราวต่อตามลำดับ ถ้าผู้ฟัดราวคนแรก ๆ มีฝีมือแม่นมาก บางทีคนสุดท้ายอาจจะไม่มี เมล็ดบนราวให้ขว้างเลย เล่นไปจนกว่าจะหมดกองทุน ก็ลงกันใหม่ การเล่นเกมชนิดนี้เป็นเกมของเด็กภาคใต้ เพราะอุปกรณ์นั้นเป็นเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ เมื่อเลิกเล่นเด็กก็เอาเมล็ดมะม่วงไปเผาไฟ เอามาทุบเปลือกออก แล้วแบ่งกันกิน แต่ปัจจุบันราคาของเมล็ดมะม่วงหิมพานต์สูงมาก การเล่นเกมฟัดราวจึงอาจเปลี่ยนเป็นเมล็ดผลไม้ชนิดอื่นได้

ทักษะที่ใช้	การขว้างและการกระชาระยะ
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่น ๒-๑๐ คน
กติกา	ผู้เล่นโคขว่างลูกเกยไปถูกเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ตกจากราวได้เท่าใด ก็ตกเป็นของผู้ขว้างคนนั้น
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	เมล็ดมะม่วงหิมพานต์, ราวทำด้วยไม้ไผ่ผ่าซีก กว้างประมาณ ๑ นิ้ว ฐานวางราว อาจเป็นกระเบื้องนม, ก้อนหิน ก้อนอิฐ
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๓๔

ชื่อเกม	กำปัด
วิธีเล่น	ผู้เล่น ๔ คน มีเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ผู้เล่นจะต้องขีดพื้นที่จะเล่นให้เป็นเส้นกากบาท ทำให้เกิดช่องขึ้น ๔ ช่อง ให้เขียนเลขประจำช่องไว้เป็นช่องที่ ๑ (เรียกว่า หน่วย) ช่องที่ ๒ (ช่องที่ ๓ ช่องที่ ๔ ผู้เล่นนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน เริ่มเล่นต้อง "ยืนย" (เป่า ینگดูบ) เพื่อหาตัวเจ้ามือโดยใช้วิธี ลา ลา ดี ต่ำ บง และ วัน อู ช่ม ผู้เล่นทุกคนออกทุนเป็นเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ มาคนละ ๑๐ เมล็ด ผู้เล่น ๓ คนที่ไม่ใช่เจ้ามือก็จะเป็นลูกค้าหรือผู้แทง โดยเลือกแทงช่องใดช่องหนึ่ง ต้องเว้นช่องไว้สำหรับเป็นของเจ้ามือ ๑ ช่อง เมื่อทราบว่าใครแทงช่องไหนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เจ้ามือจะใช้มือกอบเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ที่เป็นทุนทั้งหมด (จำนวน ๔๐ เมล็ด) กอง

เมลิคมะม่วงหิมพานต์ในฝ่ามือจะสูงมาก ผู้เล่นอื่น ๆ ต้องพยายามหีบเมลิคมะม่วงหิมพานต์วางบนฝ่ามือเจ้ามือให้หมด เมื่อเมลิคมะม่วงอยู่บนฝ่ามือเจ้ามือเต็มที่แล้ว ผู้เล่นคนใดคนหนึ่งต้องใช้มือปิดเมลิคมะม่วงบนฝ่ามือเจ้ามือออก การปิดนี้ปิดได้ครั้งเดียว เมลิคมะม่วงจะตกจากมือเจ้ามือส่วนที่เหลืออยู่ในมือนำมาแบ่งออกเป็น กอง ๆ ละ ๔ เมลิค เท่า ๆ กัน เหลือเศษสี่เมลิค ถ้าตรงกับช่องของใครทางคนนั้นก็ชนะได้ เมลิคมะม่วงหิมพานต์ทั้ง ๔๐ เมลิค เช่นเหลือเศษ ๑ (เมลิคเดียว) คนที่แทงช่องหน่วยก็ชนะไป

ทักษะที่ใช้	การเคลื่อนไหวของมือ (การปิด)
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่น ๔ คน
กติกา	ถ้าเมลิคมะม่วงหิมพานต์เหลือเศษเท่าใด คนที่แทงในช่องนั้นก็ชนะ
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	เมลิคมะม่วงหิมพานต์ (อาจใช้เมลิคอื่นแทนได้)
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๔๐

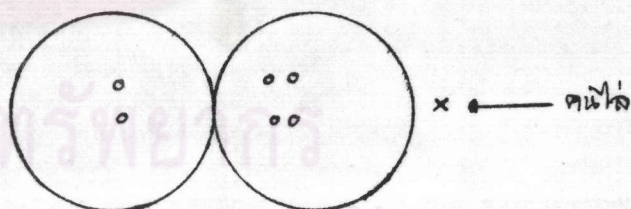
ชื่อเกม	ชนวัวดิน
วิธีเล่น	การเล่นชนวัวดิน เป็นการเล่นที่เด็กจำลองมาจากการชนวัวจริง ๆ ที่กินหญ้าได้ของผู้ใหญ่ แต่แทนที่จะเอาวัวมาชนกันจริง ๆ ซึ่งเป็นการทรมานสัตว์ เด็กจึงใช้ดินเหนียวมาปั้นเป็นวัวแล้วเอาชนกัน ไม่มีการพนัน ไม่ทรมานสัตว์ แถมยังสนุกก็อีกด้วย ต้องใช้ความรู้ความสามารถและความอดทนเป็นพิเศษ ผู้เล่นส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้ชาย เล่นครั้งละ ๒ คน แบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย ๆ ละ

๑ คน การทำวุ้นนั้น ทำจากดินเหนียว ชั้นแรก
 ต้องเสาะหาดินเหนียวมา นำดินเหนียวมาวัดจนแน่น
 เข้าที่ตีแล้ว ผู้เล่นจะต้องบรรจุใช้ฝีมือ ทางปฏิมากรรม
 ขึ้นจนเป็นรูปร่างวุ้น มีหัว มีเขาสองเขาสันยาวตาม
 ใจชอบ แต่ต้องให้เขามีความแข็งแรง เพราะเขาวิ้ง
 เป็นส่วนสำคัญที่จะเอาชนะกัน ต่อไปก็ปั้นนอก (โหนด)
 บนหลังวุ้น ทางวุ้น ส่วนขาจะปั้นให้คู่หน้าติดกัน และ
 คู่หลังก็ติดกันเป็นคู่ ๆ ส่วนหางพับลงได้ติดกับขาคู่หลัง
 เมื่อเวลาชนจะได้ไม่กลายเป็นวุ้นทางหัก เสร็จแล้วจึง
 เอาเมล็ดมะกล่ำตาว้างใส่เป็นตาของวุ้น ๒ คู่ เมื่อ
 งานปั้นวุ้นเรียบร้อยแล้ว ก็นำไปตากแดดให้แห้งสนิท
 ใช้ผ้าขาวม้าเก่า ๆ (ที่ยังไม่ขาด) ๑ ผืนทำเป็นสนาม
 สำหรับชนวุ้น เอาวุ้น ๒ ตัวที่จะชนกันวางลงในสนาม
 (ผ้าขาวม้า) ให้วุ้นหันหน้าเข้าหากัน เจ้าของวุ้นหรือ
 ใครก็ได้ ๒ คน จับผ้าขาวม้าคนละ ๒ มุม ยกผ้าขาวม้า
 ให้พื้นพื้นแล้วค่อย ๆ แกว่งผ้าขาวม้าไปมา วุ้นก็จะเคลื่อน
 เข้าหากันอย่างช้า ๆ จนเคลื่อนมาถึงกัน วุ้นก็จะเริ่ม
 ชนกัน คนจับผ้าขาวม้าจะแกว่งผ้าให้เร็วขึ้น วุ้น
 ก็จะชนเร็วขึ้นตามแรงเหวี่ยง การชนวุ้นจะสิ้นสุด
 ก็เมื่อผู้แกว่งผ้าเหนื่อย หรือถ้ายังสนุกอีกก็อาจเปลี่ยน
 ผู้แกว่งผ้าเสียใหม่ เมื่อคนแกว่งผ้าขาวม้าเหนื่อยหรือ
 เจ้าของวุ้นทั้งคู่เห็นว่าชนกันนานพอสมควรแล้ว ก็จับวุ้น
 ของตนออกมาดู มีกรรมการตรวจนับผลที่ปรากฏบนวุ้น
 ดินเป็นจุด ๆ หรือเป็นขีด ๆ วุ้นของใครมีผลมากกว่า
 ถือว่าเป็นฝ่ายแพ้ หรือถ้าวุ้นของใครเขาหัก หรือเขาริ้น
 ก็ถือว่าแพ้เช่นกัน

ทักษะที่ใช้	การปีน, การเหวี่ยง (แขน)
รูปแบบการเล่น	๒ คนนั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทคู่ ผู้เล่น ๒ คน
กติกา	นิ้วของผู้ใดมีบาดแผลมากกว่า หรือนิ้วเขหักถือว่าเป็นฝ่ายแพ้
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ดินเหนียวสำหรับปั้นนิ้วดิน, ผ้าขาวม้า ๑ ผืน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๔๑

ชื่อเกม	เตยเลขแปด
วิธีเล่น	ผู้เล่น ๓-๑๐ คน ชีตเส้นลงบนพื้นดินให้มีรูปเป็นวงกลม ๒ วง รัศมียาวเท่ากับ ๑ ช่วงแขนของผู้เล่น วงกลม ๒ วงนี้มีขนาดโตเท่ากัน และให้เส้นรอบวงสัมผัสกัน ถ้ามองดูจะคล้ายเลข ๘ อารบิต ดังรูปประกอบ

ผู้เล่นจับไม้สั้นไม้ยาวเพื่อหาผู้ไล่จับมา ๑ คนก่อน เมื่อได้ตัวผู้เล่นแล้ว ผู้เล่นคนอื่น ๆ ก็ยืนอยู่ภายในวงกลมทั้งสอง จะอยู่รวมกันในวงเดียวกันหรือจะแบ่งกันอยู่คนละวงก็ได้ ส่วนผู้ไล่จับก็วิ่งไล่ให้เท้าอยู่บน เส้นรอบวงของวงกลม

	ทั้งสองแล้ว ใช้มือแตะให้ถูกตัวผู้หนีที่อยู่ใต้วงกลม ใครที่ถูกผู้ไล่จับเอามือแตะได้คนนั้นก็ "ตาย" ต้องกลายมาเป็นผู้ไล่จับแทน ฝ่ายหนีอาจหนีจากวงกลมหนึ่งไปยังอีกวงกลมหนึ่งได้ แต่ถ้าวิ่งออกจากวงกลมต้อง "ตาย"
ทักษะที่ใช้	การวิ่งและการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่น ๓-๑๐ คน
กติกา	ถ้าผู้ไล่จับและผู้เล่นคนใดได้คนนั้นต้อง "ตาย" หรือผู้หนีวิ่งออกนอกวงกลมต้องตาย เช่นเดียวกัน และเปลี่ยนมาเป็นคนไล่จับแทน
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๔๒

ชื่อเกม	ยี่วงง
วิธีเล่น	ยี่วงงเป็นการเล่นที่เหมาะสมกับเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง จำนวนผู้เล่นตั้งแต่ ๒-๑๐ คน มีหนึ่งสะดึงที่ใช้รัดของผู้เล่นจะขีดเส้นสนามเป็นรูปวงกลมลงบนพื้นดิน ให้มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๔-๘ นิ้ว ผู้เล่นทุกคนจะต้องลงทุนหนึ่งสะดึงของตนมาตามแต่จะตกลงกัน เช่น ๓-๒๐ เส้น เมื่อได้หนึ่งสะดึงทุนจากผู้เล่นทุกคนแล้วก็นำลงทุนทั้งหมดมารวมกันวางตรงกึ่งกลางวงกลม หลังจากนั้นก็เลือกตัวผู้ยี่วงงก่อนหลัง มีวิธีการแบบเดียวกับการเล่น ยี่งราว ผู้เล่นทุกคนจะต้องทยอยหนึ่งสะดึงที่จะใช้ยิงของตน

ออกไปให้ห่างจากวงกลม ผู้ยิงจะก่อนหรือยิงหลังให้
ใช้ระยะห่างของหนังสือที่ทยอยออกไปของแต่ละคน เป็น
เกณฑ์ หนังสือของใครอยู่ไกลที่สุดก็จะได้ยิงก่อน
ของ.คนที่อยู่ใกล้เข้ามาก็ได้ยิงทีหลังตามลำดับ หนังสือ
สะตีกกองทุนถูกยิงออกจากวงกลมเท่าใดก็ตกเป็นของผู้ยิง
เท่านั้น ถ้าหนังสือกองทุนถูกยิงออกจากวงกลมหมด
ผู้เล่นทุกคนต้องลงทุนมาใหม่ การเล่นยิงวงกับการเล่น
ยิงรามีลักษณะการเล่นและอุปกรณ์คล้าย ๆ กัน แต่
การเล่นยิงรามีอุปกรณ์ใช้ทำราวยุ่งยากกว่า เล่น
ยิงวงเล็กน้อย การเล่นยิงวงเป็นการเล่นที่ง่ายใช้
อุปกรณ์น้อยและวิธีเล่นสะดวกกว่าการเล่นยิงรามี เด็ก ๆ
จึงชอบเล่นยิงวงกันมากกว่ายิงราว

ทักษะที่ใช้	การเคลื่อนไหวของมือและแขน (การยิง) และการกะระยะ
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่น ๒-๑๐ คน
กติกา	ผู้ใดยิงหนังสือกองทุนออกจากวงกลมได้เท่าใด หนังสือตีกนั้นก็ เป็นของผู้ยิง
สถานที่ใช้	กลางแจ้ง
อุปกรณ์	หนังสือตีก
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมพื้นเมืองประเภทหึ่งกลางแจ้งและในร่ม

เกมที่ ๑๔๓

ชื่อเกม	สิงขิงหลัก
วิธีเล่น	ผู้เล่นอย่างน้อย ๓ คน จับไม้สั้นไม้ยาว หาผู้ที่เป็ สิงหลักลอยไม่มีหลักจับอีก ๓ คนเป็นสิงจับหลัก ผู้เป็น สิงหลักลอยจะต้องพยายามแย่งหลักในขณะที่ผู้เล่นทั้งหมด เปลี่ยนที่กัน ส่วนมากมักจะใช้ ๔ หลัก สิงผู้ขิงหลักอยู่ กลางจึงจะสนุก สิงที่จับหลักอยู่แล้วจะต้องเปลี่ยนหลัก กันโดยวิธีวิ่งจากหลักนี้ไปสู่อีกโน้น ตามลักษณะปกติ ของสิงที่อยู่ไม่สุข ผู้ที่อยู่กลาง ซึ่งสมมุติเป็นสิงที่หา หลักเกาะไม่ได้ จะต้องคอยสังเกตดูว่าตนจะขิงหลัก ไหนสะดวกก็รีบวิ่งไปขิงหลักนั้นไว้ ถ้าจับหลักได้ก่อน ผู้ที่ มาช้าก็ต้องยอมเป็นสิงหลักลอยคอยขิงหลักของคนอื่นต่อไป การเล่นอาศัยความว่องไว และความสังเกต บางคน ทำท่าจะเปลี่ยนแล้วไม่เปลี่ยนเป็นการล่อ ถือว่าเข้ายัง ยึดหลักอยู่ ผู้อื่นจะขิงยังไม่ได้ บางคนขายาวแขนยาว ได้เปรียบ เท้ายึดหลักข้างหนึ่งไว้ยื่นมือไปจับอีกคนหนึ่ง แล้วรีบเปลี่ยนกัน
ทักษะที่ใช้	การวิ่งและการหลบหลีก
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไป
กติกา	เมื่อสิงแย่งหลักได้ และผู้ใดไม่มีหลักเกาะคนนั้น ต้องเป็นสิงหลักลอยแทน
สถานที่ใช้	หึ่งกลางแจ้งและในร่ม

อุปกรณ์	หลัก มีน้อยกว่าจำนวนคนเล่น ๑ หลัก
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๔๔

ชื่อเกม	เก้าอี้ดนตรี
วิธีเล่น	ผู้เล่นกี่คนก็ได้ มีเก้าอี้ล้อมเป็นวงกลมห่าง ๆ กัน ผู้เล่นทุกคนยืนเป็นวงหลังเก้าอี้ เพลงขึ้นทุกคนต้องร้อง เพลงหยุดตอนใดตอนหนึ่งก็ได้ ทุกคนต้องรีบนั่งเก้าอี้ คนที่เหลือแย่งไม่ทันเพื่อนต้องออกจากการแข่งขัน ในกรณีที่แย่งนั่งพร้อมกัน ๒ คน นั่งเก้าอี้ตัวเดียวกัน และตัดสินไม่ได้ว่าใครนั่งก่อนก็ให้เริ่มใหม่ เล่นกันต่อไป เช่นนี้จนเหลือคนสุดท้าย คนนั้นจะเป็นคนชนะ
ทักษะที่ใช้	การเดินและการสังเกต
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ใดแย่งเก้าอี้ไม่ได้ผู้นั้นต้องออกนอกวง
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	เก้าอี้
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลต่าง ๆ

เกมที่ ๑๔๕

ชื่อเกม	ชื่อดอกไม้
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่เกิน ๑๐ คน มีผ้าเช็ดหน้าหนึ่งผืน ดอกไม้หนึ่งดอก หรือ ๑ ช่อ แขวานดอกไม้ให้ห้อยอยู่ในระดับที่ตรงกับจมูก ของคนที่ถูกปิดตา จับไม้สั้นไม้ยาวเสียดสายว่าใครจะเล่น ก่อนหลัง คนที่เริ่มเล่นก่อนจะต้องถูกปิดตา แล้วให้ผู้

ถูกปิดตาเดิน ๔-๔ ก้าว จากจุดที่แขวนดอกไม้ หยุดแล้ว
หันหน้ามาทางดอกไม้ เพื่อเอาผ้ามาผูกตา แล้วจับ
หมุน ๓ รอบ จับหันหน้าให้ตรงกับดอกไม้ แล้วปล่อยให้
เดินไปคมดอกไม้ในการดมดอกไม้ต้องใช้จมูกดมอย่างเดียว
ห้ามใช้มือควานหา ผู้เล่นมีสิทธิ์เล่นได้ ๒ ครั้ง เมื่อ
ครั้งแรกดมไม่ถูก ผู้ดูคนหนึ่งพาตัวผู้ดมดอกไม้ไปยังที่
ดอกไม้ ให้ดมดอกไม้ แล้วให้เดินออกจากดอกไม้ ๔ ก้าว
ให้หันกลับไปทางดอกไม้อีก ถ้าดมดอกไม้ถูกก็ชนะ คน
ต่อไปก็เล่นตามลำดับ

ทักษะที่ใช้	การเดิน, การหมุน และการสังเกต
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นไม่เกิน ๑๐ คน
กติกา	ผู้ถูกปิดตาถ้าดมดอกไม้ถูกก็ชนะ คนอื่นเล่นแทนต่อไป
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ผ้าเช็ดหน้า ๑ ผืน ดอกไม้หนึ่งดอก หรือหนึ่งช่อ
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๔๖

ชื่อเกม	ปิดตาตีหม้อ
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่เกิน ๑๐ คน มีท่อนไม้ขนาดเหมาะมือ ยาว พอสมควร หม้อดิน ๑ ใบ เหมือนกับการเล่นดมดอกไม้ แต่มีวิธีการแตกต่างกันออกไปเล็กน้อย คือผู้ที่ถูกปิดตา ถือไม้ เมื่อเดินไปถึงที่วางหม้อต้องตีลงไปทันที ห้ามใช้ ไม้ ควานหา
ทักษะที่ใช้	การเดิน, การตี และการกะระยะ

รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทเดี่ยว ผู้เล่นไม่เกิน ๑๐ คน
กติกา	ถ้าผู้เล่นตีหม้อถูก คนอื่นเล่นแทน หรือถ้าตีไม่ถูกก็ตีได้อีก ๑ ครั้ง
สถานที่ใช้	ห้องกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ท่อนไม้ขนาดเหมาะสมมือยาวพอสมควร, หม้อดิน ๑ ใบ, ผ้าเช็ดหน้า ๑ ผืน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเทศกาลต่าง ๆ

เกมที่ ๑๔๗

ชื่อเกม	โฮกปืบ
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน จับไม้สั้นไม้ยาว ให้คนหนึ่งเป็นเสือ คนอื่น ๆ เป็นวัว ผูกคตวมคตทุกคน ผู้เล่นยืนกันเป็นกลุ่ม เสือ แยกยืนต่างหากผู้เล่นเป็นเสือร้องโฮก ผู้เล่นเป็นวัวต้องร้องปืบ ตอบให้เสือนู่ว่าวัวอยู่ตรงไหน เสือจับเสียงได้จะย่องเข้ามาหาวัว ขณะเดียวกันวัวต้องเคลื่อนที่เพื่อไม่ให้เสือจับได้ ถ้าจับวัวตัวใดตัวหนึ่งได้ คนนั้นต้องมาเป็นเสือแทน
ทักษะที่ใช้	การวิ่งและการหลบหลีก
รูปแบบที่ใช้	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	เสือจับวัวตัวใดได้ผู้นั้นต้องมาเป็นเสือแทน
สถานที่ใช้	ห้องกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ผ้าเช็ดหน้า ๑ ผืน
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๔๘

ชื่อเกม	เป่าอิงจูบ
วิธีเล่น	ผู้เล่น ๒ คน ผู้เล่นทั้ง ๒ ฝ่าย ยืนห่างกันพอสมควร หันหน้าเข้าหากันร้อง เป่าอิงจูบ แล้วออกมือทำเป็น รูปต่าง ๆ เช่น ค้อน กระต่าย กรรไกร ฝ่ายไหน ชนะ จะก้าวเดินมาข้างหน้าก็ก้าวแล้วแต่จะตกลงกัน รูปของมือจะทำแตกต่างกันตามลักษณะของสิ่งที่ เป็นสัญลักษณ์ ได้แก่ กำปั้นแทนเครื่องหมายค้อน ถ้าแบมือกางนิ้วออก หมดหมายถึงกระต่าย และชูนิ้วชี้และนิ้วกลาง ๒ นิ้ว ได้แก่กรรไกร แต่ละคนจะเดินไปจนถึงจุดของฝ่าย ตรงข้าม แล้วจึงหันหน้ากลับมาหากันใหม่ทำเช่นนี้ไปจน กว่าผู้เล่นจะเบื่อ
ทักษะที่ใช้	การเคลื่อนไหวของนิ้ว, มือ และแขน
รูปแบบการเล่น	๒ คนหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทคู่ ผู้เล่น ๒ คน
กติกา	ผู้ใดชนะ ก็จะได้เดินไปถึงจุดของฝ่ายตรงข้าม
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป หรือเล่นแทนการจับไม้สั้นไม้ยาว เป็นการเสี่ยงทายว่า ฝ่ายใดจะได้เล่นก่อนก็ได้

เกมที่ ๑๔๙

ชื่อเกม	แข่งเรือคน
วิธีเล่น	แบ่งผู้เล่นเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน มีลูกสะบ้า ๒ ลูก แต่ละพวกเลือกนายเรือพวกละคน พวกเล่นคนที่หนึ่งนั่งเหยียดเท้า คนที่สองนั่งตอกกันไป

ขีดเส้นที่หมายชนะของเรือไว้ นายท้ายมีลูกสะบ้าคน
 ละลูก แล้วเดินไปซ่อนสะบ้าในพวกของตัวให้อีกพวกหนึ่ง
 ชีว่าอยู่ที่ใคร ผลัดกันซ่อน และชี้แถวละครึ่ง ถ้าพวก
 ใดชี้ถูก แถวของตนจะได้เลื่อนไป โดยคนที่อยู่ท้ายแถว
 จะเลื่อนไปอยู่หัวแถว ผู้ที่ถึงเส้นชัยก่อนแถวนั้นชนะ
 หรือชนะด้วยการสุดแถวแล้วแต่จะตกลงกัน

ทักษะที่ใช้

การเดิน และการสังเกต

รูปแบบการเล่น

แถวตอน ๒ แถว

ลักษณะการแข่งขัน

ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย
 เท่า ๆ กัน

กติกา

แถวใดถึง เส้นชัยก่อนแถวนั้นชนะ

สถานที่ใช้

ทั้งกลางแจ้งและในร่ม

อุปกรณ์

ลูกสะบ้า ๒ ลูก

บทร้อง

ไม่มีบทร้องประกอบ

โอกาสที่ใช้

เล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

เกมที่ ๑๔๐

ชื่อเกม

ชายแดงโม

วิธีเล่น

ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน คนหนึ่งเป็นคนซื้อ อีกคนหนึ่ง
 เป็นคนขาย คนขายต้องนั่งยึดเสาหรือยึดสิ่งถาวรเป็น
 หลัก ให้คนที่แดงโม ซึ่งจะมีกี่คนก็ได้ นั่งยึดเอา
 ไว้ให้แน่น แล้วให้คนอื่น ๆ ยึดเอาต่อ ๆ กันไปจนหมด
 จำนวนคน ผู้ขายต้องถามว่าจะซื้อไปไหน ผู้ซื้อจะเอา
 ีวติดศีรษะเหมือนติดแดงโมจริงๆ แล้วบอกว่าต้องการ
 ไปไหน คนขายให้หยิบเอาเอง คนซื้อจะพยายามดึง
 แดงโมลูกนั้นให้ออกมาผู้ที่เป็นแดงโม จะยึดกันแน่นไม่
 ยอมปล่อย ถ้าแย่งได้ แดงโมคนนั้นจะต้องเป็นของ
 ผู้ซื้อ ระหว่างเล่นจะมีการโต้ตอบกัน

ผู้ซื้อ แดงโมลุลละเท่าไหร่
 ผู้ขาย ๔ บาท
 ผู้ซื้อ เลือกได้ไหม
 ผู้ขาย ได้ คัดก็ได้ เจาะก็ได้ ชิมก็ได้

ทักษะที่ใช้	การตั้ง
รูปแบบการเล่น	แถวตอน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ที่เป็นแดงโม คนใดถูกตีกคนนั้นต้องเป็นของผู้ซื้อ
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมพื้นเมืองประเภทในน้ำ

เกมที่ ๑๔๑

ชื่อเกม	ตีโป่ง
วิธีเล่น	ผู้เล่นเป็นหญิงที่ว่ายน้ำไม่เป็นไม่จำกัดจำนวน ผู้เล่น นุ่งกระโจมอก ลงน้ำให้ผ้าเปียก ขยับชายผ้าให้ห่าง จากตัว แล้วใช้มือหุยน้ำให้เข้าในชายผ้าผ้าดุงที่เปียก น้ำจะโป่งพองขึ้น เพราะมีลมอัด ใช้มือข้างหนึ่งจับ ชายผ้าดุงซึ่งอยู่ใต้น้ำ เพื่อมิให้ตีนผ้าตกลงน้ำ มิฉะนั้น ลมที่กักไว้จะแผ่หมด ผิดกติกาหญิงตัว

ทักษะที่ใช้	การทรงตัว
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ในน้ำ
อุปกรณ์	ไม่มี

เกมที่ ๑๔๓

ชื่อเกม	จับจ๋อม
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน ยืนล้อมวงกันในน้ำ แล้วใช้ใบไม้หรือสิ่งอื่นที่ลอยน้ำได้ทิ้งลงกลางวง ต่างคนต่างกระทุ่มน้ำใส่กัน เมื่อหยุดลงแล้ว ใครจับสิ่งที่ลอยน้ำนั้นได้ก่อนชนะ และได้ย้ายทุกคนอื่น ๆ ถ้าหากคนเหล่านั้นไม่รีบค้ำน้ำลงไปเสียก่อน ควรจะเล่นในน้ำลึกขนาดหน้าอกและพื้นดินเป็นทราย
ทักษะที่ใช้	การดำน้ำ และการสังเกต
รูปแบบที่ใช้	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ถ้าผู้ใดหยิบสิ่งที่ลอยน้ำได้ก่อนคนอื่นจะได้ตีตบคนอื่น
สถานที่ใช้	ในน้ำ ลึกขนาดหน้าอก
อุปกรณ์	ใบไม้ หรือสิ่งที่ลอยน้ำได้
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในเวลาเย็น

เกมที่ ๑๔๔

ชื่อเกม	จิว
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน จับไม้สั้นไม้ยาวเลือกตัวจิว เริ่มเล่นโดยมีค่าน้ำถามว่า "จิวหรือ" ผู้เป็นจิวรับว่า "จิว" แล้วผู้ร้องก็ต้องว่ายนน้ำหนี ผู้ที่เป็นตัวจิวจะต้องค้ำน้ำหรือว่ายนน้ำไล่จับ เมื่อจับได้หรือเพียงแต่ตะต่องผู้ใดผู้ถูกจับจะต้องมาเป็นจิวแทน เกมชนิดนี้ จะเล่นในสระน้ำ แม่น้ำ ลำน้ำ ใดที่ทั้งนั้น ถ้าผู้ว่ายนน้ำไม่เป็นก็ควรเล่นในน้ำตื้น ๆ

ทักษะที่ใช้	การว่ายน้ำ และการดำน้ำ
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	จับหรือแตะใครได้คนนั้นต้องเป็นจับแทน
สถานที่ใช้	ในน้ำ
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๔๔

ชื่อเกม	ชิงลูกช่วง
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน ยืนล้อมวงในน้ำ ลึกเพียงสะเอว ขึ้นมา ใช้ลูกบอลขนาดเล็ก หรือผลไม้ทุกอย่างที่ลอยน้ำได้ โยนลงในน้ำกลางวง ให้ผู้ที่ยืนล้อมวงนั้นชิงลูกบอล ใคร ชิงได้เป็นผู้ชนะ

ทักษะที่ใช้	การว่ายน้ำ และการสังเกต
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ใดชิงลูกบอลได้ เป็นผู้ชนะ
สถานที่ใช้	ในน้ำลึกแค่เอว
อุปกรณ์	มีลูกบอล ๑ ลูก (ขนาดเล็ก)
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๔๖

ชื่อเกม

คำหา

วิธีเล่น

ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน เล่นในน้ำลึกประมาณ ๑ วาเศษ
เพื่อให้หน้าขุ่น เวลาเล่นผู้หาจะได้ไม่เห็นไม้ที่ซ่อน
จับไม้สั้นไม้ยาว หาผู้เล่นที่จะนำไปไม้หรือกิ่งไม้ที่มีใบ
๓-๔ ใบ คำนว่นลงไปฝังใบไม้ลงในดิน หรือทรายใต้น้ำ
ให้มิด เพื่อมิให้คนอื่น ๆ ทาพบ เมื่อฝังเสร็จแล้วโผล่ขึ้นมาเป็น
คอยระวังตัวอยู่ แล้วคนเล่นนอกนั้นก็คำหา ถ้าใครหา
ใบไม้หรือกิ่งไม้ซึ่งฝังนั้นได้แล้ว ต้องพยายามซ่อนไม่ให้ใคร
เห็น เอามาติดคนฝัง คนฝังต้องรีบหนี คนพบใบไม้
ก็ต้องตามตีให้ตีให้เวลาตี ๕ นาที ถ้าตีถูกผู้ฝังต้องตาย
โดยออกไปนั่งต่างหาก จะเข้าเล่นเป็นผู้คำหาต่อไปอีก
ไม่ได้ แต่ถ้าตีไม่ถูกภายในกำหนด ผู้นั้นยังเป็นผู้คำหาได้
และผู้หาพบเป็นผู้ฝังต่อไป ผู้ไล่ตีผู้ไม้ได้คะแนนทั้งสองคน
ถ้าคนหนึ่งคนใดหาพบและตีผู้ฝังได้ภายในกำหนดผู้นั้นได้
๑ คะแนน แล้วผู้หาได้ก็ฝังให้ผู้อื่นหาหันต่อไปอีก ทำเช่นนี้
จนหมด ถ้าผู้ชนะได้คะแนนเท่ากัน ก็ให้แข่งซ้ำอีก
ภายใน ๕ นาที คนที่ชนะเลิศได้แก่คนที่ ๑ ซึ่งฝังตั้งแต่
ครั้งแรกไม่มีใครหาพบภายในกำหนด เมื่อครบจำนวนแล้ว
ผู้หา ๆ ไม่พบ ผู้คำหาชนะเลิศ ที่ ๒ ได้แก่ ผู้ได้คะแนน
สูงรองลงมา

ทักษะที่ใช้

การคำนวณ และการสังเกต

รูปแบบการเล่น

เป็นกลุ่ม

ลักษณะการแข่งขัน

ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน

กติกา

ถ้าผู้ใดหาใบไม้ที่ฝังพบ คนนั้นจะได้เป็นผู้ฝังแทน ส่วน
ผู้ฝังคนแรกก็หมดสิทธิ์เล่น

สถานที่ใช้	ในน้ำ
อุปกรณ์	ใบไม้ หรือกิ่งไม้เล็ก ๆ มีใบตัด ๓-๔ ใบ
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๔๗

ชื่อเกม	พักผ่อน
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ต้องเล่นหรือแข่งขันกันในน้ำ คือ เวลาที่ลงไปอาบน้ำด้วยกันหลาย ๆ คน มีหัวหน้าคนหนึ่งถือลูกบอล ผลส้มโอ หรือไม้หุ้ที่เบา ๆ ของที่ลอยน้ำแล้วเป็นใช้ได้ทั้งนั้น ผู้เป็นหัวหน้ายืนอยู่ริมน้ำ พวกเพื่อนเล่นด้วยกันก็ยืนเป็นแถวหน้ากระดาน ให้เสมอกันไม่ให้ไหลออกไป แล้วผู้เป็นหัวหน້าร้องว่า "หมาพักผ่อน ลอยได้ลอยกิน" แล้วโยนลูกบอล ผลส้มหรือไม้หุ้ นั้น ออกไปทางน้ำลึก แล้วก็ตั้งต้นว่าน้ำไปพร้อมกัน ถ้าใครไปถึงและจับเอาสิ่งที่หัวหน้าโยนออกไปนั้นได้ก่อน ก็ตัดสินให้คนนั้นชนะ ผู้ชนะจะเชกเข้าหรือชื้อคอกพวกแพ แล้วแต่จะตกลงกัน

ทักษะที่ใช้	การว่ายน้ำ
รูปแบบการเล่น	แถวหน้ากระดาน ๑ แถว
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ผู้ใดไปถึงและจับสิ่งที่ลอยน้ำนั้นได้ก่อนเป็นผู้ชนะ ๆ จะเชกเข้าหรือชื้อคอกเพื่อนที่แพก็ได้

สถานที่ใช้	ในน้ำ
อุปกรณ์	ลูกบอล หรือผลส้ม หรือขอนไม้หุ้ที่เบา ๆ
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นเวลาอาบน้ำ

เกมที่ ๑๔๔

ชื่อเกม	หมากป้อมแม่หัวลิง
วิธีเล่น	ผู้เล่นตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป เล่นในน้ำขนาดน้ำไม่ตื้นกว่า ขึ้นเอว ไม่ลึกถึงปาก หากิ่งไม้หรือวัตถุอย่างใดอย่าง หนึ่งที่ลอยน้ำ ขนาดเท่าหัวแม่มือ ผู้เล่นยืนเป็นวง คนหนึ่งในจำนวนผู้เล่นโยนวัตถุนี้ลงกลางวง แล้วทุก คนต่างก็กระทุมน้ำ เพื่อให้วัตถุจมหรือลอยไปแห่งอื่น เนื่องจาก ความกระแสบที่ผู้เล่นกระทุมน้ำ ทำให้น้ำ เป็นระลอกกลบวัตถุนั้น จนผู้เล่นไม่เห็นวัตถุนั้น เมื่อ กระทุมน้ำพอสมควรแล้วต่างก็หยุด แล้วต่างก็ส่ายตาทา วัตถุนั้น ใครจับวัตถุนั้นได้ก่อน ก็มีสิทธิ์ที่จะเชกศิระชะ เพื่อนในหมู่ที่เล่นได้ ฉะนั้นเพื่อมิให้ผู้จับวัตถุนั้นได้เชก ศิระชะ ต้องรีบดำน้ำลงโดยเร็ว ผู้ใดที่ดำน้ำแล้วจะไม่ถูก เชกศิระชะ
ทักษะที่ใช้	การดำน้ำและการสังเกต
รูปแบบการเล่น	วงกลม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป
กติกา	ผู้ใดจับวัตถุนั้นได้ ก็มีสิทธิ์เชกศิระชะผู้อื่น ๆ ถ้าไม่ยอม โดยเชกศิระชะก็รีบดำน้ำก่อนจึงจะไม่โดนเชกศิระชะ
สถานที่ใช้	ในน้ำระหว่างขึ้นเอวถึงคอ
อุปกรณ์	กิ่งไม้ หรือวัตถุลอยน้ำ
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นในการอาบน้ำ

เกมพื้นเมืองประเภทเลียนแบบผู้ใหญ่เกมที่ ๑๔๔

ชื่อเกม	เล่นพ่อแม่แม่ (เล่นแต่งงาน)
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน คนหนึ่งสมมติเป็นพ่อ อีกคนหนึ่งเป็นแม่ นอกนั้นเป็นลูกแล้วพูดจากัน เหมือนในครอบครัวจริง ๆ สุกแต่จะพูดอย่างไร
ทักษะที่ใช้	การแสดงท่าทาง
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่วไป

เกมที่ ๑๖๐

ชื่อเกม	เล่นเสียงน้อง
วิธีเล่น	ผู้เล่นหนึ่งคนหรือมากกว่านั้นก็ได้ ฝ่ายผู้ทำตุ๊กตา และทำเปลเอาเสื้อผ้ามาผูกเป็นเปล เอาผ้าเช็ดหน้ามาพับเป็นตุ๊กตา ม้วนผ้าเช็ดหน้าสองข้างมาชนกันแล้วพับหักลงมาครึ่งหนึ่งใช้เชือกรัดตอนบนสมมุติเป็นหัว ด้านข้างส่วนที่เหลือเป็นแขน ส่วนล่างเป็นขา ใส่สะเอวอุ้มไปเที่ยว ถ้าว่างก็ผูกเปลให้นอนแล้วล่อม
ทักษะที่ใช้	การแสดงท่าทาง
รูปแบบการเล่น	คนเดียว
ลักษณะการแข่งขัน	ไม่มี

กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ผ้าผูกทำตุ๊กตา และทำเปล
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๖๑

ชื่อเกม	เล่นหม้อข้าวหม้อแกง
วิธีเล่น	ส่วนมาเมื่อก่อนจะมีหม้อข้าวหม้อแกง เต่า ครก เครื่องใช้ในการทำครวชขาย รูปร่างน่ารัก เด็กจะชอบมาก เอามาหุงหาแบบผู้ใหญ่ บางทีก็ใช้ของจริง เช่น ข้าวนำมาหุง ไข่นำมาทอด บางทีก็ใช้กับข้าว สมมุติ เช่น ไข่ไก่ไข่ หรือ เปลือกผลไม้ นำมาหั่น ทำเป็นกับข้าว ใช้ทรายห่อใบตอง สมมุติเป็นขนมปัง และใช้เกสรดอกไม้ได้ กระทั่งทำเป็นขนมหวานต่าง ๆ
ทักษะที่ใช้	การแสดงท่าทาง
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่ ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	เครื่องใช้ในการทำครวเล็ก ๆ ไข่ไก่, เปลือกผลไม้ เป็นต้น
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๖๒

ชื่อเกม	แคะขนมครก
วิธีเล่น	ผู้เล่น ๒-๔ คน มีไข่ เต้าขนมครกใบเล็ก ๆ เอา ถ่านใส่ติดเตาเผาเต้าขนมครกให้ร้อน ปิดฝาไว้ น้ำมันใส่ถ้วยลึก ๒ ช้อน เอาผ้าสะอาดม้วนกลม ๆ แล้วผูกเชือก ข้อนสังกะสีหุบแบน ๆ ใช้แคะขนม เริ่มโดย ตีไข่ ใส่น้ำปลา หรือน้ำตาลนิดหน่อย แล้วแต่จะทำแบบเค็มหรือหวาน เอาน้ำมันทาเต้าขนมครก ให้ชุ่ม ปิดฝาไว้ ตักไข่หยอดลงไปแล้วปิดฝา รอจนสุก นำข้อนสังกะสีมาแคะออกใส่ถาดไว้รับประทานได้ การ แคะขนมครกนี้ เด็ก ๆ ชอบกันมากที่สุด การเล่นชนิดนี้ สืบเนื่องมาจากในสมัยก่อน ขนมครกเป็นที่นิยมมาก ขายกันทั่วไปในตอนเช้า เด็ก ๆ จึงคิดกันเป็นเกมขึ้น
ทักษะที่ใช้	การแสดงท่าทาง
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	เต้าขนมครกเล็ก ๆ ถ่าน, น้ำมัน, ผ้าม้วนกลม ๆ แล้วผูกเชือก, ข้อนหุบแบน ๆ
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๖๓

ชื่อเกม	เล่นขายของ
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน มีใบไม้ ดอกไม้อะไรก็ได้ แล้วแต่จะสมมุติว่าเป็นอะไร นำมาหั่นแยกไว้เป็นพวก ๆ ผู้ซื้อจะถามรายการอาหารจากผู้ขาย แล้วสั่งซื้อของผู้ขายทำท่าว่าขายจริง ๆ แล้วใช้วัตถุสมมุติแทนเงิน
ทักษะที่ใช้	การแสดงท่าทาง
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	มีใบไม้ ดอกไม้ แล้วแต่จะสมมุติว่าเป็นอะไร
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๖๔

ชื่อเกม	การเล่นเข้าทรง
วิธีเล่น	ผู้เล่นไม่จำกัดจำนวน การเล่นเข้าทรงมีหลายอย่าง เช่น ทรงแม่ศรี ลิงลม มดแดง ย่าดัง เป็นต้น ให้ผู้ที่เข้าทรงนั่งบนครกตำข้าวหรือดอกไม้ คนอื่น ๆ จะต้องร้องเพลงเชิญ เมื่อเจ้ามาเข้าทรงแล้ว เด็กคนที่เป็นคนทรงจะแสดงท่าทางต่าง ๆ

เพลงประกอบการเล่น มีหลายแบบแตกต่างกันออกไปตามท้องถิ่นที่แต่งเนื้อร้องแปลก ๆ ออกไป

เชิญแม่ศรี

๑. แม่ศรีเอ๋ย	แม่ศรีสาวสะ	ยกมือไหว้พระ
ว่าจะมีคนชม	ชนคิ้วเจ้าต่อ	ชนคอเจ้ากลม
ชกผ้าปิดนม	ชมแม่ศรีเอ๋ย	

๒. แม่ศรีเอ๋ย แม่ศรีสาหงษ์ เขิญเจ้ามาลา
 เอาแม่หงส์สร้อยทอง เขิญปีเขิญกลอง เขิญแม่ทองศรีเอ๋ย
๓. แม่ศรีเอ๋ย แม่ศรีสาคร นมยานหน้าอ่อน
 ผัวร้างเจ้าไว้ กระตักข้างน้อย เป็นทองคำเปลว
 เขิญมาเร็ว ๆ เกิดแม่ทองศรีเอ๋ย

ขอเชิญเสด็จ

ขอเชิญเสด็จเอ๋ย ไข่เคียวอยู่เมื่อไร
 พ่อม้าด้วยหรือก็กลัวจะช้า พ่อม้าด้วยม้ามโนมัย
 มาแล้วอย่าแหวะอย่าเวียน อย่าให้เปสียงเตียน เปสียงได้
 มาแล้วจะหมั่นองไป ใครเลยจะรู้ว่าเสด็จมาเอ๋ย

เชิญพระองค์สี่ทิศ

เขีย เอ๋ยเขิญลา เขิญพระองค์สี่ทิศ องค์ไหนศักดิ์สิทธิ์
 เขิญเทวฤทธิ์ลงมา เข้าสู่น้องข้า เจ้าตาตำเอ๋ย

เชิญพ่อบุญคง

เขิญ เอ๋ยเขิญลง เขิญพ่อบุญคง มาลงโรงเอ๋ย

คนทรง

คนเอ๋ยคนทรง รูปร่างบรรจง เขามาตกแต่งไว้
 ดูหน้าเจ้าขาว เหมือนราวไข่มุก ช่างงามกระไร
 เทวสวรรค์เอ๋ย

ดอกไม้

ดอกไม้ห้อยหู สีส้มพู่ห้อยบ่า คนทรงเขามา
 อย่าช้าเลยเอ๋ย

เชิษฐหลวงไตร

เดิมเอ๋ยเดิมที หน้าที่จะเกิดไฟป่า เข้าเอ๋ยพ่อไปตัด
 ไม่ว่าจะเอามา ทำหลวงไตร เหลาเอ๋ยเหาแล้ว ลับแล้วก็ลบ
 เถาเอ๋ยเถารัลย์ มาพันเข้าให้ สอดสร้อยมาลัยพ้อมา
 เชิษฐเอ๋ยเชิษฐลง ขอเชิษฐพระองค์แปดทิศ
 องค์เอ๋ยองค์ไหนท่านศักดิ์สิทธิ์ ให้เนรมิตหน้อยรา
 เชิษฐเอ๋ยเชิษฐรำ รำให้ย่ำค่ำเถิดพ้อมา

ประเภทเชิฐผี

เชิษฐเอ๋ยเชิฐเล่า เชิษฐพระเจ้า ที่โบตองแตก (รับ)
 ผีมันหายตาแหก เชิฐมาโลมเอาน้อง น้องพ้อตาตำเอ๋ย (ซ้ำ)
 เชิษฐเอ๋ยเช่นเหล่า เช่นพระเจ้า ที่โบตองแตก (รับ)
 ผีมันหายตาแหก เชิฐมาโลมเอาน้อง..... (ซ้ำ)
 เชิษฐเอ๋ย เชิฐเล่า เชิษฐพระเจ้าที่โบมะเขือ (รับ)
 ผีมันหายตาเหยื่อ เชิฐมาโลมเอาน้อง..... (ซ้ำ)
 เจ้าพ่อเขาเขาเขี้ยว ต้องรำคนเตียวแล้วเอ๋ย ฯลฯ

ผีลง

ผีลงแล้วโหวย ผีลงแล้ววา ลงมาไม่ได้
 ใต้ไม้ลงมา เรียวหนามพุทรา กี่ยวผ้าผีปอง
 มีหนามก็ซอง มีพลูก็ซอง ยกเขียนชันทอง
 มารองเข็ดหน้า

เชิฐผีมดแดง

มดแดงเอ๋ย มาเล่นต้อยแขน มาเล่นต้อยขา
 มดใจยา บุ่มบ่ามใจยา (ซ้ำ)

เชิฐผีกะลา

กุกมาเอ๋ย กุกมาเอ๋ย กุกไม่มาก็เชิฐมา
 กุบน้อยกุกกะลา เชิฐผีกะลา ลูกขึ้นมารำเอ๋ย

ผีลุ่ม

๑	เข้ามารุม ๆ	แม่ลุ่มแต่ปลา	ตัวเล็กไม่เสือก
	ตัวเผือกไม่ว่า	ลุ่มหักครอกปลา	พญาลุ่มเอย (ซ้ำ)
๒	แม่นางลุ่มเอย	ลุ่มปลาในหนอง	ลุ่มปลาในคลอง
	ลุ่มปลาในห้วย	บินมาพริบ ๆ	บินมาพับ ๆ
			แม่นางลุ่มเอย

สิงลม

๑	สิงลมเอย	มาอมข้าวพอง	เด็กน้อยทั้งสอง
	มาตัดดอกชิก	เจ้าพระยานกพริก	เจ้าพระยานกเขา
	ทวงเปี้ยทวงเข้า	ให้เจ้าสิงลม	
๒	สิงลมเอย	มาอมข้าวพอง	
	เด็กน้อยทั้งสอง	มาตัดดอกชิก	
	เจ้าพระยานกพริก	เจ้าพระยานกเขา	
	ทวงเมียดวงข้าว	กะเจ้าสิงลม	
	มะพร้าวใบกลม	ขนมตันชมพู	
	ไอ้แก่นำดู	เล่นซู้กะชาววัง	
	กระต่ายเล่นหนัง	เอื้อระเหยตูปอง	

ยาดัง

ยาดังเอย	ลงมาเร็วรา
หาฝึกหาปลา	หาย่าพันคำ
ฝนลาเล่นน้ำ	ทะเลพาไป
ใต้เหล่าสองไทร	ไถ่ห้องสองตัว
กระเทียมสองหัว	ทำขวัญยาดัง

แม่นางดั่ง

- แม่นางดั่งเอย บินมาพริบ ๆ บินมาพาย ๆ เข้าแม่นางดั่ง ฯลฯ

ตีเกราะโมงโมง

ตีเกราะโมงโมงๆ	ไล่ช้างเข้าโพรา
เรียกแม่โหงโพร	มาหักใบไม้
มาไล่เวทย์มนต์	หนังสือเปียกฝน
ร้องให้รักช้าง	ไอ้ช้างเถื่อนเอ๋ย
กินหญ้าอะไรดี	มากินหญ้าปล้อง
ช้างหนูช้างทอง	ออกลุกตั้งพื้น
ล้มโอส้มอัน	สารพันแกล้มเหล่า
แกล้มเหล่าอะไรดี	แกล้มเหล้ามะม่วงแช่
ไปบอกกะพ้อ	ไปบอกกะแม่
มารับพ้อตา	นกกระทุ่มนกกระทา
ได้หัวคันทนา	โทอิ้ว

ทักษะที่ใช้	การแสดงท่าทาง
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้ง และในร่ม
อุปกรณ์	ครกตำข้าว, ตอไม้
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมพื้นเมืองประเภทการเล่นล้อ

เกมที่ ๑๖๔

ชื่อเกม	บตล้อเสียน
วิธีเล่น	เป็นการเล่นหยอกเย้ากระเข้ากันระหว่างเพื่อนฝูง บางทีเป็นการว่าประชดประชันกัน บางทีก็ใช้คำล้อที่เป็นคำ

คล้องจองกัน บางทีนอกจากจะใช้เสียงแล้ว ยังใช้ท่าทาง
ประกอบการล้อเลียนให้สนุกสนานยิ่งขึ้น มีคำล้อหลายบท
ที่แฝงไว้ด้วยแง่คิดสภาพเศรษฐกิจ และสภาพสังคมของ
คนไทยได้อย่างดี บางบทก็เป็นคำล้อที่เกี่ยวกับร่างกาย
ของเพื่อนหลายอย่างเช่น เด็ก ๆ ในสมัยก่อนมักนิยมไว้
ผมจุก ผมเปีย ผมแกละ ฯลฯ

บทร้องประกอบ

ผมจุก

ผมจุก คลุกน้ำปลา เห็นซีหมาเป็นหัวกระจ่องหง่อง

ผมเปีย

ผมเปีย มาเสียใบตอง พระตีกลอง ตะลุ่มตุ้มเม็ง

ผมแกละ

ผมแกละ กระตะใส่เกือก ตกน้ำตาเหลือก ใส่เกือกข้างเตี

ผมม้า

ผมม้า หน้าเหมือนแมว ดูไปแล้ว หน้าเหมือนหมา

แม่โครมา

แม่โครมา น้ำตาใครไหล ได้เปียสองไพ ดิดกันแม่มา

อืมก่อน

อืมก่อนดูโขนดูหนิง อืมทีหลัง ล้างด้วยล้างขาม

หัวล้าน

หัวล้านหัวเหลือง หัวละเฟื่องสองไพ หัวล้านจัญไร
หัวละไพเปียเดียว

หัวโต

หัวโต ขายแดงโม ขายไม่ได้ ร้องไห้โฮโฮ

หัวโล้น

หัวโล้นโกนใหม่ ๆ ครวกซีโก้ ใส่หัวโล้น

หิด

หิดหิดหิด ไปติดใครมา พอถึงศาลาก็มานั่ง เกาเกา

อ้วนตุ้ตะ

อ้วนตุ้ตะ กินมะระจิ้มซี อ้วนไม่ตี กินซีจิ้มมะระ

ขวัญเดียว

ขวัญเดียว ลูกยายเขี้ยวชายพลู สองขวัญ ลูกยา
จันทร์ชายหมู

บ๊อกซ่าบ๊อก

บ๊อกซ่าบ๊อก : พ่อแม่ไม่อยู่ จับอิหนูใส่กระบอก

ก๊ว ก๊ว

เวลาใครทำอะไรผิด เพื่อมักขบลือโดยร้องเป็นทำนอง
ง่าย ๆ ก๊ว ก๊ว หน้าไม่อาย ครวกซีควายต้มส้ม ฯลฯ
แสดงภาพความเป็นอยู่ท้องถิ่นที่ใช้ควายทำนา และ
การทำอาหารมีแกงต้มส้ม ซึ่งเป็นอาหารพื้น ๆ

เฉิบ เฉิบ

เฉิบ เฉิบ กินข้าวไม่เปิบ กินปลาเปล่า ๆ พ่อแม่
เขาวัว ทำตาขาว ๆ

โตงเตงโตงเว้า

โตงเตงโตงเว้า กินแต่ของเขา ของเราเก็บไว้

แม่ว่าย

แม่ว่ายแม่วี แม่ปวดท้องฉี่ กระโดดลงน้ำ

มดตะนอย

๑. มดตะนอย ต่อยตันพริก คนโหนดูกติก คนนั้น
ต้องตดด้งป้ง
๒. มดตะนอย ต่อนกันชัน คนโหนดึงพัน คนนั้นแหละตด

ไครตด

- ไครตดกนเน่ากันหนอน พระอินทร์ถือศร
 ชีมาไล่พัน ดวงจันทร์ลั่นบ้อ
 ย้อป้งย้งปู้ด ชีพรดแดงแจ๋ ชีแร่ตากไหล ชีไก่เหม็นใจ
๓. มดตะนอย มาต้อยไบหู
 ไครมาแลดู คนนั้นชืดต

ทักษะที่ใช้	การใช้คำพูด
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	กลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางหนูปากขวด

นางหนูเอ๋ย	นางหนูปากขวด	มีหนวดหยอดแหม่ม
ย้อยแก้มย้อยคาง	จะตัดหนทาง	ให้นางหนูเดิน
นางหนูไม่เดิน	มาเดินทางเก่า	พบพี่น้องเจ้า
กินเข้ากะสารหนู	เคี้ยวหมากเคี้ยวพลู่	ไฟทั้งสองแก้ม
ซื้อผ้าลายแล่ม	มาทั้งสองผืน	ดอกไม้ดอกบัว
เป็นหัวปลากราย	ที่เชิงมันลาย	จมูกมันงอน
เมื่อมันไซ้	มันไซ้ได้ซอน	เมื่อมันนอน
มันนอนได้ไม้	เมื่อมันไป	มิรู้ได้เลย

นางแมว

นางแมวเอ๋ย	ท่านให้ขอฝน	ให้ขอรดน้ำมนต์
รดหัวนางแมวข้าง	ขอเปียค่าจ้าง	หามนางแมวมา
ให้ถูกทั้งเข้า	อย่าให้เข้าตายฝอย	เข้าเกรียนละสองร้อย
อ้อยล่ำละยี่สิบ	ไปซื้อหมากดิบ	ถึงเมืองไชโย
ลูกสาวโต ๆ	เร่งให้มีลูก	ทั้งเข้าก็ให้ถูก
ลูกไม้อย่าให้แพง	ห้าตาแดง ๆ	ร่อนรับร่อนแร่
ฝนก็ตกลงมา ๆ		

เทวดา

เทวดาฟ้าตก	ฝนฟ้าไม่ตก	ยกลูกจะแตก
ผลกรรมล่ำขาก	ลูกนี้ก็ไม่ว่า	ขอเข้าในนา
ขอปลาในน้ำ	ข้าวโพดข้าวฟ่าง	ผลไม้บานา
ขอเชิญแมวมา	ว่าจะให้ขอฝน	จะขอน้ำมนต์
รดหัวแมวข้าง	ขอเปียค่าจ้าง	หามนางแมวมา
ให้ถูกทั้งเข้ากล้า	อย่าให้ตามฝอย	เข้าเกรียนละสองร้อย
อ้อยล่ำละยี่สิบ	ไปซื้อหมากดิบ	ถึงเมืองไชโย
ลูกสาวโต ๆ	เร่งให้มีลูก	ทั้งเข้าก็ให้ถูก
ลูกไม้อย่าให้แพง	ห้าตาแดง ๆ	ร่อนรับร่อนแร่
ฝนก็ตกลงมา ๆ		

๒. จันทรเจ้าชา ดิฉันถามข่าว พระจันทร์โศกเศร้า
 ดิฉัน เป็นทุกข์ พระจันทร์เป็นสุข ดิฉันสบาย
 พระจันทร์เคอ็นหงาย ดิฉันเที่ยวเล่น เดือนมืดไม่เห็น
 ดิฉันนอนเสีย

ฝนตกฟ้าร้อง

เมื่อฝนตกจะไปไหนก็ไม่ได้ ก็ร้องเล่นตามสิ่ง
 ที่ได้เห็น แล้วมีคำคล้องจองกัน

ฝนตกฟ้าร้อง	น้ำนองท่วมบ้าน
กบเขี่ยครึ่งพลาบ	แมลงเม่าบินไขว่
จระเข้เอ๋ย	แมงตาลงพัก
ไอ้เขี้ยวขาหัก	ชกขึ้นชกลง
ไอ้คิงเป่าปี	ตาก็ ชื่นรด
อีตทาปากแหว่ง	กุ่มจุกมาตุ
สะตุตซี่ทมิ	สะตุตซี่ทมา
ทกล้มปากแตก	ฝักนึ่งหญาแพรก
ไต่หัวคันทนา	โท้อั่ว

ผงเข้าตา

ผงเข้าตา แมงดาหนีบออก จะคดเข้าตอก ให้แมงดากิน

หนู

หนู ๆ	หนูมาแต่	จะต้องกำกับ
เอาไม้ขอนทับ	กับแจกับแจ	หนูท้อแท้
ท้อแท้รังไก่อ	กินแต่ไข	เอาเปลือกกรองรัง
จะทอดตะพาน	ให้นางหนูเดิน	นางหนูไม่เดิน
มาเดินทางเก่า	พบพี่น้องเจ้า	กินข้าวกะสารหนู
เคี้ยวหมากเคี้ยวพลู	โพล่ทั้งสองแก้ม	ซื้อผ้าลายแล่ม

มาทั้งสองฝั่ง	ดอกไม้ดอกบัว	เป็นหัวปลากราย
ที่เชิงบันได	จุมุกมันงอน	เมื่อมันจะไข
บันไดได้ขอน	เมื่อมันจะนอน	มันนอนได้ไม้
เมื่อมันจะไป	มิรู้ได้เลย	

ปั้นเมฆ

ปั้นเมฆเสียก่อน	มีละครสามวัน	หัวล้านชนกัน
ฝนก็ล้นลงมา	นางแมวทางขอด	ตลอดทางยาว
สี่เท้าทำแดง	แมวกินปลาอย่าง	แมวกินปลาแห้ง
ฝนตกมาแล้ว	อยู่ที่ต้นสะเดา	เก็บทิ้งรากเข้า
ปลาไหลปลาไหล	ปลากระตังรังไล่	อยู่ในท้องนา
นางเมฆลาเอย	มาจากเบื้องบน	ท่านให้ขอฝน
ฝนก็ตกลงมา ๆ		

ฝนตก

ฝนตกแตกออก	นกกระจอกเข้ารัง
แม่หมาเฝ้าเสื่อ	ต่อเรือไปคูหนึ่ง

บทร้องเหล่านี้แสดงความมีใจกว้างขวาง และสะท้อนสังคมสมัยก่อน โดยนำสิ่งรอบตัวมาเป็นเนื้อหา

ทักษะที่ใช้	การใช้คำพูด
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	เล่นได้ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	ในเวลาเดือนหงาย

เกมพื้นเมืองประเภทปริศนาคำทาย

เกมที่ ๑๖๗

ชื่อเกม	บททาย																								
วิธีเล่น	ปริศนาหรือคำทาย (Riddle) เป็นการเล่นทายปัญหาหรือปริศนา เพื่อช่วยลับสมองทดลองปัญญาให้ผู้เล่นได้คิดทดลองเขาวี ความเฉลียวฉลาด เป็นการเล่นที่ไม่มีกติกา ไม่ต้องใช้กฎเกณฑ์ ไม่ต้องใช้ผู้เล่น และไม่ต้องใช้อุปกรณ์ใด ๆ ทั้งยังไม่ต้องใช้สถานที่มาก ผู้เล่นก็ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ วัย และระดับการศึกษา ผู้เล่นจะต้องนั่งหันหน้าเข้าหากัน มีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ตั้งคำถาม หรือตั้งปริศนาคำทายคนอื่น ๆ ก็จะต้องคอยตอบคำถาม คำขึ้นต้นปริศนามักจะขึ้นต้นด้วยคำว่า "อะไร" หรือ "อะไรเอ๋ย" ดังต่อไปนี้																								
	<table border="0"> <tr> <td>อะไรในโต</td> <td>ส้มโอปอก</td> <td>อะไรในจอก</td> <td>เข้าดอกขจร</td> </tr> <tr> <td>อะไรในขัน</td> <td>มะคันแช่</td> <td>อะไรในแคร่</td> <td>ไท เหล้าไทยา</td> </tr> <tr> <td>อะไรในผ้า</td> <td>จำปาซ่อนกลิ่น</td> <td>อะไรในดิน</td> <td>ขมิ้น เหลืองอ่อน</td> </tr> <tr> <td>อะไรได้หอม</td> <td>เสน่ห์ผิวรัก</td> <td>อะไรในกลัก</td> <td>เหล็กไฟตาเถร</td> </tr> <tr> <td>อะไรในเลน</td> <td>กระเบนตั้มยำ</td> <td>อะไรแดงดำ</td> <td>มะกล่ำตาหนู</td> </tr> <tr> <td>อะไรในรู</td> <td>บุ๋มบุ๋มทะเล</td> <td>อะไรในเปล</td> <td>ขนมแม่ลูกอ่อน</td> </tr> </table>	อะไรในโต	ส้มโอปอก	อะไรในจอก	เข้าดอกขจร	อะไรในขัน	มะคันแช่	อะไรในแคร่	ไท เหล้าไทยา	อะไรในผ้า	จำปาซ่อนกลิ่น	อะไรในดิน	ขมิ้น เหลืองอ่อน	อะไรได้หอม	เสน่ห์ผิวรัก	อะไรในกลัก	เหล็กไฟตาเถร	อะไรในเลน	กระเบนตั้มยำ	อะไรแดงดำ	มะกล่ำตาหนู	อะไรในรู	บุ๋มบุ๋มทะเล	อะไรในเปล	ขนมแม่ลูกอ่อน
อะไรในโต	ส้มโอปอก	อะไรในจอก	เข้าดอกขจร																						
อะไรในขัน	มะคันแช่	อะไรในแคร่	ไท เหล้าไทยา																						
อะไรในผ้า	จำปาซ่อนกลิ่น	อะไรในดิน	ขมิ้น เหลืองอ่อน																						
อะไรได้หอม	เสน่ห์ผิวรัก	อะไรในกลัก	เหล็กไฟตาเถร																						
อะไรในเลน	กระเบนตั้มยำ	อะไรแดงดำ	มะกล่ำตาหนู																						
อะไรในรู	บุ๋มบุ๋มทะเล	อะไรในเปล	ขนมแม่ลูกอ่อน																						
ทักษะที่ใช้	การใช้เขาวีปัญหา																								
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่มตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป หันหน้าเข้าหากัน																								
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่																								
กติกา	ไม่มี																								
สถานที่ใช้	เล่นได้ทั้งกลางแจ้งและในร่ม																								
อุปกรณ์	ไม่มี																								
บทร้อง	ไม่มี																								
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป																								

เกมที่ ๑๖๘

ชื่อเกม	ปริศนาที่เกี่ยวกับรูป
วิธีเล่น	เป็นคำทายที่จะบอกลักษณะรูปร่าง ว่าเป็นอย่างไร แล้วให้คนตอบพิจารณาใช้สติปัญญา ตอบเอาเอง มีดัง ต่อไปนี้
	๑. อะไรเอ๋ย มีปากไม่มีฟัน กินข้าวทุกวันได้มากกว่าคน ตอบ หม้อข้าว
	๒. อะไรเอ๋ย ไม่มีคอไม่มีหัว มีแต่หน้า ถึงเวลาตีได้ดีเอา ตอบ กลอง
	๓. อะไรเอ๋ย สองหูสีดำ เปื่อนักหนา เอาขาไว้ตีหู ตอบ แวนตา
	๔. อะไรเอ๋ย เพชรฉลุมีหูที่ปาก เพชรฉลามีปากที่ท้อง เพชรชะล่องมีท้องข้างหลัง ตอบ กะทะ, กบไล่ไม้, น่องคน
	๕. อะไรเอ๋ย ตัวมีหู หูคล้องขา ขาก็มีหู หูก็คล้องมือ ตอบ เป็นโต
	๖. อะไรเอ๋ย สองหน้ามีงาเต็มตัว ตอบ ข้าวเกรียบงา
	๗. ผิวกายผุดผ่อง ในท้องไส้ขาว ชุ่มกเป็นระนาว ปลายแดงแดง ตอบ เทียนไข
ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	เล่นได้ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มีบทร้องประกอบ
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๖๔

ชื่อเกม

ปริศนาที่เกี่ยวกับอาการ

วิธีเล่น

ผู้ตั้งปริศนามักจะบอกลักษณะอาการของสิ่งต่าง ๆ ลงไปในคำถาม เช่น แผลง่ามเปิด หรือการกระทำประจำที่ทำอยู่ เป็นต้น มีดังนี้

๑. อะไรเอ๋อ ออกลูกไปแล้วไม่กลับ

ตอบ ลูกกระสุนปืน

๒. อะไรเอ๋อ เกิดมานำเวทนา มีตาทั่วตัว

ตอบ ลับประรด

๓. อะไรเอ๋อ เกิดเพราะไฟ สลายเพราะลม

ตอบ ควันไฟ

๔. อะไรเอ๋อ มีลูกอยู่ที่ตีน มีตารอบตัว มีหูอยู่บนหัว

ตอบ แทะ

๕. บยามเข้าเดินสี่ขา บยามกลางวันเดินสองขา

บยามเย็นเดินสามขา

ตอบ ้วยเด็ก, ้วยหนุ่มสาว, ้วยชรา

๖. มลุมมล่า เดินวันยังค่ำ ไม่เห็นรอย

ตอบ เรือ

๗. อะไรเอ๋อ รังโทง ๆ มีธงข้างหลัง

ตอบ สุนัข

๘. อะไรเอ๋อ กิ่งกลางดง โกงกลางดอน เจาะชายคอน

นอนชายคา

ตอบ ลูกกระสุนปืน, คันกระสุน, มอด, นกกระจอก

๙. อะไรเอ๋อ ชอบมากับฝน เวลาอยู่ข้างบน

ร้องเสียงดัง

ตอบ ฟ้าร้อง

๑๐. อะไรเอ๋อ กินข้างบน ชีข้างล่าง กินข้างล่างชีข้างบน

ตอบ ไม้กบไสไม้

๑๑. อะไรเอ๋ย มักกินเจ็บปาก มักอยากเจ็บจุก

เอาตีนป้อนลูก เอาจุกป้อนปาก

ตอบ แรดกินหนาม, หมู, ไก่, ช้าง

๑๒. อะไรเอ๋ย กลางวันพาลูกยืน กลางคืนพาลูกนอน

ตอบ บันไดบ้านตามชนบท

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทกลุ่ม
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	เล่นได้ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๗๐

ชื่อ เกม	ปริศนาที่เกี่ยวกับรูปและอาการ
วิธี เล่น	ลักษณะของคำทายนั้นจะบอกทั้งรูปร่าง และอาการ กระทำของสิ่งนั้น ๆ มีดังนี้

๑. อะไรเอ๋ย สามขาเดินมา หลังคามุงสำลี

ตอบ คนแก่ผมหงอกถือไม้เท้า

๒. อะไรเอ๋ย สี่ตีนเดินมา หลังคามุงกระเบื้อง

ตอบ เต่า

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่
กติกา	ไม่มี

สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๗๑

ชื่อเกม	สัตว์ที่ไม่ระบุชื่อ
วิธีเล่น	เป็นปริศนาคำทาย ที่บอกลักษณะว่าเป็นสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่ง แต่คำตอบนั้นอาจจะไม่ใช่สัตว์จริง ๆ ก็ได้คืออาจจะเป็นสิ่ง ของ เครื่องใช้ก็ได้ มีดังต่อไปนี้
	๑. อะไรเอ่ย หลังงอ ๆ กินหญ้าหมดทุ่ง
	<u>ตอบ</u> เคียวเกี่ยวข้าว
	๒. อะไรเอ่ย สองปีกหัวหก มีสองบาทา ยามทิวาพักผ่อน ยามราตรีออกหากิน
	<u>ตอบ</u> ค้างคาว
	๓. อะไรเอ่ย มีหาง มีปาก มีตา กินปลาเป็นอาหาร
	<u>ตอบ</u> แทะ
	๔. อะไรเอ่ย เกิดมาไม่มีขา พอสิ้นชีวมืดแต่ขา ไม่มีหาง
	<u>ตอบ</u> กบ
	๕. อะไรเอ่ย จับทางขึ้น ยิงฟันแทง
	<u>ตอบ</u> ขนไก่แยงหู
	๖. อะไรเอ่ย สัตว์สองขาหากินต่างแดน หัวมันนับแสน สัตว์นั้นนามใด
	<u>ตอบ</u> นกตะกรุม
	๗. อะไรเอ่ย ตีนเป๋อ ๆ คะเย่กินใบไม้
	<u>ตอบ</u> ช้าง

๘. อะไรเอ๋ย สองตีนบังแดด แปรตีนเดินหน
 ต่ำเตี้ยหน้ามน นามกรว่าอะไร

ตอบ ปู

๙. อะไรเอ๋ย สี่ตีนเดินมา หน้าตาคล้ายคนขอลงกลพีลิก

ตอบ ลิง

๑๐. อะไรเอ๋ย สี่ตีนเดินเชื่อง ๆ ไม่มุงกระเบื้องแต่

มุงเข็ม

ตอบ เม่น

๑๑. อะไรเอ๋ย สี่ตีนเกาะฝา อ้าปากกินคน

ตอบ มุ้ง

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์
เทคนิค	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๗๒

ชื่อเกม

แมลง

วิธีเล่น

ลักษณะของคำทายนั้นจะบอกเป็นลักษณะของแมลง แต่คำตอบ
 นั้นอาจไม่ใช่แมลงก็ได้ ดังนั้นผู้ตอบคำถามจะต้องมีไหวพริบ
 ดี คำถามมีดังนี้

อะไรเอ๋ย หึ่ง ๆ เหมือนผึ้งภุมรา เอกบาทา จะเร่ ๆ

ตอบ จุกข้าง

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๗๓

ชื่อเกม	สัตว์ปีก
วิธีเล่น	เป็นคำทายที่บอกลักษณะของนก หรือชื่อนกเข้าไปด้วย ซึ่งคำตอบก็เช่นเดียวกัน คือ ไม่ใช่ชื่อนกเลย ดังคำถาม ต่อไปนี้

๑. อะไรเอ่ย สามถันกันตก วิหคเข้าร่วม ข้อนี้ให้
ตอบรวม สิ่งนั้นคืออะไร

ตอบ กาดม่น้ำตั้งบนเตา

๒. อะไรเอ่ย นกกระปูดตาแดง น้ำแห้งก็ตาย

ตอบ ตะเกียง

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๗๔

ชื่อ เกม	สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม
วิธี เล่น	ลักษณะของคำทายนั้น จะบอกเป็นประเภทสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม เช่น ม้า ช้าง เป็นต้น ดังคำถามต่อไปนี้ ๑. อะไรเอ๋ย มีสามขา เจ้าพระยาขึ้นขี่ ไล่หมวก ก้ามะหอย สิบบุรีควนบูย <u>ตอบ</u> กาน้ำบนเตาไฟ ๒. อะไรเอ๋ย ข้างน้อยลอยน้ำมา มีงาในท้อง <u>ตอบ</u> ลอบตักปลา
ทักษะที่ใช้	เขาวัดปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๗๕

ชื่อ เกม	เปรียบกับสัตว์ที่ไม่ระบุชื่อ
วิธี เล่น	ลักษณะคำทาย จะบอกเป็นลักษณะของสัตว์ชนิดต่าง ๆ คำตอบบางครั้งก็เป็นสัตว์ บางครั้งก็เป็นสิ่งอื่น ๆ ดังคำถามต่อไปนี้ ๑. อะไรเอ๋ย สัตว์สี่ตีนกินสัตว์ตีนเดียว สัตว์หัวเขียว กินสัตว์หน้าคว่ำ เค้ากินเห็ด เบ็ดกินหอย ตันทาย ปลายบอก <u>ตอบ</u> เค้า เบ็ด

๒. อะไรเอ๋ย จะว่านก็ไม่ใช่คน จะว่าาก็ไม่ใช่กา
บินมาได้เขา

ตอบ นู๋ว, นู๋ควาย

๓. อะไรเอ๋ย กาดำ กระโดดลงน้ำกลายเป็นกาขาว

ตอบ เบริดแมงลัก

๔. จะว่าเปิดก็ไม่ใช่ จะว่าไก็ไม่ใช่ เดินคอยาวเต็ง ๆ
แล้วกินแป้งอยู่กลางทุ่ง

ตอบ แร้ง

๕. อะไรเอ๋ย แม่ข้างเอาข้างไปก่อน แม่ปลาซ่อนเอา
หางเกี่ยวเบ็ด แม่เปิดเอาปากไข แม่ไก่เอาตุตชน

ตอบ เปล, เข็ม, หอย, ไข่

๖. อะไรเอ๋ย นำน้อยปลามาก พญานาคลงกวน สาว
น้อยหน้านวล นั่งกวนอยู่ปากถ้ำ

ตอบ ข้าว, ทัฟฟ์, คนหุงข้าว เต่าไฟ

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๗๖

ชื่อเกม	จูป
วิธีเล่น	ลักษณะคำทายจะบอกเป็นรูปร่างของสิ่งต่าง ๆ ทั้งสัตว์ และสิ่งของ ผู้ตอบจะต้องสังเกต และใช้พิจารณา ในการใช้เขาวนปัญญาของตัวเอง ดังคำถามต่อไปนี้ ๑. อะไรเอ๋ย มาจากเมืองละโว้ สูงโย่งโก้มพันซี่เดียว <u>ตอบ</u> ยุง ๒. อะไรเอ๋ย มาจากเมืองแขก ๘ไม้แตก ฟันไม่เข้า <u>ตอบ</u> เงา ๓. อะไรเอ๋ย มาจากเมืองจีน ตัวเล็กเสียงดัง <u>ตอบ</u> ประทัด ๔. อะไรเอ๋ย เรือนปั้นหยาทาสีเขียว เด็กดำนอนคนเดียว กางมุ้งขาว <u>ตอบ</u> น้อยหน้า ๕. อะไรเอ๋ย คุณทองเยี่ยม ๆ มอง ๆ ตกจากทอดย่น <u>ตอบ</u> อูจจาระ
ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม หันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเพณี
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๗๗

ชื่อเกม

อาการ

วิธีเล่น

ปริศนาคำทายแบบนี้ จะบอกลักษณะอาการของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคำตอบนั้นมักจะสามารดิใช้สติปัญญาหาคำตอบได้ไม่ยากนัก ตั้งคำถามต่อไปนี้

๑. อะไรเค๋ย เมื่อเด็กนุ่งผ้า เมื่อชราเปลือยกาย

ตอบ ดินไผ่

๒. อะไรเอ๋ย เล็ก ๆ นุ่งผ้า พอใหญ่ขึ้นมาเอาผ้าคลุมหัว

ตอบ มะเขือ

๓. เวลาแก่เป็นเพื่อนนอน เวลาอ่อนเป็นเพื่อนกิน

ตอบ พวกหน่อไม้

๔. อะไรเอ๋ย หน้าแล้งอยู่ดำ หน้าน้ำอยู่ตอน เก้าผม เป็นมอญใหม่

ตอบ หอยโข่ง

๕. อะไรเอ๋ย หน้าแล้งจะอยู่ดำ หน้าน้ำอยู่หุง

ตอบ ข้าวเปลือก

๖. อะไรเอ๋ย แม่สีขาววัง ไม่รับสั่งไม่ออก

ตอบ น้ำมูก

๗. อะไรเอ๋ย แแบกหอกขึ้นภูเขา แแบกสำเภาลงท่า แแบกประทุมุ่นป่า

ตอบ เม่น, กุ้ง, เต่า

๘. อะไรเอ๋ย คนแก่หลังโกง ลงน้ำไม่ชุ่ม

ตอบ เบ็ด

๙. อะไรเอ๋ย เล็กแต่อยู่ไม่สุข ชอบทนทุกข์ทรมาน ให้เขาเอาหัวกะบาลใส่ถีบบ้านของตน

ตอบ ไม้ขีดไฟ

๑๐. อะไรเอ๋ย คนจับมันไม่ได้ เพราะไม่มีตัวตน
แต่ถ้ามันจับคนทำให้หน้ามีดตามัว

ตอบ เณร หรือคน เป็นเณร

๑๑. อะไรเอ๋ย นั่งเท้าแขนอ่อน กินก่อนพระ

ตอบ ทัณฑ์

๑๒. อะไรเอ๋ย นั่งบนตอ หัวเราะคึก ๆ เข้าไม่
เข้าเอามือคลำดู

ตอบ หม้อข้าวบนเตา

๑๓. อะไรเอ๋ย นั่งยอง ๆ มองกระเด้า เข้าไม่เข้า
เอามือคลำดู

ตอบ ลับมีด

๑๔. อะไรเอ๋ย จูบจิบ ชุบชิบ พุดจา เปิดไป เปิดมา
เสียเงิน เสียทอง

ตอบ เล่นถั่ว เล่นโป หรือเล่นการพนัน

๑๕. อะไรเอ๋ย เรากลิ่นมันเราอยู่ มันกลิ่นเราเราตาย

ตอบ น้ำ

๑๖. อะไรเอ๋ย ไม่ใช่แขก ไม่ใช่จีน ไม่ใช่ญวน ตาก
อวนบนยอดไม้

ตอบ แมงมุม

ทักษะที่ใช้

เขาวนปัญญา

รูปแบบการเล่น

เป็นกลุ่ม หันหน้าเข้าหากัน

ลักษณะการแข่งขัน

ประเภทยิง

กติกา

ไม่มี

สถานที่ใช้

ทั้งกลางแจ้งและในร่ม

อุปกรณ์

ไม่มี

บทร้อง

ไม่มี

โอกาสที่ใช้

เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๗๘

ชื่อเกม รูปผิดปกติ และอาการผิดปกติ
 วิธีเล่น ปริศนาคำทายแบบนี้ จะบอกลักษณะของอาการไม่สมประกอบ
 ของร่างกายของสิ่งที่มีชีวิต แต่คำตอบนั้นไม่ใช่สัตว์หรือสิ่งมี
 ชีวิตอื่นใดเลย ดังคำถามต่อไปนี้

อะไรเอ๋ย มีฟันอยู่มากมาย แต่กินอะไรไม่ได้

ตอบ หวี

ทักษะที่ใช้ เชาวน์ปัญญา
 รูปแบบการเล่น เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
 ลักษณะการแข่งขัน ประเทพญู
 กติกา ไม่มี
 สถานที่ใช้ ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
 อุปกรณ์ ไม่มี
 ปีหรือวง ไม่มี
 โอกาสที่ใช้ เล่นได้ทุก ๆ ไป

เกมที่ ๑๗๙

ชื่อเกม บุคคลที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว
 วิธีเล่น ลักษณะของคำทายนั้น จะเกี่ยวข้องกับบุคคลที่อยู่ในครอบครัว
 เช่น ลูก แม่ เป็นต้น ดังคำถามต่อไปนี้

๑. อะไรเอ๋ย คนสามแสน ทาบแคนไม้ประจู่

ตอบ กิ่งกือ

๒. ขาไปสองคน มีดฟ้ามีวฝน กลับมาคนเดียว

ตอบ เเงา

๓. ลูกลับคน เล่นกันแม่

ตอบ ลูกกัญแจ

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประ เภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๘๐

ชื่อ เกม	ต้นไม้ยืนต้น
วิธี เล่น	ลักษณะของคำทาย จะประกอบไปด้วยลักษณะของดอกไม้ ต้นไม้ ดังคำถามต่อไปนี้ ๑. อะไรเอ่อย ต้นเป็นสายยาวทรู ดูเป็นเส้น ออกทางเห็น นายลบนเวทา <u>ตอบ</u> ว่า ๒. ไบหยัก ๆ ลูกรักเต็มคอ มะละกอกก็ไม่ใช้ <u>ตอบ</u> ต้นตาล

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประ เภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๘๑

ชื่อเกม	พืชล้มลุก
วิธีเล่น	ลักษณะของคำทายจะบอกว่าเป็นพวกต้นพืชเล็ก ๆ เช่น หญ้า เป็นต้น ตั้งคำถามต่อไปนี้
	๑. จี๊ดจี๊ดเจ้า ท้ายงอกขึ้นเขา จี๊ดเจ้าขึ้นไข่ สองมือเขารัดจี๊ดจืดซีไหล

ตอบ เหา

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ไม่มี
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๘๒

ชื่อเกม	ดอกไม้
วิธีเล่น	ปริศนาที่ทายแบบนี้จะบอกลักษณะของคำถามโดยให้ดอกไม้นี้ เข้ามามีส่วนประกอบ ตั้งคำถามต่อไปนี้

๑. ดอกไม้ที่กษัตริย์โบราณ บานเท่ากระดิ่ง เปลือกฝน
ดกแต่ดลอก หุบเท่ากระบอง เปลือกแตกไม้
ออกหรือฝนไม่ตก

ตอบ ร่ม

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเพณี

กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๘๓

ชื่อเกม	ผลไม้
วิธีเล่น	เป็นปริศนาคำทายที่จะบอกลักษณะ เป็นผลผลิตของผลไม้ หรือลักษณะอาการของผลไม้ ดังคำถามต่อไปนี้ <ol style="list-style-type: none"> ๑. อะไรเอ๋ย ลูกกินได้ ใบแก็ร้อน ใบอ่อน ใช้สูบ <u>ตอบ</u> ใบจาก ๒. กะลาซีกเดียว ข้ามทะเลได้ <u>ตอบ</u> พระจันทร์ ๓. ลูกไม่หอม งอมไม่หล่น แห้งคาต้น กินอร่อย <u>ตอบ</u> ข้าวโพด ๔. อะไรเอ๋ย ลูกในดินกินได้ ลูกในไม้กินอร่อย <u>ตอบ</u> ฝรั่ง

ทักษะที่ใช้ เขาวนปัญญา

รูปแบบการเล่น เป็นกลุ่ม หันหน้าเข้าหากัน

ลักษณะการแข่งขัน ประเภทหมู่

กติกา ไม่มี

สถานที่ใช้ ทั้งกลางแจ้งและในร่ม

อุปกรณ์ ไม่มี

บทร้อง ไม่มี

โอกาสที่ใช้ เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๘๔

ชื่อเกม	บ้าน
วิธีเล่น	ลักษณะของคำทายจะเป็นคำอธิบายเกี่ยวกับรูปร่างของบ้านหรือเรือนในสมัยก่อน ดังคำถามต่อไปนี้
	๑. เรือนปั้นหย่า ทาสีเขียว เด็กดำนอนคนเดียว กางมุ้งขาว ตอบ น้อยหน้า
	๒. อะไรเอ๋ย เรือนสองเสา ญาคูสองต้น นอนไม่หลับ ลูกขึ้นร้องเพลง ตอบ ไก่ขัน
	๓. อะไรเอ๋ย ประตูปิด หลังคาเปิด ตอบ คอกวัว คอกควาย

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นลัดหัว ๆ ไป

เกมที่ ๑๘๕

ชื่อเกม	เรือ
วิธีเล่น	ลักษณะของคำทายจะเป็นคำทายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ เรืออยู่ด้วย ดังคำถามต่อไปนี้

๑. อะไรเอ๋อ ล่ำตันเท่าล่ำเรือ แต่ไบท้อเกลือ
ไม่มีค

ตอบ ตันสน

๒. อะไรเอ๋อ หับน้อยใส่ผ้าเหลือง คนทั้งเมือง
ไซไม่ออก

ตอบ ไซ

๓. อะไรเอ๋อ นารีมี่รุ เพชรสีชมพู คารุนารี

ตอบ ตุ่มหู

๔. อะไรเอ๋อ รถยนต์ก็ไม่ไซ่ รถไฟก็ไม่เชิง ริ่ง
เตลิตเกิดเปิง อยู่กลางทุ่ง

ตอบ กิ่งก้อ

๕. อะไรเอ๋อ สูงกว่าน้ำต่ำกว่าเรือ

ตอบ ฟองน้ำ

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประ เภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๘๖

ชื่อเกม	ปริศนารูป
วิธีเล่น	ลักษณะของคำทายจะบอกเป็นลักษณะรูปร่างของสัตว์ต่าง ๆ มี ทั้งรูปลักษณะของสัตว์และพืชหรือต้นไม้ หรือลักษณะของ ธรรมชาติ เช่น ดวงจันทร์ เป็นต้น หั่งคำตามต่อไปนี้

๑. อะไรเอ๋ย ยิบ ๆ เหมือนไข่มุกนา ใครไม่มี
ปัญหา ไข่มุกออก

ตอบ ตัวหนังสือ

๒. ต้นเท่าครกใบปกดิน ต้นเท่าขาใบวาเดียว
ต้นเท่าแขนใบแล่นเสียว

ตอบ ตะไคร้ กล้วย อ้อย

๓. อะไรเอ๋ย ต้นเท่าสายพาน ลูกยานโตงเตง

ตอบ มะระ

๔. อะไรเอ๋ย ต้นเท่าเข็ม ใบเต็มทุ่งนา

ตอบ ผักแว่น

๕. อะไรเอ๋ยต้นเท่าลำหอก เก็บดอกไปขาย

ตอบ ต้นข้าวโพด

๖. ต้นเท่าลำหวาย ใบกระจายเต็มแม่น้ำ

ตอบ แห

๗. อะไรเอ๋ย ต้นแค่ตอก ดอกแค่ว่า

ตอบ ดอกพวง

๘. สูงเทียมฟ้า ต่ำกว่าหน้าผาเดียว

ตอบ ภูเขา

๙. สูงเทียมเมฆ โดดเด่นตึกตึก ทนวดเขตราวกริก
ตึกตึกโตกเตก

ตอบ ต้นสน

๑๐. ต่ำเตี้ยเรียดิน ไม่ได้ขึ้นไม่ได้ยืน ไม่ได้กิน
น้ำไม่ขึ้นในครัวก็มี

ตอบ กระจ่างชูดมะพร้าว

๑๑. อะไรเอ๋ย กลมเหมือนพระจันทร์ คนทั้งพันมองไม่เห็น

ตอบ ไข่แดงในฟองไข่

๑๒. อะไรเอ๋อ กลม ๆ เหมือนวงพระจันทร์

ออกลูกตั้งพัน เหมือนกันทุกตัว

ตอบ ผึ้ง

๑๓. อะไรเอ๋อ ริริเท่าใบพลู ตรงกลางมีรู

ข้าง ๆ มีขน

ตอบ หูว้า, หูควาย

๑๔. อะไรเอ๋อ ยุงเหมือนใยบัว มีตัวอยู่กลาง

ตอบ แมงมุม

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเพณี
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๘๗

ชื่อเกม

สี่

วิธีเล่น

เป็นลักษณะคำทายที่จะบ่งบอกสี่ของสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกับสี่

ของธรรมชาติ ดังต่อไปนี้

๑. มันดำเหมือนกา ปินมาเหมือนนก มีหนามที่อก

เขาเรียกว่าอะไร

ตอบ แมงเหนียง

๒. อะไรเอ๋ย คำมิดหมี่ ยิ่งดียิ่งกั๊ด คำเหมือนหมัดยิ่งกั๊ดยิ่งดี
ตอบ ลีวกับค้อน

๓. อะไวเอ๋ย เขียวเหมือนพระอินทร์ ปินเหมือนนก
 สรวปอกอก นกก็ไม่ใช่
ตอบ แมงทับ

๔. เขียวเหมือนพระอินทร์ มีวารินอยู่กลาง จะว่าแจ็ก
 ก็ไม่ใช่ จะว่าไทยก็ผิด มีหางอยู่นิด ๆ
ตอบ มะพร้าวอ่อน

๕. สุกเหมือนดาว ขาวเหมือนฟ้า คำเหมือนกา คำไม่ฟัง
 ดังเหมือนปืน
ตอบ มะพร้าว, มะไฟ, มะเกลือ, มะดัน, มะตูม

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี

โอกาสที่ใช้ เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๕๕

ชื่อเกม	ข้างนอกข้างใน
วิธีเล่น	เป็นปริศนาคำทายที่จะบอกลักษณะภายนอกและภายในของ สิ่งต่าง ๆ ดังนี้

๑. อะไรเอ๋ย ช้างนอกขรุขระ ช้างในต๊ะตึงโหน่ง

ตอบ น้อยหน้า, ทูเรียน

๒. อะไรเอ๋ย ช้างนอกสุกใสช้างในเป็นโพรง

ตอบ มะเตี๋ย

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประ เภทหมุ่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๘๘

ชื่อเกม	รูปและอาการ
วิธีเล่น	เป็นตัวทายที่บอกลักษณะรูปร่าง และรสชาติ ของสิ่งนั้น ๆ ดังต่อไปนี้
	๑. อะไรเอ๋ย หลังคาดัดกับตัวไผ่หัวออกนอกชายคา
	<u>ตอบ</u> เต่า
	๒. อะไรเอ๋ย หัวแหลมท้ายแหลม ล่องลอยอยู่ใน มหาสมุทร มนุษย์ชมว่าอร่อยหนัก
	<u>ตอบ</u> กุ้ง

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประ เภทหมุ่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	เล่นได้ทั้งกลางแจ้งและในร่ม

อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๕๐

ชื่อเกม	ตำแหน่งของสี
วิธีเล่น	เป็นปริศนาคำทายที่เกี่ยวกับการบอกสีและตำแหน่งของ สิ่งนั้น ๆ ดังต่อไปนี้ ๑. อะไรเอ๋ย คำมาระกา มีตาข้างเดียว <u>ตอบ</u> ทะนัน ๒. อะไรเอ๋ย เขียวชะกุ่ม พุ่มไสว ไม่มีใบมีแต่เม็ด <u>ตอบ</u> ฝน
ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประ เภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๕๑

ชื่อเกม	การเปลี่ยนสีตามตำแหน่ง
วิธีเล่น	เป็นปริศนาคำทายที่บอกลักษณะของการเปลี่ยนสีตามอาการ ที่กระทำ ดังนี้ ๑. อะไรเอ๋ย ชักออกมาดำ ดำเข้าไปแดง มีแสงไฟ <u>ตอบ</u> ไม้ขีดไฟ

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	เล่นได้ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๘๒

ชื่อเกม	การเปลี่ยนสีตามลำดับเวลา
วิธีเล่น	เป็นปริศนาคำทายที่บ่งบอกถึงสีกับเวลา ที่สีนั้นปรากฏดังต่อไปนี้

๑. อะไวเอ๋อ่ย ขาวยามค่ำ ดำยามนอน

ตอบ คนตาขาว, ศีรษะ

๒. คำแล้วขาว ยาวแล้วสั้น มั่นแล้วคลอน

ตอบ ผม ตา ฟัน

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๘๓

ชื่อเกม	สีกับการกระทำ
วิธีเล่น	เป็นปริศนาคำทายที่บ่งบอกการนำมาใช้ของสี ดังต่อไปนี้ ๑. อะไรเอ๋อ ช้อมมาเป็นสีดำ นำมาใช้กลายเป็นสีแดง พอสั่นแรงกลายเป็นสีเทา ต้องเอาไปทิ้ง <u>ตอบ</u> น่าน ๒. อะไรเอ๋อ ไอ้ทும்ไอ้ทั้น ปลายแดงนั้น เข้าหนึ่งรู ออกสองรู <u>ตอบ</u> ยาสูบ
ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทหมู่
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๘๔

ชื่อเกม	การเคลื่อนไหว
วิธีเล่น	เป็นปริศนาคำทายที่บ่งบอกถึงลักษณะการเคลื่อนไหวของสิ่ง ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ๑. ขยุก ๆ เอนน้ำเข้า เขย่า ๆ เอนน้ำออก <u>ตอบ</u> บัวนเปก
ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา

รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๔๔

ชื่อเกม	การเห็น
วิธีเล่น	เก็บปริศนาคำทาย ที่เป็นลักษณะอาการของการมองเห็น สิ่งนั้น ๆ ดังต่อไปนี้ ๑. นอนคว่ำเห็นลาย นอนหงายเห็นดับ <u>ตอบ</u> สาด, ดับจาก ๒. อะโรเอ๋ย สว่างดูมัว สลัวจึงเห็น ยิ่งมืดยิ่งเห็น มืดหมดไม่เห็นเลย <u>ตอบ</u> ภาพยนต์ ๓. แหวกม่านเจอมุ้ง แหวกมุ้งเจอไหม แหวกไหมเจอเม็ด <u>ตอบ</u> ข้าวโพด

ทักษะที่ใช้	เขาวนปัญญา
รูปแบบการเล่น	เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
ลักษณะการแข่งขัน	ประเภทยุทธ์
กติกา	ไม่มี
สถานที่ใช้	ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
อุปกรณ์	ไม่มี
บทร้อง	ไม่มี
โอกาสที่ใช้	เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๘๖

ชื่อเกม การตัด
 วิธีเล่น เป็นปริศนาคำทาย ที่เกี่ยวกับลักษณะของการตัด ปันทอน
 ดังต่อไปนี้

๑. ยิงตัดยิงยาว

ตอบ ถนน

๒. อะไรเอ๋ย ตัดโคนก็ไม่ตาย ตัดปลายก็ไม่เน่า

ตอบ ผม

ทักษะที่ใช้ เขาวนปัญญา
 รูปแบบการเล่น เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน
 ลักษณะการแข่งขัน ประเภทหมู่
 กติกา ไม่มี
 สถานที่ใช้ ทั้งกลางแจ้งและในร่ม
 อุปกรณ์ ไม่มี
 บทร้อง ไม่มี
 โอกาสที่ใช้ เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๘๗

ชื่อเกม เหตุผลที่แย้งกัน
 วิธีเล่น เป็นปริศนาคำทายที่เกี่ยวกับการกระทำหรือเหตุผลที่แย้งกัน
 ของสิ่งนั้น ๆ ดังมีต่อไปนี้

๑. อะไรเอ๋ย เวลาใช้เอาไปทิ้ง เวลาไม่ใช้เอาไป
 เก็บไว้ที่หัว

ตอบ สมอเรือ

๒. อะไรเอ๋ย ยิ่งเก็บยิ่งเก่า ยิ่งใช้ยิ่งใหม่

ตอบ ถ่าน

๓. อะไรเอ๋ย ทำบุญได้บาป มีลาภก็ตาย

ตอบ คนตกปลา

๔. อะไรเอ๋ย กดหัว ท้องป่อง

ตอบ สาแหรก

๕. ไม่ดกก็เต็มขึ้นไป เต็มอยู่บนต้นไม้

ตอบ มะพร้าวหรือมะเกลือ

๖. สีสายยานโตงเตง ข้างนอกร้องเพลง ข้างในร้องไห้

ตอบ กล่อมเด็กในเปล

๗. เห็นตัว กลัวไม่ไหว เห็นซีเห็นสี ทั้งไหวทั้งกราบ

ตอบ เทียนซีผึ้ง

ทักษะที่ใช้

เขาวนปัญญา

รูปแบบการเล่น

เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน

ลักษณะการแข่งขัน

ประ เภทหมู่

กติกา

ไม่มี

สถานที่ใช้

ทั้งกลางแจ้งและในร่ม

อุปกรณ์

ไม่มี

บทร้อง

ไม่มี

โอกาสที่ใช้

เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๔๔

ชื่อเกม

การกระทำตั้งแต่สองอาการขึ้นไป

วิธีเล่น

เป็นปริศนาคำทายที่ลักษณะของคำถามเป็นการกระทำของสิ่งของนั้น ๆ ตั้งแต่สองอย่างขึ้นไป ดังต่อไปนี้

๑. เปิดฉับใส่ฉุบ ปิดปุบ เดินปิบ

ตอบ พระภิกษุบาท

๒. หล่นตุ้ย ไล่หมาวกแต่ ริ่งตอแหลไปตลาด

ตอบ ลูกตาล

๓. อะไรเอ๋ย ฟันขอมุ ทะลุขอมแก่น แล่นสู่วังน้ำใส

ไหลลงชั้น

ตอบ มะพร้าว

๔. ไม้ผู้ทะลุถึงแก่น ถึงแท่นดินสอ ถึงบ่อน้ำใส ถึงหัวใจ
หนุมาน

ตอบ เปลือกกะลา, เนื้อ จาวมะพร้าว

๕. อะไรเอ๋ย กลางวันใช้กิน ไปทนมุททอง กลางคืนยืน
อยู่ทนมุททอง

ตอบ ไม้กวาด

๖. อะไรเอ๋ย กลางวันเก็บใส่กระบาย กลางคืนกระ-
บายออก

ตอบ ดาวบนฟ้า

๗. คนช้อยไม้ได้ใช้ คนใช้ไม้ไม่เห็น

ตอบ โลงผี

๘. อะไรเอ๋ย คนทำไม่ต้องการ คนต้องการไม่ได้ใช้
คนใช้ไม่รู้

ตอบ หีบศพ

๙. ตกดังต๊อบ หมาไล่ตะครุบ แมลงวันตอมใจ

ตอบ อุจจาระ

ทักษะที่ใช้

เขาวนปัญญา

รูปแบบการเล่น

เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน

ลักษณะการแข่งขัน

ประเภทหมู่

กติกา

ไม่มี

สถานที่ใช้

ทั้งกลางแจ้งและในร่ม

อุปกรณ์

ไม่มี

บทร้อง

ไม่มี

โอกาสที่ใช้

เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๑๙๙

ชื่อเกม	ตัวสะกด
วิธีเล่น	เป็นปริศนาคำทายที่ใช้ตัวอักษรที่เป็นตัวสะกดดังต่อไปนี้ ๑. อะไรเอ๋ย หน้าขาว ๆ ด้วยาวสลอก พลัดตขนลอก ด้วยาวแคว่ <u>ตอบ</u> ขวาน ๒. อะไรเอ๋ย แหวนกับแหวน ชนกันที่หันอากาศ เกิดเป็นสัตว์ประหลาดชอบกินหญ้า <u>ตอบ</u> วัว ๓. อะไรเอ๋ย ตัดหัวตัดหาง เหลือกกลางวงเดียว <u>ตอบ</u> กวาง ทักษะที่ใช้ เขาวนปัญญา รูปแบบการเล่น เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน ลักษณะการแข่งขัน ประเภทหมู่ กติกา ไม่มี สถานที่ใช้ ทั้งกลางแจ้งและในร่ม อุปกรณ์ ไม่มี บทร้อง ไม่มี โอกาสที่ใช้ เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

เกมที่ ๒๐๐

ชื่อเกม	คำพ้องความ
วิธีเล่น	เป็นปริศนาคำทายที่ลักษณะของคำถามจะเป็นคำพ้องความ กัน คือ ๑. เป็นถึงพรหมเมศ ฤทธิเดชบ่ทอนมี ดีแต่จะนอน เผ้าประตุเรือน ใครไปใครมา เข็ดหน้าเลื่อนเปื้อน <u>ตอบ</u> พรหมเข็ดเท้า

๒. อะไรเอ๋ย ชื่อเหมือนคนตาย มีปีกบินได้ หากิน
กับดอกไม้

ตอบ ผีเสื้อ

๓. อะไรเอ๋ย นกอะไรที่ไม่ใช่ของเรา

ตอบ นกเขา

๔. ชื่อดูร้าย คล้ายกิริยาของสัตว์ มีทั้งในวัด และ
ตามสวน

ตอบ มะขวิด

๕. มัจฉาหนึ่งตัวยาวราวสักฟุต มัจฉาหนึ่งชื่อบอกเป็น
ฝรั่ง มัจฉาหน้าดูร้าย ใคร ๆ ชัง มัจฉาหนึ่งถูก
ชังไม่ตื่น

ตอบ ปลาบ้า, ปลาหู, ปลาเสือ, ปลากระป๋อง

๖. ชื่ออยู่ในครัว ตัวอยู่ใต้ดิน

ตอบ แมงกระซอน

๗. อะไรเอ๋ย ชื่ออยู่ในครัว ตัวอยู่ในป่า มีสีขา
หูก็ยาว

ตอบ กระต่าย

๘. อะไรเอ๋ย ชื่ออยู่ในป่า ภายอยู่ในน้ำ

ตอบ ปลาปลาเสือ

๙. อะไรเอ๋ย ชื่ออยู่บนฟ้า ภายอยู่ในน้ำ

ตอบ ปลาตาว

๑๐. ตัวอยู่รู หูอยู่บนตา อยู่ป่า แต่ทางไหลไปอยู่เมืองจีน

ตอบ หู, เห็ดหูหนู, เม็ดมะกอกดำหนู, ทางเป็ย

๑๑. ตัวอยู่ในนา ตาอยู่บ้าน

ตอบ ตาปู

๑๒. อะไรเอ๋ย ตัวอยู่บนตาอยู่บ้าน อยู่นากัดข้าว อยู่
เหี้ยกัดฝาค

ตอบ ตาปู

๑๓. ตัวอยู่ในป่า ตาอยู่ในบ้าน

ตอบ กระต่าย

๑๔. ผักหนึ่งอยู่หนอง ผักสองอยู่วัด ผักสามอยู่ป่าช้า

ผักสี่อยู่นา

ตอบ ผักเป็ด, ผักควาด, ผักเสี้ยนผี, ผักกระดิ่ง

ทักษะที่ใช้

เขาวนปัญญา

รูปแบบการเล่น

เป็นกลุ่ม นั่งหันหน้าเข้าหากัน

ลักษณะการแข่งขัน

ประเภทหมู่

กติกา

ไม่มี

สถานที่ใช้

ทั้งกลางแจ้งและในร่ม

อุปกรณ์

ไม่มี

บทร้อง

ไม่มี

โอกาสที่ใช้

เล่นได้ทั่ว ๆ ไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิเคราะห์เกมการเล่นพื้นเมืองไทยจากตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๑ ค่าร้อยละของทักษะที่ใช้ในการเล่น

รายการ	ร้อยละ
ทักษะที่ใช้ในการเล่นเคลื่อนไหวเบื้องต้น ได้แก่ การโยน การขว้าง การปา การตี การยิง การตัด การขีด การเป่า การตี การตบ การโยก การดึง	๒๔.๐๐
การวิ่ง การหลบหลีก	๑๘.๕๐
การใช้เขว้านปัญญา	๑๗.๐๐
การก้มตัว การหมุน การเดิน การกระโดด	๑๔.๐๐
การทรงตัว	๗.๐๐
การเคลื่อนไหวของนิ้วมือและแขน	๖.๕๐
การแสดงท่าทาง การใช้คำพูด	๔.๕๐
การว่ายน้ำ การดำน้ำ	๓.๕๐

จากตารางที่ ๑ แสดงให้เห็นว่า ทักษะที่ใช้ในการเล่นส่วนใหญ่เป็นทักษะเคลื่อนไหวร่างกายเบื้องต้น ได้แก่ การโยน การขว้าง การปา การตี การยิง การตัด การขีด การเป่า การตี การตบ การโยก การดึง ร้อยละ ๒๔.๐๐ รองลงมา ได้แก่ การวิ่ง การหลบหลีก ร้อยละ ๑๘.๕๐ น้อยที่สุดได้แก่การว่ายน้ำ การดำน้ำ ร้อยละ ๓.๕๐

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๒ ค่าร้อยละของรูปแบบของการเล่นเกม

รายการ	ร้อยละ
เป็นกลุ่ม	๔๗.๐๐
วงกลม	๒๑.๐๐
แถวหน้ากระดาน	๑๕.๕๐
แถวตอน	๑๒.๐๐
จับคู่หันหน้าเข้าหากัน	๕.๕๐

จากตารางที่ ๒ แสดงให้เห็นว่า รูปแบบของการเล่นเกมส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม ร้อยละ ๔๗.๐๐ รองลงมาได้แก่ วงกลม ร้อยละ ๒๑.๐๐ น้อยที่สุด ได้แก่ จับคู่หันหน้าเข้าหากัน ร้อยละ ๕.๕๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๓ ค่าร้อยละของลักษณะของการแข่งขัน

รายการ	ร้อยละ
ประเภทหมู่	๗๓.๐๐
ประเภทคู่	๑๒.๐๐
ประเภทเดี่ยว	๑๕.๐๐

จากตารางที่ ๓ แสดงให้เห็นว่าลักษณะของการแข่งขันส่วนใหญ่ เป็น ประเภทหมู่ ร้อยละ ๗๓.๐๐ รองลงมา ได้แก่ ประเภทเดี่ยว ร้อยละ ๑๕.๐๐ น้อยที่สุด ได้แก่ ประเภทคู่ ร้อยละ ๑๒.๐๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔ ค่าร้อยละของกฎ กติกา ในการเล่นเกม

รายการ	ร้อยละ
เกมที่มีกติกา	๑๔.๕๐
เกมที่ไม่มีกติกา	๒๔.๕๐

จากตารางที่ ๔ แสดงให้เห็นว่ากฎ กติกาในการเล่นเกม ส่วนใหญ่ ได้แก่ เกมที่มีกติกา ร้อยละ ๗๔.๕๐ รองลงมาได้แก่ เกมที่ไม่มีกติกา ร้อยละ ๒๕.๕๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๕ ค่าร้อยละของสถานที่ที่ใช้ในการเล่นเกมส์

รายการ	ร้อยละ
ในร่ม	๑๓.๐๐
กลางแจ้ง	๕๘.๐๐
ทั้งกลางแจ้งและในร่ม	๒๕.๐๐
ในน้ำ	๔.๐๐

จากตารางที่ ๕ แสดงให้เห็นว่า สถานที่ที่ใช้ในการเล่นเกมส์ส่วนใหญ่ได้แก่ สถานที่กลางแจ้ง ร้อยละ ๕๘.๐๐ รองลงมาได้แก่ สถานที่ทั้งกลางแจ้งและในร่ม ร้อยละ ๒๕.๐๐ น้อยที่สุดได้แก่ สถานที่ในน้ำ ร้อยละ ๔.๐๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๖ ค่าร้อยละของอุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นเกม

รายการ	ร้อยละ
ประเภทใช้อุปกรณ์	๕๓.๐๐
ประเภทไม่ใช้อุปกรณ์	๔๗.๐๐

จากตารางที่ ๖ แสดงให้เห็นว่า อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นเกมนส่วนใหญ่ ได้แก่ ประเภทใช้อุปกรณ์ ร้อยละ ๕๓.๐๐ รองลงมาได้แก่ ประเภทไม่ใช้อุปกรณ์ ร้อยละ ๔๗.๐๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๗ ค่าร้อยละของบทร้องประกอบในการเล่นเกม

รายการ	ร้อยละ
เกมที่มีบทร้องประกอบ	๑๑.๕๐
เกมที่ไม่มีบทร้องประกอบ	๘๘.๕๐

จากตารางที่ ๗ แสดงให้เห็นว่า บทร้องประกอบในการเล่นเกมส่วนใหญ่ เป็นเกมที่ไม่มีบทร้องประกอบ ร้อยละ ๘๘.๕๐ รองลงมาได้แก่ เกมที่มีบทร้องประกอบ ร้อยละ ๑๑.๕๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๘ ค่าร้อยละของ โอกาสที่ใช้ในการเล่นเกม

รายการ	ร้อยละ
เล่นในเทศกาลนักชดถุกษ์	๒๒.๐๐
เล่นได้ทั่ว ๆ ไป	๗๒.๐๐
เล่นได้ตามฤดูกาล	๖.๐๐

จากตารางที่ ๘ แสดงให้เห็นว่า โอกาสที่ใช้ในการเล่นเกม ส่วนใหญ่ เล่นได้ทั่ว ๆ ไป ร้อยละ ๗๒.๐๐ รองลงมาได้แก่ เล่นในเทศกาลนักชดถุกษ์ ร้อยละ ๒๒.๐๐ น้อยที่สุดได้แก่ เล่นตามฤดูกาล ร้อยละ ๖.๐๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย